Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP 75. évfolyam, 4. szám ■ 2010. január 24. ■ Vízkereszt ünnepe után utolsó vasárnap Ára: 250 Ft

„…mind a liberális, mind a fundamentalista bibliaértelmezésben sok a szünkretista (vallásokat összemosó) vonás. Példaként említette a székely himnusz szövegét, valamint néhány mai jeles közéleti ember egyáltalán nem keresztény gondolatait.”
Mit tanít egyházunk…? ▶ *2. oldal*

„A folyamat két legfontosabb állomása az Állami Egyházügyi Hivatal jogutód nélküli megszűnése, illetve a lelkiismereti és vallásszabadságról rendelkező 1990. évi IV. törvény elfogadása volt.”
Jubiláló törvény ▶ *5. oldal*

„Vagy talán nem ez az egyetlen eset, amikor az úgynevezett »laikus« nagyobb biblikusággal, több gyülekezetismerettel tesz bizonyságot a hívők közössége előtt, mint a tanult, akadémiát végzett lelkipásztor?”
Lelkészképzés és „laikusképzés” ▶ *13. oldal*

Egy búzaszem halálára ▶ *2. oldal*
Üldöztetések tegnap és ma ▶ *4. oldal*
Az ökumené nem emberi találmány ▶ *6. oldal*
Kultúra napi gondolattöredékek ▶ *6. oldal*
Összhangzattan ▶ *11. oldal*
Kinek ég a gyertya? ▶ *11. oldal*

FOTÓK: LUKÁCS GABI

Deák téri templomunkban nyílt meg az ökumenikus imahét

▶ 2010. január 17. és 24. között rendezik meg az ez évi ökumenikus imahetet. Országos megnyitóünnepségét január 17-én este hat órakor tartották a Deák téri evangélikus templomban. Szentbeszédet mondott *dr. Erdő Péter* bíboros, prímás, esztergom–budapesti érsek, igét hirdetett *dr. Bogárdi Szabó István,* a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke.

A szolgálattevők bevonulása után *Smidéliusz Gábor* Deák téri igazgató lelkész szólt a sokfelekezetű gyülekezethez. A kezdőimádságot *Hajduné Csernák Erzsébet* metodista lelkész mondta, majd *dr. Mészáros Kálmán* baptista egyházelnök olvasta fel *Lukács evangéliumának* 24. fejezetét.

Erdő Péter 1Kor 15,12–20 alapján mondott szentbeszédet. A keresztények elpusztíthatatlan optimizmusáról beszélt, akiknek a hitük lehet az erőforrásuk és reménységük a nehézségek közepette. „A bizonytalanság, az emberek közötti feszültség, a gyűlölet, a betegség, a háborúk, az anarchia vagy a bűnözés aggasztó jelei más fénybe kerülnek, ha a feltámadás távlatában nézzük a dolgokat” – fogalmazott a bíboros. Szólt arról, hogy az idei ökumenikus imahét központi témája Krisztus feltámadása, „ez az a hatalmas tény, amely miatt a kereszténység létezik, ennek a hite kapcsol össze mindannyiunkat, Krisztus-hívőket megbonthatatlan kötelékkel”.

A szentbeszéd után Bogárdi Szabó István, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke állt „az ország templomának” szószékére, és Lk 24,5 alapján hirdette Isten igéjét. „Krisztus üres sírjának tanúi tudták, hogy épp ott teljesedtek be az ígéretek, ahol üres a sír. Az angyal kérdése arra utal: az asszonyok és a tanítványok először nem az élő, hanem a halott Krisztust keresték. Amikor az angyal kérdése megnyitja az igazi emlékezetet, már Jézus szavai, sőt maga az élő Jézus nyújtott számukra reményt. Éppen itt, ahol a holtat keresitek és nem találjátok, itt találjátok az élőt – ezt jelentik ezek a szavak. De azt is kérdezhetnénk: mit keres az élő a holtak között? Mit keres közöttünk Isten, aki nem a holtak, hanem az élők Istene? Minket keres, hogy megelevenítsen minket!” – fogalmazott Szabó István.

Dr. Bogárdi Szabó István

A béke jele után *D. Szebik Imre* nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) elnöke hívott az *Apostoli hitvallásra.* Közbenjáró és hálaadó imádságot *dr. Fabiny Tamás* evangélikus püspök és *Tarr Zoltán* református zsinati tanácsos fogalmazott meg; a *Miatyánkot dr. Bóna Zoltán* református lelkésszel, a MEÖT főtitkárával együtt mondta a gyülekezet.

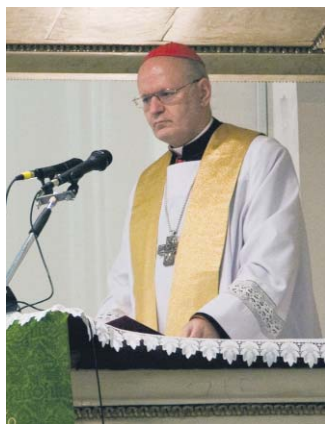

Dr. Erdő Péter

Áldást *Kalota József* ortodox érseki vikárius, *Voiszlav Gality* püspöki helynök és *Magyar Máriusz* román ortodox esperes kért a gyülekezetre, amelynek ajkáról – *Gáncs Péter* evangélikus püspök elbocsátó szavai után – a *Himnusz* csendült fel.

Az imahetet megnyitó istentiszteleten *dr. Finta Gergely* és *Mekis Péter* orgonált, a Lutheránia énekkart *dr. Kamp Salamon* karnagy dirigálta. A gyülekezeti énekek mellett felcsendült *Kapi Gyula 46. zsoltára,* valamint *Kodály Zoltán 114. genfi zsoltár* című műve is.

Az idei imahét során a különböző felekezetek szerte a nagyvilágban a skóciai egyházak által összeállított tematika alapján imádkoznak a Krisztusban hívők egységéért. Az ez évi esemény bibliai mottója: *„Ti vagytok erre a tanúk.”* (Lk 24,48)

■ Horváth-Bolla Zsuzsanna

Forrás: evangelikus.hu

Istentisztelettel köszöntötték a magyar kultúra napját

▶ *„Kultúra* szavunk eredeti jelentése »földet művelni«, legmagasabb rendű értelme pedig: »tisztelni Istent«” – mutatott rá *Jankovics Marcell* a magyar kultúra napja alkalmából január 17-én rendezett szatmárcsekei ünnepségen, amelyet – a hagyományoknak megfelelően – ökumenikus istentisztelethez kapcsolódóan tartottak meg az ukrán határ menti település református templomában. A Kossuth-díjas filmrendező a Kölcsey Társaság neki adományozott emlékplakettjének átvétele után szólt a hajlékot zsúfolásig megtöltő gyülekezethez, hangsúlyozva, hogy a megelőző másfél órában tehát a kultúra legmagasabb rendű megnyilvánulását élhette át Isten házának közössége. Az ünnepi eseményen részt vett és beszédet mondott a Magyar Köztársaság államfője, *Sólyom László* is, majd a templomi együttlétet követően maga is koszorút is helyezett el nemzeti imádságunk költőjének, *Kölcsey Ferencnek* a közeli síremlékén.

Jóllehet himnuszunk megírását Kölcsey 1823. január 22-én fejezte be, és 1989 óta ez a nap neveztetik a magyar kultúra napjának, az ünnep „meghonosításában” elévülhetetlen érdemeket szerzett Kölcsey Társaság immár tizenöt éve az évfordulót megelőző vasárnapon tartja – istentisztelethez kötődő – emlékünnepélyét Szatmárcsekén. 1995 óta ekkor adják át a társaság által alapított díjat is, amelyben azok részesülhetnek, akik életművükkel kiemelkedően gazdagították „az össznemzeti magyar és az egyetemes kultúrát”. A *Melocco Miklós* tervezte emlékplakett kitüntetettje volt korábban – többek között – *Csoóri Sándor* író-költő és *Makovecz Imre* építész is. Az idei díjazott, Jankovics Marcell érdemeit *dr. Imre László* egyetemi tanár, a Kölcsey Társaság elnöke méltatta.

„Mindig boldog vagyok, amikor megszólal az ünnepélyes magyar himnusz. A magyarok tudják, hogy ennek titka a szöveg és dallam tökéletes egysége. A *Himnusz* alkalmas volt arra, hogy imádságos jellegével egyesítse és mindenkinek megőrizze azt, amit korábban a magyarok éreztek, amikor a *Boldogasszony anyánkat* vagy az *Erős vár a mi Istenünket* énekelték. A *Himnusz* mindenkit befogadott, és a *Himnuszt* mindenki befogadhatja. Ez az egyesítés, a közös alap az, ami ma is él” – mondta a múlt vasárnapi esemény díszvendége, dr. Sólyom László, akinek személyében a szatmárcsekei rendezvényt másodszor tisztelte meg államunk legfőbb közjogi méltósága.

A köztársasági elnök idézett mondata ugyan római katolikus és evangélikus „himnuszokra” utalt, de az ökumenikus istentisztelet igehirdetői ezúttal a térség két másik nagy felekezetének lelkészi vezetői voltak. A református templom szószékén előbb *Kocsis Fülöp,* a Hajdúdorogi Görög Katolikus Egyházmegye megyés püspöke, majd *dr. Bölcskei Gusztáv,* a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke tolmácsolta az evangélium üzenetét. Protestáns testvéregyházunk zsinatának lelkészi elnöke az idei ökumenikus imahétre választott bibliai szakasz (Lk 24,48) alapján kért és tett tanúságot arról – akihez himnuszunk is fohászkodik.

■ TPK

FOTÓ: T. PINTÉR KÁROLY

Államfői főhajtás január 17-én Kölcsey Ferenc síremlékénél, Szatmárcseke temetőjében

Himnusztörténeti összeállításunk a 7–9. oldalon

Négy felekezet püspöke szolgált az imahét második napján, január 18-án Nyíregyházán a római katolikus székesegyházban. A liturgiában részt vett *Bosák Nándor (képünkön középen)* római katolikus, *Kocsis Fülöp* görög katolikus és *Bölcskei Gusztáv* református püspök. Az est igehirdetője *Fabiny Tamás* evangélikus püspök volt, aki az úton haladó, egymással és Istennel beszélgető kereszténység ismérveiről szólt.

■ Barcza János *felvétele*

Oratio œcumenica

Urunk, Istenünk, aki Jézus Krisztus által dicsőséget szereztél szent nevednek, s arra biztattál minket, hogy könyörgéseinkben bátran és kitartóan keressünk téged, hallgasd meg imádságunkat, és add meg számunkra mindazt, ami üdvösségünkre szolgál!

Urunk, Istenünk! Könyörgünk egyházunkért, gyülekezeteinkért, hogy épüljenek hitben, szeretetben, egyetértésben, igazságban és tőled jövő békességben. Add, hogy valódi gyülekezetek lehessünk, olyan emberek közössége, akikre a te fényed ragyog, s akiket a te jelenléted támogat és erősít egész életükben!

Urunk, Istenünk! A vízkereszti idő végén könyörgünk hozzád egyházunk és az egész kereszténység missziói munkájáért. Kérünk, adj erőt szolgáidnak, akik téged hirdetnek, hogy bátran merjenek bizonyságot tenni rólad. Támogasd őket Lelked erejével, hogy szolgálatuk által felragyogjon a te hatalmas dicsőséged. Segíts meg minket abban, hogy amit tőled kaptunk, továbbsugározhassuk mások felé!

Urunk, Istenünk! Könyörgünk az elesettekért, a szenvedőkért, a betegekért, mindazokért, akik bármilyen okból szükséget szenvednek. Adj nekik hitet és beléd vetett bizodalmat. Adj enyhülést fájdalmukban. Tartsd kezedben életüket.

Urunk, Istenünk! Hálát adunk neked, hogy az elmúlt héten átélhettük a benned való egység csodáját. Könyörgünk hozzád újra az ökumenéért, az egyházak együttműködéséért. Kérünk, Urunk, emlékeztess minket arra, hogy egy nyáj vagyunk, és egy pásztorhoz tartozunk. Kérünk, csitítsd a széthúzást és az egymás ellen fordulást. Kérünk, hogy ne csak egy héten keresztül, hanem az év minden napján megéljük, hogy benned egyek vagyunk.

Urunk, Istenünk, köszönjük, hogy világosságot gyújtottál szívünkben, amely által felismertünk téged mint mennyei Atyánkat. Imádkozunk hozzád az egész világért! Különösen azokért az emberekért, akik még nem ismerték fel, hogy te mindenek Ura és Istene vagy. Kérünk téged, szánd meg őket, s adj szívüknek mennyei fényt, hogy úgy láthassanak meg téged, mint élő Urukat és Megváltójukat.

Urunk, Istenünk, dicsőséged beragyogja egész világunkat, még ha most töredékesen látjuk is világosságát. Hálát adunk neked, hogy abban a reménységben élhetünk, hogy egykor teljességre jut országod, amelyben helyet készítettél nekünk a te Fiad, Jézus Krisztus által. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Bizony, ha a szüntelenül munkálkodó Teremtő és munkatársa, Krisztus visszavonná a kezét, zátonyra jutna és darabokra törne minden. Ezért valljuk a hitágazatban: Hiszek Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében. Mert ha fenn nem tartana bennünket, kiket teremtett is, már régesrégen – bizony már bölcsőnkben elpusztultunk volna."

▶ *Luther Márton:*
Jer, örvendjünk, keresztyének!
(Szabó József fordítása)

VÍZKERESZT UTÁNI UTOLSÓ VASÁRNAP – JN 12,20–26

Egy búzaszem halálára

Jeruzsálem, Kr. u. 33. niszán havának első hete. A város készülődik a páskaünnepre. Ezrével érkeznek a zsidók vidékről és külföldről, hogy a jeruzsálemi templomban ünnepeljék Isten egykori szabadítását. Az utcákon kisebb-nagyobb csoportosulások, a tömeg a templom felé tart. Közben szenvedélyesen beszélgetnek. A fő téma a Messiás eljövetele.

Vannak, akik tudni vélik, hogy már itt van, de még rejtőzködik. A nevét is tudják: egy bizonyos Jézus, a Názáreti. Csodatörténeteket beszélnek róla. Mások vitatkoznak, cáfolják. Mindenütt hangzavar, különböző nyelvek keverednek. Az ünnepre érkezett zarándokok között vannak, akik Egyiptomból érkeztek, mások Szíriából, Kis-Ázsiából, és vannak görögök is. Egy részük prozelita, olyan, aki felvette a zsidó vallást, mások szimpatizálnak vele, és vannak olyanok is, akik csak kereskedni jöttek, a jó üzlet reményében.

A hömpölygő tarka tömegben ott van valahol az is, akiről beszélnek: Jézus, a tanítványaival. A görögök Jézus iránti érdeklődése cselekvésre indítja őket. Fülöphöz fordulnak, és megkérik, hogy ismertesse őket össze Jézussal. Fülöp megtanácskozza a kérést Andrással, azután elmondják Jézusnak. Ő azonban nem reagál. Nem mondja, hogy jó, vezessétek őket hozzám, azt sem mondja, hogy küldjétek el őket. A válasz egészen más. Jézus megdicsőülésének elérkezett idejéről kezd beszélni: a búzaszemről, amely úgy hoz termést, hogy elhal a földben. A halálba adott élet és a megtartott élet következményeit magyarázza tanítványainak.

Ez nem válasz a görögök kérdésére. Nem is értjük, hogy jönnek ide ezek a szavak. Valószínűleg a tanítványok sem értették. De később, Jézus kereszthalála és feltámadása után megértették, és megértették az első keresztények is, akiktől sokszor kérdezték: „Ki a ti Uratok? Ki az a Jézus, akiben hisztek? Látni szeretnénk őt!" Akkor a keresztre mutattak: „Lássátok!" Ő az, aki úgy szerette a világot, hogy az életét halálra adta. És tudjátok, hogy miért? A bűneinkért. Magára vállalta azt a büntetést, amelyet Isten ránk rótt ki. Szenvedett és meghalt, hogy nekünk megbocsásson Isten. Ő a búzaszem, amely a földbe hullt, meghalt, és halála termést hozott: akik hisznek benne, azok új életre születnek. Isten új népe, az egyház is belőle született. Mert új élet csak a halálból születhet. Jézus ezt magyarázza el a búzaszem példájával…

A legtöbben látták búzaszemet. Kemény, tömör mag. De kevesen látták, hogyan néz ki belülről. Kívül többrétegű héj, alatta vastag keményítőréteg. Legbelül helyezkedik el a kicsiny, sérülékeny csíra, amelyben élet van. Belőle lesz az új növény. Ehhez azonban a csírának át kell törnie a kemény réteget. Ha a búzaszem földbe kerül, a külső héj a nedvességtől elrohad. A csíra először a keményítőt használja fel, majd a föld tápanyagait. A mag megsemmisül, de elkezd növekedni az új növény, amely felnő, és új magok sokaságát hozza. Azok is földbe kerülnek, elhalnak, és új növények születnek. Így sokasodik a vetés.

Jézus azt mondja: az én utam a búzaszem útja. Nem akarom magamnak megtartani az életemet. Vállalom a halálba vezető utat, hogy új, isteni élet szülessen belőle.

Nehéz ezt megérteni, a tanítványok sem fogják fel. Péter tiltakozik: Isten ments, Uram, nem eshetik meg ez veled. Jézus azonban tudja, hogy csak így van értelme az életének.

A csíra, amely Jézusban az életet hordozza, Isten szeretete. Ennek a szeretetnek a halál útján kellett láthatóvá, hatékonnyá lennie, hogy eljusson az emberekhez, és termést hozzon. Mert az élet, Isten szeretete megsokszorozódik azokban, akik Jézustól életet kaptak, és hisznek őbenne.

Minden ember élete egy búzaszem. Kívülről ott van a látható, kemény héj, amelyet önmagunk védelmére hoztunk létre. Többrétegű héj ez: érdekérvényesítés, bizalmatlanság, gyanakvás, önérdek, önmegvalósítás építi fel. A kemény héj alatt legbelül, láthatatlanul rejtőzik bennünk egy kicsiny, sérülékeny életcsíra.

Jézus két lehetőségről beszél. Az egyik, hogy megmaradunk búzaszemnek, olyannak, amilyenek kívülről vagyunk. A másik, hogy halálba adjuk magunkat, és engedjük, hogy Isten áttörje a külső héjunkat, életre keltse a bennünk lévő csírát, és átalakítson minket. Az első esetben a búzaszem megmarad, de semmi több nem lesz belőle. A második esetben a búzaszem elhal, de elkezd fejlődni egy új élet.

Mindannyiunknak magunknak kell eldöntenünk, hogy melyiket akarjuk. Megmaradunk annak, akik Jézus nélkül vagyunk, vagy pedig vállaljuk, hogy átadjuk magunkat neki, és engedjük, hogy átformáljon minket.

Az ember mindig fél a változástól. Belső változásokat, amelyek lelkünk, énünk legmélyét érintik, válságként élünk meg. Értékeink, céljaink elvesztése olyan, mintha a kezünket vagy lábunkat veszítenénk el. Az életünk halálba adása azt jelenti, hogy Isten szeretetéért, Jézusért mindezeket vállaljuk. Úgy, ahogyan *Dag Hammarskjöld* egykori ENSZ-főtitkár a *Te – nem én* című imádságában írta:

„Szenteltessék meg a Te neved – ne az enyém!

Jöjjön el a Te országod – ne az enyém!

Legyen meg a Te akaratod – ne az enyém!"

Jézussal együtt meghaló búzaszemnek lenni, Jézus szavára az életet elveszíteni nem tűnik vonzónak, sem könnyűnek. Ám van egy erős motiváció, amely megkönnyíti a döntést. Maga Jézus, aki ezzel a bejelentésével elindult értünk a kereszt felé vezető úton. Végig is járta. A halál mélységébe adta önmagát, hogy kereszthalálával kiáradjon Isten végtelen és irgalmas szeretete a világra. Ez a megbocsátó, megváltó és üdvözítő szeretet segít abban, hogy bizalommal adjuk át magunkat Jézusnak. Így leszünk Isten és emberek számára is élővé, termést hozóvá, olyan emberekké, akik Jézus életét hordozzuk magunkban.

■ Balicza Iván

A VASÁRNAP IGÉJE

Imádkozzunk! Uram, győzd le bennem az ellenállást, hogy megváltoztasd az életemet! Szabadíts meg a bizalmatlanságtól és a félelemtől, hogy elhiggyem neked: minden úgy helyes és jó, ahogyan te akarod. Segíts felnyitni külső burkaimat, hogy hozzáférhess bensőmhöz. Segíts abban is, hogy mások felé is a szeretet nyitottságával forduljak. Ámen.

Mit tanít egyházunk – a Szentírásról?

▶ **Népes hallgatóság jelenlétében január 14-én, csütörtökön kezdődött az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) tavaszi előadás-sorozata. Címe: *Mit tanít egyházunk?* Az egymás után következő előadások keresztény hitünk sarokpontjait járják körül, érthető tehát, hogy sokan fogadták örömmel az EBBE meghívását a közös tanulásra.**

Mit tanít egyházunk a Szentírásról (az Ó- és Újszövetség kapcsolata, a fundamentalizmus és liberalizmus között)? – ezzel a témával indult a sorozat. *Kovács László* lelkész a nyitóáhítatban Ézs 55,10–11 alapján arról szólt, hogy bátran éljünk Isten igéjével, igéjéből, de ne felelőtlenül. Urunk szava nem csak szó, mely elszáll, annál lényegesen több, hiszen cselekszik és történik értünk.

Az áhítatot követő imaközösség után *dr. Fabiny Tamás,* az Északi Egyházkerület püspöke tartott előadást, aki korábban az Evangélikus Hittudományi Egyetemen az Újszövetségi Tanszék vezetője volt. Azzal kezdte mondandóját, hogy bár egyházunkban igen laza a tanfegyelem, ugyanakkor ezzel párhuzamosan a biblikus tisztaság erős igényével is találkozunk. Oltáraink „kötelező" tartozéka a nyitott teljes Biblia.

Vajon ez valóban a teljes Biblia ismeretét és helyes értelmezését jelenti lelkészek és nem lelkészek számára? Olvassuk-e rendszeresen a Bibliát? Élünk-e belőle naponta? Fontos, hogy ne feledjük annak a találkozásnak az élményét, amikor a Szentírás először szólított meg minket. Akkor nem megszokott olvasmány lesz számunkra a Biblia, hanem Isten élő és ható igéje.

A püspök egykori professzori székfoglaló beszédéből idézett: „Egyaránt ellene vagyok a tudományellenes tendenciának, bármilyen buzgó kegyességgel párosuljon is, valamint az egyházidegen szellemi erőfeszítésnek, bármilyen csillogó intellektussal járjon is együtt. Meggyőződésem: a hit és a tudás nem áll szemben egymással, hanem egyik feltételezi a másikat."

Ezzel a kritikus szemlélettel kerül helyére magának a bibliakritikának mint a teológiai tudományos vizsgálat egyik módszerének az értelmezése is. A „kritika" kifejezés ugyanis ebben az esetben az igaz és hamis megkülönböztetésének művészetét, nem pedig a kritizálást jelenti. A liberális teológia azonban a bibliai szövegek kialakulásának történetét (az úgynevezett történetkritikai módszert) – amely egyébként fontos részterülete a teológiának – helyezi a középpontba, és ezzel fárasztja a teológusokat, gyakran az egyház népét is. Az ilyen súlyponteltolódás következtében könnyen háttérbe szorul a bibliai szöveg személyes és katartikus hatása. A liberális teológia nagy kísértése, hogy a mellékvágányt nevezze ki főpályaudvarnak. A Biblia analizálását, ízekre szedését ritkán követi az összerakás, az egységes szemlélet.

A német és angolszász területen is szélsőségesnek tartott gondolatok nem jelentik a magyarországi teológia fő áramlatát. A püspök példának hozta föl előadásában Jézus föltámadásának tagadását. Nekünk, keresztényeknek vissza kell térnünk a Biblia egyházi olvasatához. Azonban nem az egyházi hagyományok és kialakult tanítási rendszerek felől kell értelmeznünk a Bibliát, hanem éppen fordítva: a Bibliából kiindulva fedezzük fel a keresztény tanítás rendszerét.

FOTÓ: SZAKÁCS TAMÁS

A megoldás: az inspirált, ihletett olvasó. Azzal a lelkülettel olvassuk a Bibliát, amilyen lelkülettel eredetileg leírták. A Szentlélek által inspirált író szövegét Szentlélek által inspirált olvasó hallgassa, olvassa – imádsággal, levetett saruval, önmagát nem a Biblia fölé helyezve. Egyházi, teológiai összefüggések nélkül lehet a Biblia szépirodalom, ügyes bestseller (például a *Da Vinci-kód*) vagy éppen aktuálpolitikai pamflet „alapanyaga". Nem lehet elhallgatni, hogy baloldali és jobboldali politikusokkal egyaránt előfordult már, hogy beleestek ebbe a hibába.

Fabiny Tamás azt is hangsúlyozta előadásában, hogy a keresztény egyházban az *Ószövetséget* nem lehet önmagában vizsgálni, mintha nem lenne *Újszövetség,* hiszen az *Ószövetség* az *Újszövetségben* teljesedik be. Bátran foglalkozzunk hát többet az Ószövetséggel, olvassuk, és prédikáljunk ószövetségi alapigékből kiindulva.

A püspök a fundamentalizmus különböző értelmezései közül a biblicizmust emelte ki, amely szerint semmiféle tévedés nem lehet a Bibliában. Az ihletettség azonban nem azt jelenti, hogy minden betű szerint igaz. *„A betű megöl, a Lélek megelevenít"* – írja Pál apostol (2Kor 3,6). Nem szabad egymás ellen kijátszanunk a tudományt és a Bibliát! Ez az egyik jellemző kísértése a teológiai fundamentalizmusnak.

Végül a püspök fölhívta a figyelmet arra is, hogy mind a liberális, mind a fundamentalista bibliaértelmezésben sok a szünkretista (vallásokat összemosó) vonás. Példaként említette a székely himnusz szövegét, valamint néhány mai jeles közéleti ember egyáltalán nem keresztény gondolatait. A mai új pogányság idején különösen aktuális az egykori hitleri Németországban megfogalmazott *Barmeni nyilatkozat* hitvallása, mely a keresztény hit pogány elemekkel való ötvözése ellen fogalmazódott meg: „Jézus Krisztus Isten egyetlen igéje, semmivel sem lehet vegyíteni."

Ne emeljük tehát magunkat a Szentírás fölé, adjuk át magunkat a Szentírás tekintélyének!

■ K. L.

A könyvesbolt, amelynek még vendégkönyve is van

Beszélgetés Fánczi Györgyi üzletvezetővel

Huszár Gál – az 1500-as években élt reformátor, nyomdász, énekszerző. „A Huszár Gál" – a főváros szívében 1995-ben nyílt evangélikus papír- és könyvesbolt rövid, immár fogalommá vált elnevezése, és nem csak lutheránus berkekben. *Fánczi Györgyi* boltvezetővel az üzlethelyiség olvasósarkában beszélgettünk.

– Idén, a reformáció ünnepén lesz tizenöt éve, hogy megnyitottunk. A Deák téri gyülekezet akkori vezetőitől – *Zászkaliczky Péter* lelkésztől és *Gryllus Vilmos* felügyelőtől –, illetve *dr. Hafenscher Károlynétól* származott az ötlet, hogy a gyülekezet a tulajdonában lévő, utcára nyíló helyiséget missziói célokra hasznosítsa. Végül könyvesbolt létrehozása mellett döntöttek, amely a gimnázium közelsége miatt egészült ki papíráruválasztékkal. A névválasztással Huszár Gál és munkássága előtt kívántak tisztelegni; neki állít egyébként emléket az evangélikus múzeum munkatársai által elkészített tárló is, amely a boltba lépve a szemben lévő falnál látható.

– Nem véletlenül utaltam a bevezetőben a közismertségükre. Más felekezetek tagjai között is gyakran elhangzik a mondat: „Ezt a Huszár Gálban vettem" – és további magyarázat nem szükséges…

– Kezdetektől meghatározó elv volt, hogy ne csak evangélikus kiadványokat lehessen nálunk kapni, hanem a többi keresztény, sőt egyéb, szépirodalmat megjelentető kiadó kínálata is hozzáférhető legyen.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Természetesen a mostani áruválaszték is folyamatosan bővül. Szívesen keresnek meg bennünket maguk a kiadók, de mi is igyekszünk nyomon követni az újdonságokat. Számtalanszor előfordul, hogy a vásárlók hívják fel figyelmünket kiadványokra, vagy kérnek meg arra, hogy egy-egy nehezen hozzáférhető könyvet próbáljunk meg beszerezni számukra.

– Aki járt már ebben a Deák téri üzletben, átélhette, hogy milyen sokat számít a város forgatagában egy olyan nyugodt hely, ahol az érdeklődő kis asztalhoz telepedve, halk muzsikaszó mellett lapozhat bele a kiadványokba, mielőtt a vásárlás mellett dönt.

– Valóban sokan nevezik ezt a könyvesboltot a béke szigetének is. A megnyitás pillanatától van vendégkönyvünk, jó érzés a benne lévő elismerő szavakat olvasni.

– Egy ideje azonban mintha kevesebb lenne a vásárló…

– A kimutatások szerint is emelkedő forgalom jellemezte a boltot 2005-ig. Ekkor azonban a növekedés megtorpant, egy darabig stagnált, majd elkezdett csökkenni a forgalmunk. Ebben vélhetően több ok is közrejátszott: ez idő tájt jelentek meg a nagy könyvhálózatok, amelyek az első perctől kezdve egy helyen kínáltak bővebb, szélesebb választékot. Mivel óriási haszonkulccsal dolgoznak, ők a kezdetektől megengedhették maguknak, hogy akciókat hirdetve kedvezményekkel csábítsák be a vevőket. A kiskereskedelmi boltok, mint amilyen a Huszár Gál is, ezt nem tehetik meg.

Nagy konkurenciát jelentenek – elsősorban a fiatalabbak körében – az internetes könyvkereskedések is, hiszen elég egy megrendelőlapot kitölteni a számítógépen, és a futár akár néhány órán belül házhoz is szállítja a kiválasztott terméket.

A kiskereskedők forgalmának csökkenéséhez vezet az a pár éve elterjedt gyakorlat is, hogy a kiadók közvetlenül keresik meg a vevőket, illetve célközönségüket. Ennek egyik jellemző formája a helyszíni árusítás egy-egy rendezvényen, ahol esetenként jelentős kedvezményekkel kínálják kiadványaikat.

A kialakult gazdasági válság is érezteti hatását: a kiadók csökkentették kínálatukat és ezáltal a mi a választékunkat is. És természetesen azt is tegyük hozzá, hogy egyre többen vannak, akiknek az anyagi helyzete már nem engedi meg könyvek vásárlását.

Ezek az okok vezetnek sok könyvesbolt bezárásához. A mi esetünkben óriási segítséget jelent, hogy nem kell bérleti díjat fizetnünk a tulajdonos gyülekezetnek, de a közüzemi számlák összegének és a szerény fizetéseknek a kigazdálkodása olykor nekünk is komoly feladatot jelent. Ha a kívülállók tudnák, hogy milyen fizetéseket tudunk nyújtani, akkor ők is azon a véleményen lennének, hogy nálunk a szolgálat és az ügy iránti elkötelezettség tartja meg a dolgozókat.

– Ad-e valamilyen többletet a könyvesbolt egyházi jellege?

– Ajándékként éljük meg, hogy a vásárlóink egy részével már-már baráti viszony alakult ki. Szívesen jönnek hozzánk, érdeklődnek a dolgaink felől, és ők is elmesélik, mi történt velük a legutóbbi találkozás óta. Nemegyszer szinte már lelki gondozói beszélgetések alakulnak ki a „Tudna-e ajánlani nekem egy könyvet?" kezdetű kérdésekből. Hála Istennek, több példát is fel tudnék sorolni arra, hogy a vásárlóból egy-egy ilyen beszélgetés nyomán idővel a Deák téri gyülekezet tagja lett. Rajtunk keresztül először felkereste az itteni lelkészeket, majd beépült a gyülekezet közösségébe… Ezt csak egyházi könyvesboltban dolgozva lehet megtapasztalni.

■ Boda Zsuzsa

Esetleg mi is, ugyanígy?

ÉGTÁJOLÓ

Tudomásom szerint nem vagyok klausztrofóbiás. Ezzel az idegen szóval azt a pszichés túlérzékenységet jelölik, amely azokat jellemzi, akik betegesen félnek a szűk, zárt terektől. Az ebben a zavarban, betegségben szenvedők nem mernek liftbe vagy metrókocsiba szállni, nem merik magukra zárni kisebb helyiségek ajtaját, mert ha külső kényszerítő körülmények miatt mégis ezt megtenni kénytelenek, akár beteges nyugtalanság, pánikreakció is elfoghatja őket, és szinte öntudatlan menekülésken yszerük támad. Eközben – szélsőséges esetben – akár magukban, akár másokban is kárt tehetnek.

Mondom, tudomásom szerint nem vagyok klausztrofóbiás, ám most, amikor e sorokat írom, és felidézem magam és a kedves olvasók számára a mögöttünk lévő hét vezető híreit a haiti földrengésről, szinte elfog a fizikai rosszullét.

Azt a hírt közölték ugyanis a sajtóirodák, hogy a szörnyű földrengés után több nappal is még mindig találtak túlélőket a romok alatt. És miközben mi éltük megszokott, ha nem is könnyű napjainkat, felkeltünk és lefeküdtünk, dolgoztunk vagy pihentünk, ettünk, ittunk, esedékes családi ünnepek alkalmával még önfeledten ünnepeltünk is, és egymást köszöntöttük, talán a vízkereszt ünnepe utáni második vasárnapon még templomba is elmentünk – ezek a szerencsétlenül járt felebarátaink a romok alatt, talán már az őrület határán várták, hogy végre megkoppanjon fejük felett egy csákány, és megmentsék őket.

S miközben ezen töprengek, a több tízezer – az ország vezetői szerint akár kétszázezer – áldozat, a sérültek és hozzátartozóik sorsa aggódó részvéttel tölt el. És újra és újra összeszorítja a szívemet az aggodalom azokért, akik a romok alatt talán még mindig a mentőcsapatokra várnak, amelyek pedig már nem fogják időben elérni és megmenteni őket. S a romok felett és a romok alatt egyre fogy, és végül teljesen elhamvad a remény… Szörnyű; vigasztalhatatlan vagyok.

Kedves Olvasók, Testvéreim! *Lukács evangéliuma* 13. részének elején beszámol arról, hogy egy alkalommal

néhányan hírt vittek Jézusnak két tragédiáról, amelyek az akkori közvéleményt erősen foglalkoztatták. Az egyik hír szerint Pilátus, a vérengző római helytartó többeket meggyilkoltatott a jeruzsálemi templomban.

A másik hír pedig arról tudósított, hogy a siloámi torony építkezésén tizennyolc embert öltek meg az összeomló torony hatalmas kövei. A hírhozókban talán – az akkor sem ritka rövidzárlatos gondolkozás szerint – akár még káröröm is lehetett: biztosan megérdemelték ezt a szörnyű sorsot az áldozatok, Isten büntetése ez rajtuk; mások meg esetleg perlekedtek Istennel, miért éppen az ő családjukat, apjukat, fiaikat érte a tragédia. Örök emberi reakciók ezek. Annál nyugtalanítóbb Jézus Urunk „helyzetelemzése": Azt gondoljátok, bűnösebbek voltak az áldozatok a többi embernél? *„Nem! Sőt – mondom nektek –: ha meg nem tértek, mindnyájan ugyanúgy vesztek el."*

Igen, mindkét irányból – a kárvallottak és a megkíméltek oldaláról is – megfogalmazható lenne a kérdés, bár mi ezeket többnyire csak akkor tesszük fel, ha úgy érezzük, mi húztuk a rövidebbet. S ilyenkor az Istennel, sorssal, emberekkel való perlekedésébe csak belekeseredhet az ember. Magam is gyakran idézem *Kányádi Sándor* Kossuth-díjas erdélyi költőnk kérdését, tudniillik „hogy őket miért s engem miért nem". Most mégis úgy gondolom, hogy nem a kiragadott sorskérdést kell ismét megpendítenem, hanem az egész verset, az 1990-ben írt (*sapienti sat* – a bölcsnek ennyi is elég) *Azt bünteti, kit szeret* címűt tanácsos ideidéznem, hogy az egész kérdéskör kellő megvilágítást kapjon:

mint pogrom után
a zsinagóga
veretlen maradt
öreg zsidója

nem hálálkodom
nem is kérdem
hogy őket miért
s engem miért nem

mert szeretsz Uram
szeretsz Te engem
és legközelebb
nem hagysz veretlen

Hogy *bizonyító erejű kiadós verésekre* vagy otthonainkat letaroló földrengésekre vágyódnánk, afelől kétségeim vannak, de a teodicea húsba vágó – az Úristen igazságosságát feszegető és szeretetét vizslató – gyötrelmes kérdései mégsem hagynak békén: őket miért, s engem miért nem? Ki különb közöttünk náluk, a haiti és egyéb nyomorultaknál vagy éppen a megvert zsidóknál?

Tudjuk, maradnak nyitott, földi életünk idején választ nem nyerő kérdéseink szép számmal. Egy-egy katasztrófa híre, életünk, sorsunk próbás időszakai csak szaporítják ezek számát. E sokszor reménytelen küzdelem gyötrelmét csak az Isten iránti feltétlen bizalom oszlathatja el bennünk. Ezt a szívet-lelket gyógyító, békességet ajándékozó bizalmat pedig csak az evangélium teremtheti meg a szívünkben.

Ezért kétségeink sivatagában járva, nyugtalan szívünket próbára tévő időkben is igaz: sohasem az a fő kérdés, hogy mi miként vélekedünk Isten felől, hanem az, hogy ő mit gondol felőlünk. Erre pedig tudhatjuk a választ. A legfontosabb, szívet csendesítő, sorsot eligazító felismerés az ő igéjének ajándéka, gyümölcse bennünk: *„…veletek vagyok minden napon a világ végezetéig."* (Mt 28,20) Ennek bizonyossága ad nekünk ebben az esztendőben is, minden körülmények között is nyugalmat, örömöt, békességet, és ez az ígéret őrzi meg szívünkben az életben maradáshoz nélkülözhetetlen jó reménységet.

Ittzés János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Felújították a szószéket Martonháza evangélikus templomában

Immár teljes pompájában díszeleg a kelet-szlovákiai Martonháza (Ochtiná) középkori evangélikus templomának barokk szószéke. A két restaurátor, a zselízi *Mézes Árpád* és a rozsnyói *Koren Sándor* december második felében rakta össze a darabjaira szedett és felújított szószéket – írja január 13-i számában az *Új Szó* című szlovákiai magyar napilap.

Az oltárt és a 18. századi, ismeretlen szepességi mester munkáját dicsérő szószéket – javarészt pályázati pénzből – tavaly sikerült felújítani. Nem kis része volt a siker elérésében *Martin Dudás* lelkésznek is.

Edita Kusnierová művészettörténész szerint az oltár és a szószék esetében is kitűnő munkát végeztek a restaurátorok. „A martonházai szószék a régió legdíszesebb és egyben legmagasztosabb ilyen jellegű alkotása. Látszik, hogy Martonházán régen sok módos mecénás élt, akik állták a költségeket" – mondta a művészettörténész.

A szószéken a négy evangélista, a Megváltó szobra, Krisztus mint jó pásztor bárannyal a vállán látható, amint egy glóbuszon áll, amely a világot jelképezi. A szószék baldachinjának tetején Mihály arkangyal látható. A szószék oszlopain szőlőtőke, levelek és fürtök domborművei találhatók, a baldachin alatt pedig a Szentlélek lebeg galamb képében. A dúsan aranyozott és ezüstözött szószék gazdagon van díszítve növényi motívumokkal és angyalfejekkel.

A 14. században épült a Csetnektől kissé északra lévő település gótikus temploma, amely a község becses kincse. Falait értékes középkori freskók is díszítik, amelyek európai jelentőségük ellenére kevéssé ismertek.

▶ *MTI*

Gyorsmérleg a jótékonysági szervezetek decemberi segélyezési akcióiról

Élelmiszer- és ruhasegélyek mellett villanyszámla-támogatás, melegételosztás és szemüvegjuttatás is szerepelt a segélyszervezetek decemberi akciói között.

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezet (MÖSZ) advent első vasárnapján indított országos adventi pénzadománygyűjtésén 47 millió 405 ezer 983 forint gyűlt össze december 30-ig – közölte a szervezet a Magyar Távirati Irodával. A beérkezett adományokból a MÖSZ egyebek mellett adventi karitatív akcióit finanszírozta, de hozzájárulnak a szervezet szociális intézményeiben végzett fejlesztő munka támogatásához is.

Az ökumenikus segélyszervezet 3200 családnak juttatott el egyenként 11 kilogramm súlyú tartósélelmiszer-egységcsomagot december elején a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal közreműködésével, az EU-élelmiszersegély program keretében, december 21. és 31. között pedig Budapesten és vidéken közel tízezer adag meleg ételt osztottak szét.

A tiszaföldvári gyermekotthon 240 rászoruló, illetve fogyatékos tanulója összesen hétmillió forint értékű adományban részesült, amelynek egy része a Vám- és Pénzügyőrség által lefoglalt ruhanemű volt – 250 darab kabát, póló, pulóver, cipő, sapka és 500 pár zokni –, a másik része pedig nagy mennyiségű kristálycukor, keksz, valamint 300 üveg Béres Csepp.

Több mint 118 tonna tartós élelmiszer gyűlt össze mintegy ötvenmillió forint értékben a Spar és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat *Adni öröm* elnevezésű akciójában december 15. és 20. között. Ennek köszönhetően több mint 25 ezer karácsonyi csomag jutott el a szűkölködő családokhoz. Az adományok között elsősorban liszt, száraztészta, cukor, olaj, konzerv szerepelt.

Az idén hatvanéves optikai vállalat ezer ingyenes szemvizsgálatot biztosított a szervezet támogatottjainak, majd a vizsgálat alapján, személyre szabottan szemüveghez juthattak a rászorulók – tájékoztatott *Adányi László*, a szolgálat munkatársa. Ezentúl a szeretetszolgálat százkilencvenkilencmillió forintot osztott szét pályázati úton azon rászorulók között, akik az áramszámlájukhoz kértek támogatást Csongrád és Békés megyében.

Több mint 18 ezer cipősdoboznyi csomag érkezett a Baptista Szeretetszolgálat ajándékgyűjtő akciójára. Az ajándékcsomagok közül 2800 darabot elküldtek a *Böjte Csaba* ferences szerzetes gondozta árva gyermekeknek. A fővárosban rendezett *cipősdobozgálán* hétszáz nagycsaládban élő, intézetben nevelkedő és nehéz körülmények között élő gyermeket láttak vendégül, s mindannyiukat megajándékozták egy-egy cipődoboznyi meglepetéssel.

Magyarországon háromszáznégyszáz csomag élelmiszeradományt juttattak el a szegényeknek, az Ofotért jóvoltából pedig ezer szemüveget osztottak szét a rászorulók között – mondta el *Révész Szilvia*, a Baptista Szeretetszolgálat kommunikációs vezetője. Hozzátette: egyre több, naponta tizenöt-húsz segélykérés érkezik hozzájuk, az egyéni adományok száma azonban visszaesőben van.

▶ *MTI*

Üldöztetések tegnap és ma

Megtartotta újévi ülését a Keresztény–Zsidó Társaság

▶ **A 2009. esztendő egyházi történéseit, eseményeit összegezte a Keresztény–Zsidó Társaság január 12-i összejövetelén. Egyebek mellett a Magyarországi Evangélikus Egyház rendezvényei és a világszerte tapasztalható kereszténytelenes megmozdulások, atrocitások, illetve az iszlám erősödő terjeszkedési törekvései, valamint a modern kori antiszemitizmus által felvetett kérdések kerültek szóba. A Deák téri evangélikus gyülekezet nagytermében ehhez kapcsolódóan – immár hagyományosan – sajtótájékoztatót is tartottak *Hangfogó nélkül* címmel.**

■ Dr. Csatári Bence

Az est folyamán először *dr. Fabiny Tamás*, az Északi Egyházkerület püspöke, a Keresztény–Zsidó Társaság ügyvezető elnöke tartott rövid összegzést az elmúlt esztendőről. Megemlítette, hogy nem szabad elkendőzni a felmerülő társadalmi problémákat, mert – *Illyés Gyulát* idézve – „növeli, ki elfedi a bajt". A konfliktusos helyzetekről – vélekedett – beszélni kell, és lehetőség szerint meg is kell oldani őket, ellenkező esetben a baj még növekedhet is.

Beszédében kitért arra, hogy a társadalmi megbékélés és a holokausztra való emlékezés jegyében a Magyarországi Evangélikus Egyház 2009-ben szoborállítással emlékezett meg a vészkorszak idején zsidó felnőtteket, gyermekeket mentő lelkészéről, *Sztehlo Gáborról*, aki 2009-ben lett volna százéves. Nevét a budavári evangélikus templom falán elhelyezett emléktábla őrzi, tavaly pedig utcát neveztek el róla Budapest XII. kerületében.

Sztehlo Gábor volt az, aki 1945 után a csendőrök, kulákok és más üldözöttek gyermekeit gondozta a Gaudiopolis gyermekvárosban, majd ennek a Rákosi-korszakban bekövetkezett államosítása után testi és szellemi fogyatékkal élőkkel foglalkozott – mutatott rá a püspök.

Fabiny Tamás szólt a szintén a társadalmi problémákra megoldást kereső *Keken András* evangélikus lelkész tevékenységéről, aki ugyancsak mentett zsidó gyermekeket, és szintén 1909-ben született. A püspök arra is emlékeztetett, hogy amikor a nyilasok razziáztak, a budapesti Deák téri evangélikus templom szószékén bújtatott el egy gyermeket, aki ennek a meglehetősen vakmerő, a nyilas uralmat megfricskázó lépésnek köszönhette végül életét.

Keken András volt az, aki megtudván, hogy a Király utcánál megöltek egy zsidó öregembert, azonnal a helyszínre sietett, majd ennek hatására eltért az előre meghatározott textustól, és az irgalmas szamaritánus példázatáról prédikált. A szószékről keményen ostorozta a nyilas terrort, holott úgy tudta, hogy a szertartást közvetíti a rádió is. A börtöntől akkor csak az mentette meg, hogy az előzetes tervektől eltérően a háborús hadműveletek miatt elmaradt a közvetítés. Keken András emellett Hódmezővásárhelyen gyermekotthont alapított az árva és nyomorban élő gyerekeknek. Ez sem volt elég azonban ahhoz, hogy az Államvédelmi Hatóság az ötvenes években ne vigye be főhadiszállására, az Andrássy út 60.-ba. Ennek következtében Kistarcsára internálták, és szabadulása után sem szolgálhatott lelkészként.

Az evangélikus püspök elismerően beszélt arról, hogy az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem eredményesen kezdett sikeres együttműködést több keresztény felsőoktatási intézménnyel.

Az eseményen *Víz Péter*, a Krisztusi Szolidaritás nevű nemzetközi szervezet magyarországi tagozatának ügyvezető igazgatója a világon, főleg az iszlám területeken az elmúlt években tapasztalható kereszténytelenes akciókat vette számba.

A 2009-re vonatkozó szomorú hírcsokrot *Poór Tünde*, a Magyar Katolikus Rádió munkatársa olvasta fel. Szóba került, hogy szerte a világon jelenleg 230 millió keresztényt üldöznek, „ami hatalmas szám", és elsősorban az iszlám világban, illetve Ázsiában kell erőszakot elszenvedniük. Algériában például most is tíz bírósági eljárás van folyamatban, Bangladesben a buddhisták a keresztény hitre térteket vissza akarják kényszeríteni a buddhista hitre, Bolíviában pedig katolikus kápolnákat romboltak le – szóltak a híradások.

Beszéltek arról is, hogy Egyiptomban – ahol mintegy tízmilliós kopt keresztény közösség él – kolostorokat zártak be, továbbá a muszlim hitről áttérteket életveszélyesen megfenyegetik. Az is problémát okoz – szólt a kereszténygyűldözés ellen alakult szervezet összefoglalója –, hogy az egyiptomi hivatalokban nem hajlandók a személyi igazolványok vallási hovatartozást jelző rovatában a „mohamedán" bejegyzést átírni „keresztény"-re. Az utóbbi idők legtragikusabb cselekménye viszont az volt az észak-afrikai országban, hogy január 6-án hat hívő keresztényt lelőttek az arabok. Az is hasonlóan szomorú esemény volt, amikor egy kopt szertartás után lányokat raboltak el, és erőszakkal muszlim férfiakhoz adták őket feleségül – tették hozzá.

FOTÓ: T. PINTÉR KÁROLY

Míg az egyiptomi hivatalokban nem hajlandók a személyi igazolványok vallási hovatartozást jelző rovatában a „mohamedán" bejegyzést átírni „keresztény"-re, az Izraelben szolgáló keresztények teljes (vallás)szabadságot élveznek. (A felvétel a jeruzsálemi kopt központban készült.)

A 2009-ről szóló beszámolóban megemlítették, hogy India Orissa tartományában több tízezer keresztényt üldöztek el lakhelyükről, ami ellen *XVI. Benedek* pápa is felemelte a szavát. A nemzetközi szervezet statisztikája szerint Irakban a 25 milliós népességen belül a keresztények lélekszáma 1,4 millió főről 400 ezerre csökkent, ugyanígy a több ezer fős zsidó közösségből is alig maradtak néhányan hírmondónak. Elmondásuk szerint a nemzetközi szervezet az üldözötteknek többek között élelmiszercsomagokat szállít, illetve jogi úton is fellépnek – egyelőre nem túl sok eredménnyel – a törvénysértések ellen. A kínai keresztény evangélizációra a hatóságok őrizetbe vétellel reagáltak, ami ellen pedig a Krisztusi Szolidaritás nemzetközi tiltakozó akciókat szervezett.

Németh Pál református lelkész az eseményen azt a külföldön elterjedt véleményt idézte, hogy Svájcban „a félelem diktálta a népszavazás eredményét", amikor nem engedélyezték, hogy a mohamedán mecsetek mellé minareteket építsenek. Svájc ugyanis – vélekedése szerint – tart a muzulmánok számának dinamikus növekedésétől, holott ők törvényesen telepedtek le, és megilleti őket a vallási épületek építésének joga. Mint mondta, „minden más vallásra tudnak az európaiak európai módon reagálni, kivéve a mohamedánt". Ennek egyebek mellett az lehet a magyarázata, hogy a muszlim közösséget erőteljesen védi az a tény, hogy ha valaki áttér más hitre, akkor azt az embert megölik. Náluk tehát a vallás – szemben a mai szekularizált nyugati világgal – nem magánügy, hanem közügy – mutatott rá Németh Pál.

Szécsi József, a Keresztény–Zsidó Társaság főtitkára az est zárásaként a tavalyi év magyarországi egyházi közéleti megnyilvánulásait vette számba. Egyebek mellett említette, hogy a katolikus, a református, az evangélikus és az izraelita felekezet közleményben emelte fel szavát a szlovák nyelvtörvény végrehajtása ellen, mert az az alapvető alkotmányos emberi jogokat sérti. A főtitkár arról is beszélt, hogy a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) elhatárolódott a Jobbik Magyarországért Mozgalom adventi keresztállítási akcióitól, mondván, hogy a keresztet mint a kereszténység egyik legfontosabb szimbólumát nem lehet politikai célokra használni.

Ugyancsak érintette többek között, hogy a román püspöki konferencia néhány tagjával tárgyaltak Erdélyben az MKPK képviselői, és azt, hogy a kommunizmus idején mártírhalált halt *Meszlényi Zoltán* néhai esztergomi segédpüspököt boldoggá avatták. Kitért arra is, hogy az MKPK kiadott egy körlevelet tavaly szeptemberben az új pogányság ellen. A dokumentum szerint „az ősmagyar szinkretizmus (…) nagyon veszélyes, mert kereszténynek tűnő vallási nyelvezetet használ, és könnyen megtévesztheti még a vallásukban hívőket is. (…) Olykor még a legnemesebb hagyományőrző mozgalmakat is felhasználják arra, hogy a pogányságot népszerűsítsék." Véleménye szerint „az új pogányság voltaképpen egy ponton antiszemitizmus, vagyis nyílt zsidóellenesség", mert Jézusról azt állítja, hogy nem zsidó volt, hanem „sumér, pártus, de legfőképpen magyar".

A szerző újságíró, a Magyar Távirati Iroda tudósítója

Jubiláló törvény

Dr. Frenkl Róbert

A motiváció nyilvánvaló és egyértelmű. Szükségünk van arra az energiára, amelyet a kezdetekhez való visszatekintés szolgáltat. Ezért vált általánossá az emlékezés a húsz évvel ezelőtti eseményekre, szóljunk akár fordulatról, akár rendszerváltozásról. Mosolyognivaló a változások jelentőségének, valódiságának a megkérdőjelezése, bármennyire előrébb kellene már tartanunk a társadalom megújulásának az útján. Szerény memóriára vall a rendszerváltozás vitatása a világpolitika egészét vagy csak a kelet-közép-európai régiót tekintve is.

Az egyik legfontosabb vívmány, mely a rendszerváltozás jelentőségét igazolja, az egyházak helyzetének azonnali és alapvető megváltozása volt. Ismeretes, emlékezetes, hogy még a puha diktatúrában is az volt a vezető tézis, hogy ideológiai kérdésekben nincs békés egymás mellett élés. Ezen alapult a rendszer maradék identitása, ezzel vélte létét igazolni.

Húsz év után visszatekintve még inkább élesen kirajzolódik: a társadalom számára is talán éppen az egyházak szabaddá válása hordozta leginkább annak az üzenetét, hogy valódi a változás. A folyamat két legfontosabb állomása az Állami Egyházügyi Hivatal jogutód nélküli megszűnése, illetve a lelkiismereti és vallásszabadságról rendelkező 1990. évi IV. törvény elfogadása volt. Most ez utóbbira emlékezünk a huszadik évforduló jegyében.

1990. január 24-én fogadta el – ahogy mondani szoktuk – még a régi Országgyűlés e törvényt a sarkalatos törvények között.

Ihletett pillanat volt ez. Hatalmas lépés a jogállamiság újjáépítése útján. Sokszor elmondtuk, hogy a diktatúra politikai, gazdasági kártevésén túl talán a lélekrombolás, az erkölcsi pusztítás a legkártékonyabb, évtizedeket beárnyékoló következmény.

Igen fontos, hogy a törvény visszaadta az egyházak szabadságát, de még fontosabb, hogy visszaadta a társadalom tagjainak a jogát ahhoz, hogy megválaszthassák, milyen úton járjanak, miben, kinek higgyenek, kit kövessenek.

Nem volt könnyű, sőt még ma is helyesebb jelen időt alkalmazni: nem könnyű a regeneráció. Nem kell ezt szégyellnünk, de persze nem is szabad belenyugodnunk. Ha a gúzsba kötött emberről levesszük a kötelet, akkor még nem fog tudni futni. De elindulhat a sajátjának vallott úton.

Az 1990. január 24-én megszavazott törvény 1990. február 12-én lépett életbe. Azóta több parlamenti ciklusban több kormány is nekirugaszkodott, hogy változtasson rajta, de eddig ez nem sikerült. Mert alapvetően – bár nyilván nincs tökéletes törvény – a lényeget illetően jóra sikeredett a jogszabály.

Két fókusza adja időtálló voltát. Az egyik maga a jogállamiság sarkköve. Annak deklarálása, hogy senkit nem érhet megkülönböztetés, elmarasztalás a neme, fajtája, bőrének színe, vallása, felfogása… miatt.

A másik fókusz a szektorsemlegesség rögzítése volt. Ez a mindennapi életben nem kevésbé fontosnak bizonyult alapelv. Az egyházi intézményeket ugyanaz a finanszírozás illeti meg, ha közfeladatokat látnak el – iskolát, kórházat, szociális otthont tartanak fenn, ha műemlék épület gazdái… –, mint az állami intézményrendszert. Ily módon épülhetett újjá az egyházi iskolák struktúrája, kapcsolódhattak be az egyházak az egészségügyi és a szociális ellátórendszerbe.

Az egészséges pluralizmus csapdákat is rejteget. Az egyházakhoz közelebb álló politikusok több kedvezményt adva változtattak volna a törvényen, mások inkább szűkítették volna a mozgásteret. Abban általában megvolt az egyetértés, hogy a finanszírozást úgy kell alakítani, hogy minél inkább automatizmusok érvényesüljenek, ne évenkénti politikai alku döntsön arról, milyen összeg illeti meg az egyházakat. Kétharmados törvényről van szó, ezért mégsem sikerült mindeddig a változtatás, még ott sem, ahol megvan az elvi egyetértés.

Így azután érvényben maradt az egyházalapításra vonatkozó, sokat vitatott paragrafus is. Annak a gondolkodásnak a jegyében, amely az egyházakat a civil társadalom, a civil szféra részének tekinti, az 1990. évi IV. törvény úgy intézkedett, hogy akárcsak az egyesületeket, az egyházakat is megalapíthatja tíz, ilyen irányú szándékát egyöntetűen kinyilvánító természetes személy. Akkor ez a szövegezés mindenkinek megfelelt, hiszen nem volt jellemző a társadalomra az egyházalapítási szándék. Mégis, miután azt sem vitatta senki, hogy az egyházak számos jellemzőjüket tekintve – történelmi múlt, társadalmi igény… – sajátos szervezetek, a módosító indítványok között elfogadták *Tóth Károly* református püspök javaslatát, így száz fő szükséges az egyházalapításhoz.

Korabeli jelenlévők szerint ezer, netán tízezer fő szükségességét is megszavazták volna, nem ez volt a fő téma, azóta azonban változott a gondolkodás, ám mint mindig, minden maradt a régiben. Az egyik oldal arra hivatkozott, hogy már a száz fő is kivételt jelent, a másik oldal viszont az egyházalapítás túl könnyű voltát bírálta. Száz főt meghaladó cég – mondják – azért is alapíthat egyházat, hogy visszaigényelhesse adója egy százalékát…

Alapvetően jó, időtálló a törvény, mégis nyilván minden javítható. Legutóbb *Bogárdi Szabó István* református püspök elevenített fel egy már a rendszerváltozáskor vitatott lehetőséget. Eszerint az egyházakat – többek között korábbi földbirtokaik egy része révén – vagyonhoz kellene juttatni, hogy a vagyongazdálkodás révén fedezhessék hitéleti és társadalmi kötelezettségeik költségeit. Ily módon – az intézmények normatív támogatásán túl – leválhatnának az állami költségvetésről, és garantált lenne oly fontos függetlenségük. Van tehát teendő.

A szerző a Magyarországi Evangélikus Egyház volt országos felügyelője

Huszonegy új egyház alakult tavaly

Huszonegy új egyház, vallási közösség alakult 2009-ben Magyarországon – közölte az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala január 13-án a Magyar Távirati Iroda megkeresésére.

A Fővárosi Cégbíróságon hét egyházat – *Az Út Gyermekei Egyház, Ezüstszem Spirituális Központ Egyház, Integritas Divina et Humana Egyház, Noé az Életért Közösség, Natio Illiryca Keresztény Egyház, Reform Egyház, Verbum Dei Missziós Testvéri Közösség* – jegyeztek be.

Az MTI-hez eljuttatott összeállítás szerint Pest megyében négy vallási szervezet alakult: *Békesziget Egyháza, Jézusi Teljes Evangéliumi Közösség Ökumenikus Gyülekezete, Sorsunk és Jövőnk Szeretetszolgálat, Yotengrit a Tengervégtelen Ős-Szellem Egyháza.*

Fejér megyében két egyház, a *Magyarországi Keresztény Misszió Szövetség Egyház* és az *Aranybárka Egyház* kérte a területileg illetékes cégbíróságtól a bejegyzését. A további nyolc új egyház: *De La Salle Szent János Egyház* (Baranya), *Silencio Hitközösség* (Bács-Kiskun), *Mária Temploma Egyház* (Békés), *Debrecen Menhely Egyház* (Hajdú-Bihar), *Béke Gyülekezet* (Komárom-Esztergom), *Horvátországi Magyar Református Keresztyén Egyház Magyarországi Egyházteste* (Somogy, ez utóbbi egyházi önálló szervezetként lett feltüntetve), *Ekklesia Gyülekezet* (Szabolcs-Szatmár-Bereg), *Hiszünk és Cselekszünk Kisegyház* (Veszprém).

Az egyházak közül van, amelyik a polgári védelmi, tűzoltási tevékenységet, valamint a bűnmegelőzés népszerűsítését jelölte meg céljául, más új egyház „a tudatosság egyre magasabb szintjére való segítést" szeretné elérni „anélkül, hogy a hit megélését kötelezően előírt rítusokkal tenné mechanikussá" – olvasható az összeállításban.

Más egyház célja „a hitben való megerősödés előmozdítása és segítségnyújtás az időseknek az emberhez méltó körülmények közötti időskor megéléshez", míg van olyan, amelynek tanítása az „ősi magyar hitvallásban" gyökerezik, illetve más vallási szervezet Jézus második eljövetelére helyezi a hangsúlyt.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium legutóbb 2007-ben kiadott, *Magyarországi egyházak, felekezetek, vallási közösségek* című kötete 168 egyházat sorolt fel.

MTI

Jegyzetlapok

Újévi sorok. Egymás újesztendei köszöntése ma már többnyire csak ennyi: „Boldog új évet!" Vagy még kurtábban: „B. ú. é. k." Alig van gyerek, aki még énekelne szüleinek ilyenkor, esetleg tudna kedves rigmusokat. Én ma is hallom a régi vidám-komoly sorokat, szinte reng belé a lélek: „Adjon Isten füvet, fát, / Tele pincét, kamarát, / Sok örömet e házban, / Boldogságot hazámban / Ebben az új évben. / Elmondanám, nincs bundám, / Mert nem hagyott nagyapám." Ilyenkor apám szeretettel hívott magához, hogy a legszebbet soha ne feledjem el. Mondta, és én halkan ismételtem: „Újesztendő, vígságszerző most kezd újulni, / Újulása víg örömet most kezd hirdetni. // Hirdeti már a Messiást eljöttnek lenni, / Legyetek hát Istennek igaz hívei!"

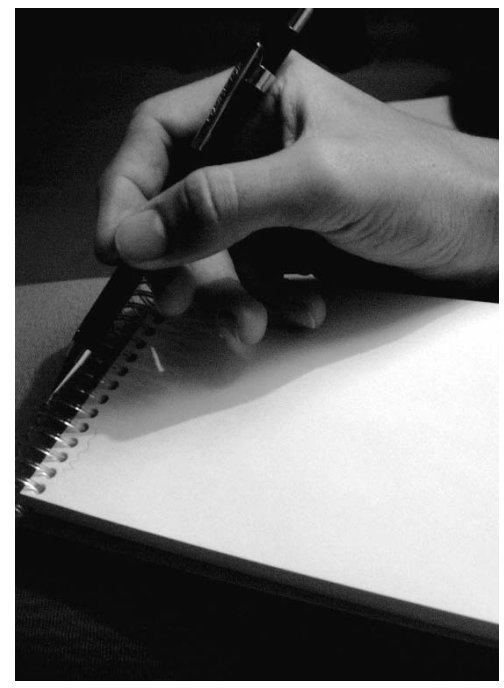

* * *

Reggeli séta. Hát itt tartunk megint, mint az előző évben. És mint az 1920-as esztendőben, a nagy válság és nélkülözés idején. Az utcák tele otthontalan emberekkel, az aluljárók rongyokba burkolózó hajléktalanokkal, minden huzatos sarkon motyogó koldusok kéregetnek. A közeli téren kora este hosszú sorok kígyóznak, fiatalok és idősek toporognak, hogy egy tányér meleg ételhez jussanak, egy nap legalább jóllakjanak. Iszonyú nehéz, de ébredni kell! Változtatni. Minden változás után kiált. Nem más, mi magunk segíthetünk magunkon. Föl kell támadnunk halottainkból, mint húsvét Krisztusa. Ezt kívánom ebben az évben, ebben reménykedem minden új nap virradatakor.

* * *

Köszönet. Meglepő papírszelet a virágüzlet üvegajtaján. Közel a forgalmas buszmegállóhoz: „Örömmel tudatom, hogy az eldobott cigarettacsikkek száma csökken. Dec. 11.: 39, dec. 15.: 30, dec. 18.: 25, dec. 20.: 7. Kösz: KATA"

* * *

Gáncs Aladár temetése. Zsúfolásig tele a kelenföldi evangélikus templom. Mennyi tiszta arc, idősek és fiatalok, mennyi csendes gyászú lelkész testvér az ország minden részéből. Harminc évvel ezelőtt, életem mélypontján az ő szívmeleg szavai öleltek vissza a hétköznapokba. És később is útravalóval teli prédikációja milyen sokat segített!

A véletlenül szabad negyed óra, mikor istenes verseim tervezett kötetéről beszéltem, arról, hogy sietnem kell az elkészítésével. Elmosolyodott. „Meg kell írni gyönyörűen! – mondta csendesen. – Isten azután vigyáz a kéziratra." Bizony ez igaz. És az is, hogy mindig késve köszönjük meg a jó szót, a biztatást. Sokan lehettünk azon a szombat déli búcsúzáson, akik bőségesen kaptunk, és semmit nem adtunk ennek a mindig ajándékozó nagyszívű lelkésznek, aki észrevétlenül még *Bach d-moll toccatáját* is lelkünkbe csempészte.

* * *

Budapest. Szomorúan látom, hogy polgári létezése megszűnt. A polgárságot a Kádár-rendszer megtörte és szétverte. A rendszerváltás sem hozta vissza a város szeretetét. A közösségi szellemet, hogy jó itt élni, délután sétálni, beülni egy kávéházba. Az első feladat, szó szerint értve: ki kell takarítani és felmosni. Később vigyázni nagyon a tisztaságra. Mert a „pusztulást" nehéz lesz megállítani. Nem szűnik, inkább felgyorsul. Pedig Budapest nagyon szép: talán Európa legszebb fővárosa.

* * *

Esti olvasmány. „A semmibe írni csakugyan lehetetlen. De kinek akarsz írni? Az orvosodnak vagy a sarki trafikosnak?" *Márai* teszi föl a keserű kérdéseket 1950-es naplójában. Irtózom én is az ürességtől, amelybe sokszor belehull az ember. De próbálom leküzdeni. Minden igazi, végzetes üzenetet a semmibe írtak, ahogyan *Szent Ferenc, Lao-ce* vagy *Hamvas Béla* tette a legnehezebb időkben.

* * *

Január 10. Szombat. Aludtam volna még, de a *meggyvágó* veri ablakomat. Rászoktattam, hogy elsőként ő kap friss vizet és napraforgót. Én akartam így, ő csak ragaszkodik hozzá. Mégis. Haragszom rá, mert erőszakos és vad, mint a körülötte lévő világ. Tudom, a madaraknál is farkastörvények vannak, de ő ragadozó harcosként viselkedik. Már jóllakott, de jön, és üti, elűzi a cinkéket, felborítja az edényt, szárnyával kiszórja a magot. Kopogok, tapsolok, hogy tudtára adjam haragomat. Ő visszanéz, és mérgesen elszáll. Végre csönd. Állok az ablak előtt, a szélverte etetőnél, és várom a legkedvesebbet: a leheletkönnyű, bátor fenyőrigót.

* * *

Kodolányi levelei. Egy nagy író minden tollvonása izgalmas. Így van ez a *Boldog Margit,* a *Vízválasztó, Az égő csipkebokor* szerzőjével is. 1952-ben írja: „Dolgozni kell, mert ez isteni parancs, és van-e nagyobb boldogság, mint engedni ennek a parancsnak. Méghozzá megértésből, szeretetből, alázatból, önként, szabadon." Ez adott értelmet az életének – a legnagyobb megpróbáltatások idején is –, az a tudat, hogy tehetsége van a munkához, s ez az állandó készenlét független kortól, társadalmi feltételektől.

* * *

Számítógép. Az ezredév nagy vívmánya. Mást se hallok, csak ezt, akárhová lépek, ebbe botlok, akárki üzen, ezzel próbálkozik. Az írás haldoklik, lassan néhány öreg költő kiváltsága. Sok ember már a nevét se tudja leírni, a telefont választja, a hangszalagot vagy az elektromos kapcsolattartást. *Mikes Kelemen* ma nem írna kézzel nagynénjének, Márai sem fiatal barátjának, *Nagy László* nem tenne rajzos levele mellé arany falevelet.

Fenyvesi Félix Lajos

Van, aki csak playboy, és van, aki hittérítő is egyben

Silvio Berlusconi és Moammer Kadhafi imádja a csinos nőket. A gazdagság és a hatalom mindkettőjük számára kellő lehetőséget kínál arra, hogy körül is vegyék magukat dekoratív hölgyekkel. Az olasz kormányfő híres arról, hogy lengén öltözött szépségeket rendel magához szardíniai villájába, míg a líbiai vezető nemrégiben az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) csúcstalálkozójának afrikai küldötteként Rómában egy olasz hoszteszügynökség révén két estére kétszáz-kétszáz hölgyet kéretett magához.

Hogy mi sült ki mindebből? A különcködéseiről ismert Kadhafi csak annyit árult el, hogy beszélgetésre invitálja a meghívottakat. A tábornok több feltételt is szabott. Így a líbiai nagykövetségre tartó különbuszra csak tizennyolc és harmincöt év közötti és százhetven centiméter magas hölgyek szállhattak fel. A kiválasztott jelentkezők az ügynökségtől egy estére ötven eurót, kettőre hetvenet zsebelhettek be.

– Egy szőke lány mellett ültem a buszon, aki abban reménykedett, hogy a partin Berlusconi is ott lesz. „Szeretem őt, remélem, találkozom majd vele” – lelkendezett – mondta Paola Lomele újságíró, aki szintén Kadhafi vendége volt.

Berlusconit azonban hiába várták, nem ment el. Ő inkább csak magát röpíttette a mennybe a szardíniai birtokon hűsölő lányokkal.

Ugyan Kadhafi is félórás késéssel érkezett a maga kétszáz hölgyéhez, célja mégis más volt. Amikor megjött, azt mondta: „A hölgyekért vagyok, szeretek velük csevegni hazájuk kultúrájáról, bárhová megyek is.” Ezután pedig Líbiáról és az iszlámról tartott előadást. Vendégeit sem étellel, sem itallal nem kínálta meg, helyette mindenki egy Koránnal távozhatott.

A két férfiban a nőimádaton kívül is van némi hasonlóság és egyben különbség is. Mindketten hatalmukat használják arra, hogy valamit megszerezzenek. Az egyik azonban imádja, ha istenítik. Bár kereszténynek mondja magát, de ennyivel meg is elégszik. A másik viszont isteni autoritását használja arra, hogy vallásváltásra szólítson fel. Az iszlám híveként nem tétlenkedik, és másfelé mutat.

Mondjuk ki: a hatalom jegyében Berlusconi testet akar, míg Kadhafi egyenesen a lelkeket.

Míg Berlusconi Európa nagyjaként csak a playboyt játssza, és egy magas sarkú cipőtől megőrül, addig az afrikai Kadhafi nem tétlenkedik, és a magas sarkú cipő tulajdonosát az iszlámhoz téríti. Hatalma erejével olyan potenciális anyukákat szeretne megszerezni, akik később muszlim híveket szülhetnek.

A tett akár példázatszerű is lehet: míg Európa mulatozik, az iszlám tért hódít.

■ Horváth-Bolla Zsuzsanna

(Forrás: evangelikus.hu)

Az ökumené nem emberi találmány

▶ **Egyedül Isten képes az egységet létrehívni, a Szentlélek által, aki az egység lelke. Megtapasztaltuk ezt az első pünkösd óta annyiszor – mutatott rá *ifj. Hafenscher Károly* evangélikus lelkész, a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ vezetője egy ökumenikus imatalálkozón.**

A lelkész édesapja, *id. Hafenscher Károly* részt vett annak az evangélikus–katolikus vegyes bizottságnak a munkájában, amely 1999-ben közös nyilatkozatban foglalta össze az evangélikusok és katolikusok teológiai alapvetését a megigazulás (a bűneinktől való megtisztulás, a megszentelődés, az üdvösség) kérdésében. „Közösen valljuk – fogalmaz a nyilatkozat –, hogy egyedül kegyelemből, a Krisztus üdvözítő tettébe vetett hitben, nem saját érdemünk alapján fogad el minket Isten, és kapjuk a Szentlelket, aki szívünket megújítja, és képessé tesz, sőt felszólít a jó cselekedetekre.”

A Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége egyik 1998-as tanulmányi napjának vendégeként id. Hafenscher Károly beszámolt arról, hogy a teológiai egyeztetés, a párbeszéd során sokszor megtapasztalták a vegyes bizottságban, hogy alig van ellentét teológiai szinten egyházaink között, csupán nyelvi vonatkozásban léteznek eltérő megfogalmazások – vagyis bizonyos teológiai alapfogalmakat eltérő nyelvi terminológiával nevez meg a katolikus és az evangélikus egyház.

– Hogy látja a teológiai közeledés jövőjét jó tíz évvel a közös nyilatkozat után az evangélikus és a katolikus egyház között? Folytatja-e édesapja munkásságát a párbeszéd serkentésében? – kérdeztük ifjabb Hafenscher Károlyt.

– Édesapám ízig-vérig ökumenikus gondolkodású ember, aki ma, idős korában is jó kapcsolatot ápol különböző felekezetű testvéreinkkel. Én ebbe nőttem bele. Szolgálatom kezdetétől sokféle módon megélhettem az ökumené élményét mind gyakorlati, mind teológiai szinten. Sűrűn jártam katolikus közösségekbe igehirdetéssel és előadással is, és

A SZERZŐ FELVÉTELE

mindig átéltem, hogy sokkal több dolog köt össze minket, mint amennyi elválaszt.

Éppen a megigazulás területe az, ami nagyon jól megmutatja számunkra, hogy a közös alap mennyire egységes. S bár fájdalmas tény ma is, hogy az úrvacsorai közösségben még mindig nem lehetünk egyek, nem vagyunk igazi asztalközösségben egymással, mégis van okunk a bizakodásra. Hisz e téren sem az alapvető kérdésekben van ellentét közöttünk – mert mindketten valljuk, hogy ott Jézus Krisztus valóságosan jelen van teste és vére által, s ezt vehetjük magunkhoz a szentségben –, hanem a papi szolgálat kérdésében. De – bár szép lassan és csöndben – már elkezdődött a dialógus e téren is.

– Olykor ma is találkozhatunk olyan megnyilvánulással, akár katolikus, akár protestáns részről, amely gátolni próbálja a már szárba szökkent felekezeti közeledést. Hogyan lehet ez ellen védekezni?

– Ma olyan világban élünk, ahol a szélsőségek a társadalom minden területén megmutatkoznak, s beszűrődnek természetszerűleg az egyházba is. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy a felekezeti párbeszédet, a hitet komolyan vevő emberek tudatosítják másokban is, hogy az ökumené nem emberi találmány, nem az újabb idők egyik mozgalma, amely volt, jött és aztán elmegy, hanem Krisztus szent akarata. Ahogy ő imádkozik azért, hogy övéi eggyé legyenek, nekünk is ezt kell tennünk.

– Nemrég liturgikus reform valósult meg az evangélikusoknál, ami többek között visszahozta a keresztvetés, a térdhajtás-térdepelés lehetőségét az Isten előtti tisztelet, hódolat jeleként a liturgiában. Mégis mintha egyes evangélikus közösségek elzárkóznának előle.

– Nehéz dolog nálunk is a váltás, a korábbi tradíciók feloldása, különösen a népi kegyességben, mint ahogy a katolikusoknál a II. vatikáni zsinat liturgiai reformjához is évtizedek kellettek, míg gyakorlattá vált. Gátolnak ebben rossz történelmi tapasztalatok is.

A lehetőség most felkínálja, hogy újra felfedezzük, mit is jelent Krisztus keresztjével megjelöltnek lenni, azaz Krisztushoz tartozni. Sok idő kell ahhoz, hogy ez belső meggyőződéssé váljon. Sajnos, ma a társadalomban gyakori a negatív identitás, amikor nem tudja az ember megfogalmazni, hogy miért az, ami, csak azt, hogy miért nem az, ami a másik ember. Pedig az, hogy én evangélikus vagyok, nem azt jelenti, hogy nem vagyok katolikus, hanem azt, hogy más módon vagyok katolikus, tehát az egyetemes, vagyis a katolikus egyházhoz tartozó. Ahogy édesapám szokta mondani: „mi wittenbergi katolikusok” vagyunk. De e tudatnak belülről kell fakadnia. A református felekezetű is csak hitében belülről fakadóan élheti ezt meg, biblikus hittel és önelemző módon.

■ Toldi Éva

Megjelent a Keresztény Élet című katolikus hetilap január 17-i számában.

Kultúra napi gondolattöredékek

Boldogasszony hava az idén fergeteggel köszöntött ránk. S akik a budakeszi Himnusz-szobornál, *V. Majzik Mária* monumentális alkotásánál szilveszter éjjelén az esős-szeles időjárás ellenére újévet köszönteni összegyűltek, a felcsendülő harangok játékának hallgatása közben elmerenghettek azon, hogy a reformkor költőjében, *Kölcsey Ferencben* és versének dallá komponálójában, *Erkel Ferencben* milyen érzéseket kelthettek hajdan a „magyar nép zivataros századai”.

Most, 2010-ben a közelmúlt eseményei ismét súlyos teherként nehezednek a társadalomra. A debreceni református kollégium hajdani diákjának örök érvényű gondolatai azonban éppen arra figyelmeztetnek, hogy történelmünk során az egymás közötti viszálykodás, a falurombolások, még a kivégzések modern formái, a gyárbezárások, a lehallgatások, a kilakoltatások, a tömeges munkanélküliség, a megalázottság és reményvesztettség legsötétebb mélységeiből is Isten segítségével mindig képesek voltunk az újjászületésre.

V. Majzik Mária művészetében arra a kérdésre keresi a választ, hogyan lehet a természet, a magyar motívumkincs és történelmünk kiemelkedő pillanatainak egységes keretbe foglalásával, az emberi szenvedés előtti főhajtással egy tisztább, magasztosabb világba, a halálból az életbe fölemelkedni. Alkotásaiban együtt jelenik meg az emberi lét esendősége a „magyarnak lenni” fájdalmas gyönyörűségével.

A meghaló és föltámadni tudó természet van jelen műveiben. A forradalom áldozatainak súlyos vasláncc egybefont „egygyökerűségében” éppúgy, mint 56-os domborművén a Magyar Szentek templomában vagy a gyertyaláng lobogó fényében azon a kompozíción, amelyet *Jókai Anna Ima Magyarországért* című verse ihletett.

Himnusz-szobrához ellátogatnak az egykor a világ legtávolabbi pontjaira számkivetett honfitársaink is azért, hogy a reményt sugárzó tavaszi olvadások idején, a perzselő nyár hevében vagy akár a sárguló őszben Erkel Ferenc dallamaival egy pillanatra emlékeikből előhívják, s lelkükben újra megteremtsék szülőházájukat, a hajdanvolt Magyarországot. – Lehet, hogy egyszer Budakeszi is nemzeti zarándokhely lesz?

S ha igen, felhangzanak-e majd a nemzeti himnusz mellett az új évet köszöntő egybegyűltek ajkáról az olyan régi imádságaink is, mint a *Boldogasszony anyánk…* vagy a református 90. zsoltár – *Tebenned bíztunk eleitől fogva…?* Fogunk-e még emlékezni, unokáink éneklik-e még az *Ah, hol vagy, magyarok tündöklő csillaga* kezdetű, *István* királyunkhoz írott himnusz csodálatos, ősi dallamait, vagy akár a székely himnuszt, amelyek nélkül – valljuk be – sokkal szegényebbek lennénk?

Húsz éve annak, hogy a *Himnusz* születését a magyar kultúra, s negyvenöt éve, hogy *József Attila* születésnapját a költészet napjaként tartjuk nyilván. Az új év most is alkalmat kínál a megújulásra, de vajon maradt-e hely, talpalatnyi föld széles e hazában, ahol tiszta szívvel ünnepelhetünk? A szobor kis harangjai mindenesetre – „Isten, áldd meg a magyart!…” – negyedik éve már, hogy kongva, csengve-bongva hívogatják, akinek még van füle a hallásra.

■ Galgóczy Zsuzsa

Újra megnyílhat a tarsusi Szent Pál-templom

Újra megnyithatják a hívők előtt a sokáig katonai raktárként használt tarsusi Szent Pál-templomot – jelentették be január 7-én a török hatóságok.

A Törökország déli részén található Tarsus *Szent Pál* szülővárosa. Az apostol tiszteletére a 12. században emelt templomot a török állam 1943-ban kisajátította, majd évtizedeken át a hadsereg használta raktárként. Később múzeumként működött egészen 2008 nyaráig, amikor a Szent Pál-év alkalmából egy esztendőre megnyitották a keresztény misék előtt.

Ezután azonban újra felfüggesztették a szertartásokat, mire Köln érseke, *Joachim Meisner* bíboros a keresztényekkel szembeni „méltatlan bánásmóddal” vádolta meg Ankarát. Meisner kijelentette: „Ahol a vallásszabadságot ilyen mértékben korlátozzák, ott más emberi jogok miatt is komolyan aggódhatunk.”

A török vallási hatóság, a Diyanet megerősítette azokat a sajtóhíreket, melyek szerint az épület újra keresztény templomként működhet. A hatóság szóvivője elmondta: a lépéssel a vallásszabadság bővüléséhez kívánnak hozzájárulni.

▶| *MTI*

Jézus litván kisvárosa

A polgárok erkölcsi épülésének előmozdítására Jézus Krisztust nevezte ki „királyának” egy litván kisváros. „Azáltal, hogy Jézus Krisztust városunk királyaként trónra emeljük, ünnepélyesen urunkká és védelmezőnkké nyilvánítjuk” – mondta a hetvenkét százalékban lengyelek lakta délkelet-litvániai Salcininkai polgármestere, *Zdzislav Palevic* a BNS balti hírügynökségnek.

„A városatyák döntése senkinek nem fáj … Ha a lakosságot így a *Tízparancsolat* betartására ösztönözhetjük, miért ne tegyük?” – hangsúlyozta egy képviselő.

▶| *MTI*

Égiekhez fohászkodva

A magyar kultúra napja – himnuszaink tükrében

**„Itt az írás, forgassátok
Érett ésszel, józanon …”
(Kölcsey)**

Bárdos Szilvia

Minden állam rendelkezik arról, mik legyenek nemzeti jelképei. Meghatározza zászlaját, címerét, és gyakran azt is rögzíti alkotmányában, melyik költői vagy népi eredetű szöveg és dallam legyen a himnusza. Zászlók már az ókorban is voltak, a címerek pedig a középkortól töltöttek be fontos szerepet – igaz, kezdetben még nem állami, sokkal inkább családi szimbólumként. A vallásos költészet egyik képviselőjeként az ódával rokonított *himnusz* eredendően olyan „Istent vagy isteni hatalmakat dicsőítő, hozzájuk segítségért fohászkodó, imaszerű ének, amelynek célja a felsőbbrendű lény erejének befolyásolása”. *Voigt Vilmos* folklorista idézett definíciója a műfaji határokat is segít meghúzni: noha már régóta készek vagyunk a himnuszok közé sorolni úgyszólván minden emelkedett hangvételű, „himnikus” költeményt, eredendően az Isten-központúsága választotta el markánsan a himnuszt az ódától, amelynek tárgya elvileg bármi lehet. Nemzeti jelképpé azonban egy himnusz csak akkor vált, illetve válik, amikor – többségi elfogadottsága révén – alkotmányjogi fogalomnak, azaz egy állam reprezentálására szolgáló szöveges műnek tekintjük. A nemzeti himnuszok megszületése a modern nemzetállamok kialakulásának idejére tehető, ám – ellentétben a magyar himnusszal – nem minden nemzeti himnusz rangjára emelt (eleve énekelt vagy utólag megzenésített) költemény felel meg a műfaj eredeti alapkövetelményének. A magyar államiság mai jelképei – a Szent Korona kivételével – viszonylag későn alakultak ki. Ez történt himnuszunkkal is, melynek szövege 1823. január 22-én íródott. Megzenésítésére 1844-ben írtak ki pályázatot, és *Erkel Ferenc* dallamával további hat évtized múltán, 1903-ban lett az ország törvényileg elfogadott himnusza. Nemzeti jelképnek az alkotmány 1989-ben ismerte el. Abban az évben, amikortól Kölcsey költeményének „születésnapja” a magyar kultúra napja is.

Gyakran teszik fel a kérdést különböző fórumokon: mit énekelt a magyarság a *Hymnus* előtt, volt-e egyáltalán ennek megfelelő énekünk? A kérdés jogos, de némiképp elkeserítő is, hiszen nyilvánvaló, hogy a közösséghez való tartozásnak 1823 előtt is megvoltak a szavalt vagy énekelt kifejeződései, jelképei.

Mint a kereszténységben (újjá)születő Európa oly sok országában, eleinte nálunk is a szentekről vagy a szentekhez szóló himnuszok, ódák közül választódtak ki azok, amelyek népénekké, népi himnusszá lettek – legalábbis egy-egy tájegységen, az adott tájegységi nyelvjárást beszélők körében. E művek legtöbbször az államalapító *Szent István* királyt, az országot minden ellenségtől védelmező *Szent László* lovagkirályt, illetve Mária alakját idézik meg.

Századokon át énekelték őseink a *Gaude mater Hungaria…*(*Örvendj, szülőhazánk, Magyarország!…)* kezdetű zsolozsmaéneket, amelynek versszakait ismeretlen magyar klerikus írta első királyunk szentté avatásának táján, a 11–12. század fordulóján. Népszerű volt a 15. századi *Emlékezzél üdvességnek szerzője…* kezdetű és a *Vásárhelyi András* által 1508-ban írt *Angyeloknak nagyságos asszonya…* Mária-himnusz is.

I.

1651-ből ránk maradt egy összefüggő Szent István-himnusz is, de igazán széles körben elsőként vélhetően egy pannonhalmi szerzetes, *Lancsarics Bonifác* által a 18. század legelején írt, *Boldogasszony anyánk…* kezdetű ének terjedt el. (Hogy népszerűsége utóbb miért tudott felekezeti határokat is „átívelni”, annak titka – könnyen megjegyezhető, kifejező dallamán túl – bizonyára abban rejlik, hogy történelmi tényként a protestánsok is tudomásul vették: Szent István király Szűz Máriának ajánlotta fel országunkat, s a hozzá intézett katolikus fohász az egész magyarság nevében hangzik el.)

Boldogasszony anyánk…
Boldogasszony anyánk, régi nagy Pátrónánk,
Nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk:
Refrén: Magyarországról, édes hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról.

Ó Atyaistennek kedves, szép leánya,
Krisztus Jézus anyja, Szentlélek mátkája!
Refrén

Nyisd fel az egeket sok kiáltásunkra,
Anyai palástod fordítsd oltalmunkra!
Refrén

Kegyes szemeiddel tekintsd meg népedet,
segéljed áldásra magyar nemzetedet.
Refrén

Sírnak és zokognak árváknak szívei,
Hazánk pusztulásán s özvegyek lelkei.
Refrén

Boldogasszony anyánk, régi nagy Pátrónánk,
Nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk:
Refrén

Hasonlóan népszerű és hasonló szerepű volt az *Ah, hol vagy, magyarok tündöklő csillaga…* kezdetű vallásos ének is, amely 1797-ben már két énekeskönyvben is helyet kapott. *(Az alábbi, ismertebb változat Bozóky Mihály gyűjteményéből való.)* Érdekessége, hogy a versfők a magyar honra értendő ÁRVAKERT akrosztichont adják ki.

Ah! hol vagy Magyarok tündöklő Tsillagja…
Ah! hol vagy Magyarok tündöklő Tsillagja,
ki voltál valaha Országunk Istápja.
Hol vagy, István király? téged Magyar kíván,
Gyászos öltözetben te előtted sírván.

Rólad emlékezvén tsordulnak könyvei,
búval harmatoznak szomorú mezzei,
lankadnak szüntelen Vitézlő kezei,
nem szünnek iszonyú sírástúl szemei.

Virágos kert vala híres Pannónia,
mely öntöze hiven Szűz MÁRIA.
Kátholika hitnek bő volt szép virágja,
bé homályosodott örvendetes Napja.

Ah! melly nagy változás minden féle Vallás,
már meg szaporodott sok Lelki kár-vallás,
mint rósát a hivség ugy a Pannoniát
rontya eretnekség fonnyaszttya Virágát.

Kertésze e kertnek István király vala,
termesztője ennek ő véle meg hala,
Ennek életében élt a Magyar Ország,
ő halála után lett holt eleven ág.

Előtted könyörgünk bús Magyar fiaid,
hozzád folyamodunk árva maradékid,
Tekénts, István király, szomorú hazádra,
fordétsd szemeidet régi Országodra.

Reménségünk vagyon benned, s – Máriában,
mint Magyar hazánk(nak) hiv Királynéjában,
Még éltedben ennek minket ajánlottál,
és Szent Koronával együtt föl áldoztál.

Te hozzád Mária Sz. István Királlyal,
Keresztfán érettünk szenvedő Fiaddal,
Árva Magyar Ország sírva fohászkodik,
néked mint Anyánk(na)k igy panaszkodik.

Az anyanyelvű művelődés kialakulásakor – a magyar sajátosságoknak megfelelően – már egymás mellett (olykor egymás „ellenében”) élt és virágzott a katolikus és a protestáns kultúra. Így természetesen a protestánsoknak is volt úgynevezett „első számú” énekük, amely a nemzeti imádság szerepét töltötte be. A reformátusok templomi himnusza a *Tebenned bíztunk eleitől fogva…* kezdetű 90. zsoltár énekelt feldolgozása lett. (*Szenczi Molnár Albert* fordítását ma is a 16. század közepén működött párizsi kántor, *Loys Bourgeois* dallamával énekeljük.)

Tebenned bíztunk eleitől fogva…
Tebenned bíztunk eleitől fogva,
Uram, téged tartottunk hajlékunknak!
Mikor még semmi hegyek nem voltanak,
Hogy még sem ég, sem föld nem volt formálva,
Te voltál, és te vagy, erős Isten,
És te megmaradsz minden időben.

Az embereket te meg hagyod halni,
És ezt mondod az emberi nemzetnek:
Légyetek porrá, kik porból lettetek,
Mert ezer esztendő előtted annyi,
Mint a tegnapnak ő elmúlása
És egy éjnek rövid vigyázása.

Szolgáidon láttassad dolgaidat,
Dicsőségedet ezeknek fiain!
Add értenünk felséges hatalmadat,
Mi kegyes Urunk, ó, irgalmas Isten,
Minden dolgunkat bírjad, forgassad,
Kezeink munkáit igazgassad!

Himnusztörténetünknek is megkerülhetetlen állomása a Rákóczi-féle szabadságharc. Ebben az időszakban születtek az úgynevezett kuruc irodalom kiemelkedő alkotásai. E régi énekek szájhagyomány útján terjedtek, ezért sok variációjuk ismert. Közös bennük *Rákóczi* és az egykori szabadsághősök dicsőítése, alakjuk már-már legendássá formálása, az eszményi, dicső múlt, illetve a jelen siralmas valóságának megidézése.

Közülük is kiemelkedik az úgynevezett *Rákóczi-nóta.* Szövegét 1750 körül jegyezték le először. Csodálatos képekbe sűrítve ragadja meg a szabadságharc elbukását követő idők sivárságát, lelki fájdalmát. A felvillantott, visszavágyott múlt képeit elnyomja a szinte elviselhetetlen jelen és a végromlás képe. A benne megidézett nagy történelmi személyiségek egyszersmind jelképek is. Versbe foglalásuk – akárcsak a középkori egyházi himnuszok esetében – a nemzeti lét és identitás valamilyen fontos követelményére hívják fel a figyelmet. Hol erkölcsi példaképek, hol a függetlenség szimbólumai, hol pedig az áldozatvállalás alakjai. A mű tartalmával, ellenzékiségével és népszerű dallamával első nemzeti énekünkké vált annak ellenére, hogy a hatóságok többször betiltották. Mivel az egész nemzethez szólt, mondanivalójával sokáig időszerű maradt. Kölcsey költészetére épp úgy hatott, mint később *Petőfiére, Adyéra.*

A Himnusz-emlékmű Budakeszin

Folytatás a 8–9. oldalon

A magyar kultúra napja

► *Folytatás a 7. oldalról*

Rákóczi-nóta
Jaj, régi szép magyar nép!
Az ellenség téged mikép
Szaggat és tép!
Mire jutott állapotod,
Romlandó cserép.
Mint egy kedves eleven kép,
Voltál olyan szép,
Magyar nép!
De a sasnak körme között
Fonnyadsz mint a lép.
Szegény magyar nép,
Mikor lész már ép?
Megromlottál, mint cserép.
Jaj, hát szegény magyar nemzet
Jóra mikor lép?

Jaj, Rákóczi, Bercsényi
Magyarok híres vezéri,
Bezerédi!
Hová lettek magyar népnek
Vitéz vezéri,
Nemzetünknek hírszerzői,
Fényes csillagi,
Ocskai?
Az ellenség mindenfelől
Őket emészti,
Űzi, kergeti,
Búval epeszti.
Közinkbe sem ereszti.
Jaj, hát szegény nemzetünket
Miképp mellyeszti!

Jaj, országunk, jószágunk,
De főképpen mi magunk
Mint nyavalygunk;
Az idegen nemzetségnek
Rabjai vagyunk.
Jaj, naponként mind elfogyunk,
Jót ne is várjunk,
Kívánjunk,
Mert hatalmas, diadalmas
Nemzet van rajtunk.
Jaj, meg kell halnunk,
Meg nem maradunk,
Nagy ellenség közt vagyunk,
Bizony méltán ezek miatt
Kesergünk, sírunk.
Országunknak, magunknak,
Jaj minden maradékinknak!
Mindazoknak,
Kik e földön nagy ínségben
Így nyomorkodnak.
Özvegyek panaszolkodnak,
Árvák zokognak;
Magoknak
Siralommal ártatlanok
Halált okoznak,
Úgy siránkoznak
És fohászkodnak.
Bánatjok nem apadnak,
Mert hazánkbul az ínségek
El nem távoznak.

Tenger rajtunk a fegyver,
Mert a német rajtunk hever,
S igen ver.
Mutogatja magát, mint egy
Híres gavallér,
Nemzetünket hajtó pillér.
Nem szán, mint hóhér.
Akit ér,
Addig veri, meddig neki
Mindent nem ígér.
Látod, mely kövér,
Bőrében sem fér,
De mégis mind többet kér,
Alig vagyon országunkban
Miatta kenyér.

Nézz reánk, Úr, a mennybül!
Ments meg, kérünk, minket ily csúf
Ellenségtül,
Ki a híres magyaroknak
Vérébül épül.
Ne hagyd ily dühös ínségtül
Rút ellenségtül,
Némettül
Gyaláztatni, mocskoltatni
Az írigyektül.
Ily dölyfös néptül,
Kínzó eszköztül,
Megfosztatni nevétül,
Mindenkoron győzedelmes
Dicsőségétül!

A nemzeti himnuszként is értelmezhető *Rákóczi-nóta* népszerűsége csak a *Rákóczi-induló* elterjedésével csökkent. Ez utóbbi népi változata állítólag már az 1711-es szatmári békét követően megszülethetett, de végleges indulóformáját csak egy évszázaddal később nyerte el. Tény, hogy a máig közismert és közkedvelt induló – miként a *Magyar néprajzi lexikonban* is olvashatjuk – „egy évszázados költészeti-zenei hagyomány fejlődésének végső foglalata: megtalálhatók benne a kuruc tábori zene bizonyos motívumai, a verbunkos zene egyes fordulatai és a kuruc énekek néhány helye is". Ha keletkezési körülményei homályosak is, annyi bizonyos: *Bihari Jánosnak,* az őstehetség cigányprímásnak és *Scholl Miklós* katonakarmesternek kiemelkedő szerepe volt végső formájának kialakításában és a darab terjesztésében. Márpedig 1814-es nyomtatott kiadása után az induló valóságos diadalutat járt be. Nemzeti indulónkként élt a köztudatban, sőt keringővé is átalakították. Nagy sikerrel dolgozta fel *Liszt Ferenc* és *Berlioz* is, de – saját bevallása szerint – Erkel Ferencre is elementáris erővel hatott.

„A világ legvérforralóbb indulója", „a vad függetlenség s megingathatatlan hazafiság borzasztó szép" dala, „a magyar lélek kifejezésformája" – jellemezte így a művet *Haraszti Emil* zenetörténész.

Szatmárcseke híres temetője a csónakos fejfákkal

Rákóczi-induló
Magyarok Istene, rontsd a labanc erejét!
Közeleg az óra csata riadóra
Hogy a magyar akarata, csata vasa, diadala
mentse meg a szomorú hazát.
Hős Rákóczi népe, kurucok, előre!
Diadal veletek, ellenes feletek letiportátok,
verje gonoszokat átok!
Már a hazán íme újul a vész,
Íme, a gonoszok seregi fenyegetik.
Hej! Hova lettek a hős daliák?
Hova lettek a hős, a derék vezetők,
A szegény nép sokezerje,
A legigazabb dalia vezér
Bujdoshatnak most szanaszét.
Lobogónk magasan, ez a büszke nemzet
újra talpon áll.
Aki előtt ellen soha meg nem áll
csak elő, csak elő, csak előre!
Szabadon él a magyar, vagy érje a halál.
Mert a magyarok Istenére, szent nevére,
esküt esküre teszen e hős nép:
Míg ragyogón kel a nap az égen,
Rab a magyar soha, soha, soha, soha,
sohase leszen.

A 18–19. század birodalmi himnuszainak szövegében a magyarok nem igazán ismerhettek Istenünkre. *Joseph Haydn* 1797-ben komponálta *Ferenc* császár tiszteletére azt a vonósnégyest, amelynek második tétele lett a császárnak ajánlott nemzeti himnusz zenéje. *(Ma a német himnusz dallama.)* A 19. század elejétől az osztrák kormány nálunk is a császári himnuszt igyekezett néphimnuszként elfogadtatni, ám a monarchia népei legfeljebb *nemzetek fölötti himnuszként* tudtak viszonyulni hozzá, és a hivatalos ünnepeken általában saját anyanyelvükön énekelték az osztrák „császárhimnuszt", melynek magyar szövege ez:

Tartsa Isten, óvja Isten
Tartsa Isten, óvja Isten
Királyunk s a közhazát!
Erőt lelve a szent hitben
Ossza bölcs parancsszavát!
Hadd védnünk ős koronáját
Bárhonnét fenyítse vész!
Magyar honnal Habsburg trónját
Egyesíté égi kéz.

Az egy versszakos magyar fordítás befejező két sora fordítói bravúr: az „égi kéz" a magyar hont „egyesíti" a Habsburg-trónnal. Talán nem véletlen, hogy a magyar fordítás szerzőjét nem is ismerjük… A magyar lelemény csakhamar megalkotta a császári himnusz paródiáját is. A fenti szöveg helyett a magyar kártya lapjait énekelték oda-vissza: hetes, nyolcas, kilences, tízes, alsó, fölső, király, ász – disznó, király, fölső, alsó, tízes, kilences, nyolcas, hetes… Ezzel mintegy megfosztották erejétől, és kiszámolóvá fokozták le a nemzeti érzést sértő *Gott erhaltét.*

II.

Mint már utaltunk rá, az „igazi" nemzeti himnuszok születése a modern politikai nemzetek, nemzetállamok kialakulásához, a „népek tavaszához" kötődik. A mi *Hymnusunk* is ekkortájt, a nemzeti romantika hajnalán született meg, s indult el diadalútján. Ennek főbb állomásai közismertek (a legfontosabbak összeállításunk bevezetőjében is olvashatók), az idei – a zeneszerző születésének kétszázadik évfordulójára emlékező – Erkel-évben pedig bizonyára olyan kérdésekre is kiterjed majd a figyelem, hogy a komponista vajon miért a – Hymnus után íródott – *Vanitatum vanitas* című Kölcsey-vers első sorát idéző jeligével *(„Itt az írás, forgassátok / Érett ésszel, józanon")* nyújtotta be pályaművét…

Azt azért nem szabad elfelejteni, hogy bár a megzenésített *Hymnus* közismertté vált, sőt – miként *Bónis Ferenc* Széchenyi-díjas zenetörténész rámutatott – 1867-től, azaz a kiegyezéstől „közvetlen funkcióján túlmutatva, történelmi alapdallammá válik", sokáig mégis inkább a *Szózatot* énekelték nemzeti himnuszként. A helyzet a századfordulóra változott: a Kölcsey–Erkel-mű 1903-ban lett az ország törvényileg elfogadott himnusza.

Az 1919-es Tanácsköztársaság idején tiltott volt a *Hymnus* éneklése – 1949 táján a megtűrt kategóriába került. A hatalomra jutott kommunisták számára kifejezetten kínos volt az Istenhez fohászkodó nemzeti imádság. *Rákosiék* megpróbálták a *Köztársasági indulóval* helyettesíteni, de az *Internacionálét* is hasztalan erőltették. Miután *Révai József* akkori kultuszminiszter új himnusz írására tett „megtisztelő" felkérését a mélyen hívő *Kodály Zoltán* – „Jó a régi" megjegyzéssel –utasította vissza, a diktátorok azt a megoldást választották, hogy a *Hymnusnak* csak a zenéjét engedték megszólaltatni. Szövegét nem volt szabad énekelni, előtte, illetve utána pedig kötelezően el kellett játszani a Szovjetunió hivatalos himnuszát és az *Internacionálét* is.

Az *Evangélikus Élet* hasábjain már lehetett olvasni a *Hymnus* csodálatos felépítéséről, imaformájáról, gondolati-érzelmi gazdagságáról és mélységéről (2009/4. szám), ezért álljon most itt két idézet megszületésének körülményeiről.

„1818–1823. Kölcsén és Csekén igen keveset dolgoztam, de dalaim alakja ekkor fejlett ki. Reggeltől más hajnalig szobámban járkáltam (volt egész év, hogy udvaromból nem mentem ki), s ha sötét képeim engedték, a paraszt dal tónját találgatám. Nehezebb stúdiumom egész életemben nem volt." *(Részlet Kölcsey Szemerének írt önéletrajzi írásából)*

Ferenc tekintetes úr című könyvében *Szentimrei Jenő* így ír Kölcseyről: „Fejjel, értelemmel akarja megközelíteni a paraszti ének szerkesztési módját és egyszerű hangjait. Vége a görög mitológiának! Vége Hesperusnak és Lunának és az andalgásoknak. Férfi énekel a mostani naptól, magát egynek tudja és egynek érzi a népnek elnyomatását kesergő milliókkal. Ő lesz az, ki szájukba szót ad, ki fölemeli magát a kétségbeesésből, és fölemeli magával egész nemzetét."

Hymnus,
a' magyar nép' zivataros századaibol

Isten, áld meg a' magyart
Jó kedvvel, bőséggel;
Nyujts feléje védő kart,
Ha küszd ellenséggel;
Balsors a' kit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt,
Megbünhödte már e' nép
A' multat 's jövendőt.

Öseinket felhozád
Karpát' szent bérczére
Altalad nyert szép hazát
Bendeguznak vére.
'S merre zugnak habjai
Tiszának, dunának,
Árpád' hősmagzatjai
Felvirágozának.

Érttünk kunság' mezein
Ért kalászt lengettél,
Tokaj' szöllővesszejin
Nektárt csepegtettél.
Zászlónk' gyakran plántálád
Vad török' sánczára,
'S nyögte Mátyás' bús hadát
Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
Gyult harag kebledben,
'S elsujtád villámidat
Dörgő fellegedben;
Most rabló mongol' nyilát
Zúgattad felettünk,
Majd töröktől rabigát
Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
Ozman' vad népének
Vert hadunk' csonthalmain
Győzedelmi ének!
Hányszor támadt tenfiad,
Szép hazánk, kebledre,
'S lettél magzatod miatt
Magzatod' hamvvedre!

Bújt az üldözött; 's felé
Kard nyult barlangjában;
Szerte nézett, 's nem lelé
Honját a' hazában.
Bérczre hág, és völgybe száll,
Bú 's kétség mellette,
Vérözön lábainál,
'S lángtenger fölette.

Vár állott, most kőhalom;
Kedv 's öröm röpkedtek,
Halálhörgés, 's siralom
Zajlik már helyettek.
'S ah, szabadság nem virúl
A' holtnak véréből,
Kinzó rabság' könnye hull
Árvánk' hő szeméből!

Szánd meg, isten, a' magyart,
Kit vészek hányának!
Nyujts feléje védő kart
Tengerén kinjának;
Balsors a' kit régen tép,
Hozz rá víg esztendőt:
Megbünhödte már e' nép
A' multat 's jövendőt!

(A vers Kölcsey eredeti helyesírásával.)

III.

A *Hymnus* keletkezési helyén, a szatmárcsekei temető bejáratánál az országzászló lobog, és mellette egy bronzba öntött világtérkép található. A kontinenseken egy-egy szám látható, amely azt jelzi, hogy az ott lakók közül hányan vallják magukat magyarnak. A határainkon kívül rekedt magyarság identitásának megőrzé-

– himnuszaink tükrében

sében – nemzeti himnuszunk mellett – saját himnuszuk is szerepet játszik.

Az ősi székely himnuszt *Bartók Béla* jegyezte le a Csíki-medencében. A katolikus székelyek a mai napig ezt éneklik a csíksomlyói Mária-búcsúkon.

Hej, én édes jó Istenem,
Oltalmazóm, segedelmem,
Vándorlásban reménységem,
Ínségemben lágy kenyerem!

Vándor fecske sebes szárnyát,
Vándorlegény vándorbotját
Vándor székely reménységét
Jézus, áldd meg Erdély földjét!

Vándor fecske hazatalál,
Édesanyja fészkére száll,
Hazajöttem, megáldott a
Csíksomlyói Szűz Mária!

A nem katolikus székelyek nem igazán énekelték e Mária-himnuszt. Az ő körükben viszont gyorsan terjedt a *Csanády György* által írt és *Mihalik Kálmán* által megzenésített, *Ki tudja, merre…* kezdetű dal. A mű 1921-ben született; Csanády György *A májusi nagyáldozat* című művében még kantátának nevezte, és hozzá a zenét Mihalik Kálmán leánykarra komponálta. 1922-ben – a zeneszerző haláláról tudósító cikkében – a költő már himnusznak nevezi opusát.

A dal érdekessége, hogy nem Székelyföldön, hanem Budapesten íródott, mivel a szerzők Trianon után áttelepültek az anyaországba. Az ének az erdélyi nemzetrész Trianon utáni korszakának hangulatát, érzéseit fejezi ki: azt a tehetetlenséget, szorongatottságot, amelyen már csak Isten és a nála közbenjáró Csaba királyfi segíthet.

A társadalom véleménye megoszlik e mű kapcsán. Vannak, akik úgy vélik, hogy csak egy himnuszunk lehet (Kölcseyé); vannak, akik azért fanyalognak, mert sem a verset, sem dallamát nem tartják eléggé értékesnek. A többség azonban szívesen énekli, és népszerűségének csak használt, hogy Erdélyben évtizedeken át tiltott irredenta éneknek számított. 1946 után a csonka országban is betiltották, és csak „illegális úton" terjedhetett. A tiltás nyomán a rendszerváltoztatás előtti években a magyarság összetartozásának kifejezőjévé vált. 1989-ben például *Nagy Imre* és társai újratemetésekor a *Hymnus,* a *Boldogasszony anyánk* és a *Szózat* után a székely himnuszt énekelte el a tömeg. Tény, hogy a székely himnuszt ma már szinte mindenki kívülről tudja, ha nem is az eredeti szöveggel.

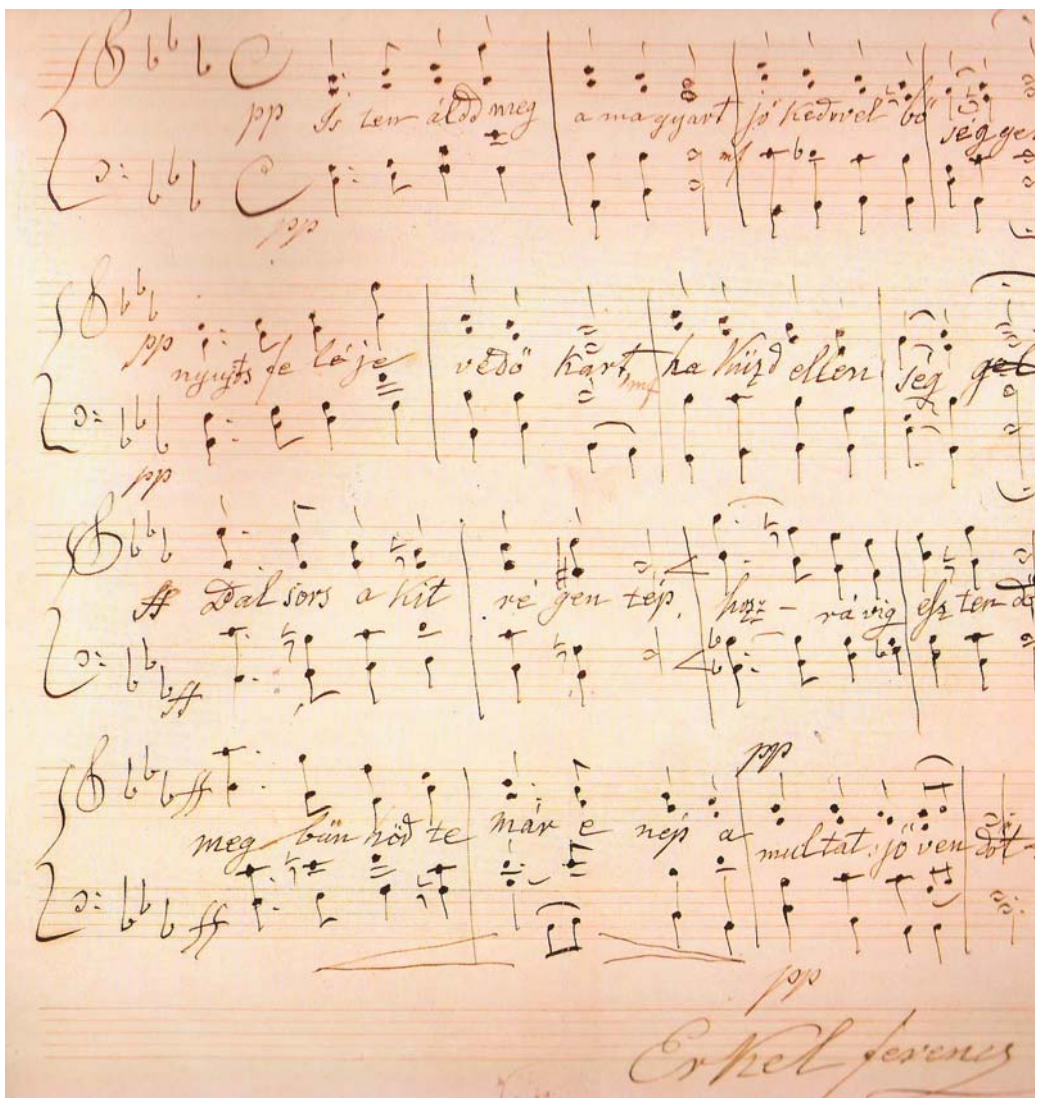

Székely himnusz
Csanády György szövege:

Ki tudja, merre, merre visz a végzet
Göröngyös úton, sötét éjjelen.
Segítsd még egyszer győzelemre néped,
Csaba király a csillagösvényen.
Maroknyi székely porlik, mint a szikla
Népek harcától zajló tengeren.
Fejünk a hullám százszor elborítja,
Ne hagyd el Erdélyt, Erdélyt Istenem!

Folklór változata:

Ki tudja, merre, merre visz a végzet:
Göröngyös úton, sötét éjjelen.
Vezesd még egyszer győzelemre néped
Csaba királyfi csillagösvényen.

Maroknyi székely porlik, mint a szikla
Népek harcának zajló tengerén,
Fejünk az ár, jaj, százszor elborítja,
Ne hagyd elveszni Erdélyt, Istenünk!

És az ismeretlen eredetű, de a hetvenes évektől kezdve gyakran énekelt folytatás:

Ameddig élünk, magyar ajkú népek
Megtörni lelkünk nem lehet soha
Szülessünk bárhol, földünk bármely pontján
Legyen a sorsunk jó vagy mostoha.

Keserves múltunk – évezredes balsors
Tatár s török dúlt, labanc rabigált
Jussunk e honban, magyar-székely földön
Szabad hazában élni boldogan.

A *csángó himnusz* néven ismert ének szövege a 19. század második felében született műköltemény, amelyet *Petrás Ince János* – az általa gyűjtött népdalokkal együtt – jegyzett fel. Ezt 1989–90-ben a *Túl a vizen, Tótországon…* kezdetű régi csángó keserves dallamával párosították, s így született meg a csángó himnusz.

Csángó himnusz
Csángó magyar, csángó magyar,
Mivé lettél, csángó magyar.
Ágról szakadt madár vagy te,
Elvettetve, elfeledve.

Egy pusztába telepedtél,
Melyet országnak neveztél.
De se országod, se hazád,
Csak az Úristen gondol rád.

Kölcsey Ferenc (Sződemeter, 1790. augusztus 8. – Szatmárcseke, 1838. augusztus 24.) síremléke

Idegen nyelv bébortja nyom,
Olasz papocskák nyakadon.
Nem tudsz énekelni, gyónni,
anyád nyelvén imádkozni.

Én Istenem mi lesz velünk?
Gyermekeink s mi elveszünk!
Melyet apáink őriztek,
Elpusztítják szép nyelvünket.

Halljuk, áll még Magyarország,
Úristenünk, te is megáldd!
Hogy rajtunk könyörüljenek,
Elveszni ne engedjenek.

Mert mi is magyarok vagyunk,
Még Ázsiából szakadtunk.
Úristen, sorsunkon segíts,
Csángó magyart el ne veszítsd!

Fellelhető egy úgynevezett felvidéki himnusz is, melynek keletkezési ideje tisztázatlan.

Felvidéki himnusz
Pajtás, a hazád ez a széles felvidék.
Szép hazám, te tudod,
hozzád mindig hű ez a nép.
Magyarul dobban ez a szív,
magyarul szól ez a száj,
Pajtás, de ha kell, a barátod a világ.

Érjen bármi baj, soha nem törik meg ez a nép.
Jön még száz vihar, hűen őrzi hitét.
Magyarul dobban ez a szív,
magyarul szól ez a száj,
Pajtás, de ha kell, a barátod a világ.

IV.

Himnusztörténetet áttekintő összeállításra vállalkoztunk, nem műelemzésre. Bízunk azonban abban, hogy az e helyütt egymás alatt olvasható himnuszszövegek hozzásegítik az olvasót a műfaj sajátosan magyar jellemzőinek felismeréséhez, és ki-ki megvizsgálhatja, hogy saját személyében miként viszonyul a bennük tükröződő nemzeti karakterjegyekhez. Ehhez további adalékként szolgálhat két „újkori himnusz". Merthogy „himnuszok" ma is születnek.

A Nyitra melletti Zobor polgármestere például *Koltai Gergelyt,* a Kormorán együttes alapítóját kérte fel a zoboraljai himnusz megírására.

Zoboralja himnusza
Nem adhatok mást,
imára kulcsolt kézzel,
felemelt fejemet,
tépett büszkeségem.
Vezet engem utamon
hős Huba vezér.
Gyepűőrként állok helyemen,
Isten magyarnak teremtett!

Lesz még olyan idő,
négy turul száll az égen.
A tiszta hangok a hamisakkal
végleg helyet cserélnek.
Kiárulni lelkemet
az lenne a szégyen.
A kezek összeérnek,
Isten magyarnak teremtett.

Beszánthatják a sírokat,
a házat, az erdőt, a rétet,
de apám, anyám énekében
a mondák tovább élnek.

A gerencséri utcán
piros rózsák nyílnak,
Zobor-hegyen új nap kel fel –
Isten magyarnak teremtett!

Nem maradt más nekem,
csak igazam, tisztességem.
Védd meg, Uram, Teremtőm,
maradéknyi népem.

Szívem kérést karcol
fel a magas égre:
Ne hagyd veszni, Istenem,
Ne hagyd Zobor-vidéket!

Simon János mérnök, a füleki római katolikus templom kántora a 2004. december 5-i szégyenteljes népszavazás után írta meg *A hűség himnuszát.*

A hűség himnusza
Testvér, kitől elvették a hazát, földet s gyökeret,
E szó: „magyar" összeszorítja a szívedet,
Hogy védelmezd néped, mindennap megvívod harcod,
A Szózat és a Szent Korona könnyekkel áztatja arcod.
Refrén:
Tudd hát, hogy nem vagy egyedül, ha élő hited,
Légy még egyszer büszke, és emeld fel a fejed.
Az Isten velünk van, ő a remény és vigasz,
Csak azt veszíted el, amiről végleg lemondasz, önként lemondasz.

Tűrted kínok kelyhét, gyalázatok tömegét,
Megtagadták tőled a boldogság melegét.
De vedd kezedbe sorsod, hadd el a panaszt, a jajt,
Mutasd meg a világnak, hogy legyőzhetsz ezernyi bajt!
Refrén

* * *

A Kölcsey–Erkel-himnusz minden magyar himnusza, tizenötmillió magyar imádsága. Az alkotásnak – a világon egyedülálló módon – közadakozásból készült szobra is van Budakeszin. Újabban a magyar útlevelekkel is magunkkal visszük: lapjain UV-fényben látható a költemény kottája, a műanyag adatlapon pedig dombornyomással a kézirat szövegének részlete.

FOTÓK: BARCZA JÁNOS

„Isten, áldd meg a magyart!" – a szatmárcsekei református templom szószékének terítőjén

A szerző magyartanár, a Szőnyi István Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény igazgatója

Látjátok feleim…

Kiállítás a magyar nyelvű írásbeliség kezdeteiről az Országos Széchényi Könyvtárban

▶ Mindannyiunk számára becses és féltett kincsek az emlékek. Akár a lelkünkben, akár régi fotók, levelek, személyes tárgyak formájában őrizzük őket, dobozokba zárva. Értékük anyagiakban kifejezhetetlen – hozzánk tartoznak, identitásunk részei. Egy népnek is vannak hasonló kincsei: például a nyelvemlékek. A *Tihanyi alapítólevélről,* a *Halotti beszéd és könyörgésről,* az *Ómagyar Mária-siralomról* talán mindenki hallott már – de mindezt látni, betűzgetni, keresgélni az első magyar mondatokat, helységneveket, bogarászni a míves kézírásokat, a sűrűn rótt sorokat, imakönyveket, kódexeket… – az igazi kaland, utazás nyelvtörténetünk ómagyar korszakába, a történelmi középkorba. A magyar írásbeliség első ötszáz évének – az államalapítástól a mohácsi vészig terjedő időszaknak – az emlékeit múlt év decemberében egyházunk országos irodájának dolgozói is megtekinthették. Az Országos Széchényi Könyvtárban látható kiállításon *Kalina Katalin,* az oktatási osztály vezetője volt értő tárlatvezetőnk.

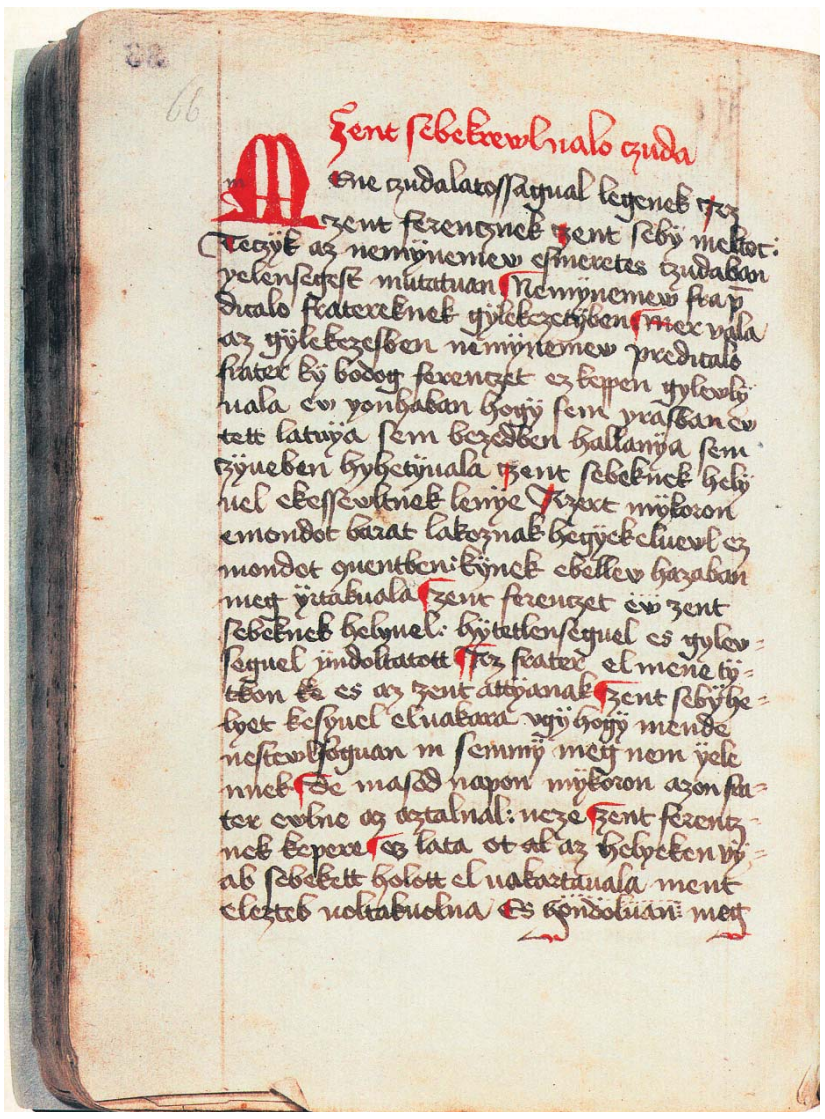

Assisi Szent Ferenc és társai legendáját beszéli el a ránk maradt legrégebbi magyar nyelvű könyv, a Jókai-kódex (1440 körül)

Vajon a kedves olvasó tudja, hogy mit nevezünk szórványemléknek? És tudná idézni az első fennmaradt magyar nyelvű mondattöredéket? És az első szerelmes vers, egy virágének sorait vajon milyen kötetben keresné? Ma, amikor természetes egyszerűséggel írunk, olvasunk, ontjuk a hivatalos és magánjellegű dokumentumokat, feljegyzéseket, csak ámulunk azokon a kiállított tárgyakon, amelyek eleinktől – sokszor kalandos úton, véletlenek, szerencsés, filmbe illő fordulatok útján – maradtak ránk…

Kalina Katalin magyar nyelv és irodalom szakos tanárként és a nyelvtörténet kedvelőjeként szakértője e témának. A *Halotti beszéd és könyörgéstől Márai Sándor Halotti beszédéig* láttatta velünk azt az ívet, amely írásbeliségünk kezdeteitől a jelenig nyúlik. Bevezetőjében nem csak a kiállításhoz kapcsolódó tudnivalókat ismertette; szólt a Kazinczy-évről, a nyelvújításról, a nyelvjárásokról, amelyek fölé boltozódott az irodalmi nyelvnek nevezett nyelvváltozat…

A középkorból ránk maradt legszebben díszített magyar nyelvű kézirat, a Festetics-kódex – a Kinizsi Pál felesége, Magyar Benigna számára készült imádságoskönyvet a nagyvázsonyi pálos kolostorban állították össze (1492–1494)

A latin nyelvű *Tihanyi alapítólevél* közepe táján megtaláltuk a híres magyar mondattöredéket: „feheruuaru rea meneh hodu utu rea", mai nyelven „Fehérvárra menő hadútra". A varrott pergamen kibetűzése nem könnyű, ezért a kiállítók kivetítőn mutatják a magyar helységneveket. Hallatlanul izgalmas történeteket is megismerhettünk tárlatvezetőnktől: szólt például az első fennmaradt magyar vers, az *Ómagyar Mária-siralom* „beazonosításáról", arról, hogy a verset tartalmazó kódexet a Leuveni Egyetemi Könyvtárban őrizték, s a latin szövegben talált ismeretlen mondatokat először töröknek vélték. Szerencsére a szakértő felismerte a magyar sorokat… S megtudtuk azt is, hogy a kódex még egy katasztrofális tűzvészt is túlélt.

Hallhattunk a kolostorok szorgalmas kódexmásolóiról, a Nyulak szigetén élt domonkos apácák életéről, különösen is *Szent Margitról,* valamint a kódexeket másoló, kimagasló műveltségű *Ráskai Leáról.* Láttuk a legkorábbi bibliafordításokat, a Jókai-kódexet, imakönyveket. A magyar nyelvemlékek ugyanis két forrásból fakadnak: a jogi és az egyházi élet számára volt legelőször szükség írott anyagok készítésére.

Végül csak felsorolásképpen: az első teremben a latin nyelvű oklevelekben szórványosan megjelenő magyar szavakkal találkozhat a látogató, a másodikban a magyar nyelvű kolostori irodalom kincsei, a kódexek vannak kiállítva. Mint Kalina Katalin elmondta, a kiállítás szenzációja, hogy ez alkalommal, itt a tárlaton „találkozik" először a *Bécsi,* a *Müncheni* és az *Apor-kódex,* vagyis az úgynevezett *Huszita Biblia,* az első magyar bibliafordítás. A kiállítás harmadik terme pedig azt mutatja be, hogyan önállósodott a magyar nyelvű irodalom, hogyan lett mindinkább a mindennapokban is használatos a magyar nyelv.

Az első magyar bibliafordítás, az úgynevezett huszita Biblia három kódexben – a Bécsi, a Müncheni és az Apor-kódexben – maradt fenn. Képünkön a négy evangélium szövegét tartalmazó Müncheni kódex (1466) egyik oldala.

A tárlathoz honlap is kapcsolódik *(nyelvemlekek.oszk.hu),* a könyvtár továbbá a kiállításhoz csatlakozva a nyelvemlékek témakörében rendez tudományos napot a magyar kultúra napja alkalmából január 21-én. Az érdeklődőket ekkor többször tárlatvezetés, illetve előadások várják.

■ Kőháti Dóra

A „Látjátok feleim…" – Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig című kiállítás 2010. február 28-ig tart nyitva az Országos Széchényi Könyvtárban (Budavári Palota, F épület). Látható többek között a *Tihanyi alapítólevél,* a *Halotti beszéd és könyörgést* tartalmazó 12. századi *Pray-kódex,* a 15. századi *Bécsi, Müncheni és Apor-kódex* vagy a 16. századi *Peer-kódex.* A kiállítás a könyvtár VI. emeletén tekinthető meg keddtől szombatig, 10 és 18 óra között.

„Látjátok feleim…" címmel legbecsesebb nemzeti ereklyéinket mutatja be az Országos Széchényi Könyvtár: nyelvemlékeink ritka gyűjteményét a *Tihanyi alapítólevéltől* az 1530-as évek remek kódexeiig.

A múlt megidézésén túl az a cél vezette a rendezőket, hogy a látogatók – főleg a fiatalok – művelődéstörténetünket megismerjék és újragondolják. Félezer év, a latin nyelvű oklevelek magyar szórványaitól a mindennapok írásbeliségéig. Mennyi féltett kincs, jeles férfiak, királyi kezek érintette ritka kötetek, tört pergamenlapok!

A kiállításon a *Madonna gyermekkel* című szobor fogadja a látogatót. Az arc törött, a kisdedet tartó kéz is. A fájó hiányt pótolja a valóság: kisfiát álomba ringató anya áll mellettem. Az államalapító *Szent István* király és *Gizella* királyné képe az 1031-ben hímzett koronázási palástón. A töredezett, ragasztott és sok helyen megvarrt *Tihanyi alapítólevél* (1055), egy térkép az erős sziklára épült városról; vitrinben *Anonymus Gesta Hungaroruma.*

Lélegzet-visszafojtva jár-kel az ember a mély csöndben, a visszapergetett messzi századokban, a korhű tárgyakkal ékesített falak között. Máris itt van a legkorábbi fennmaradt magyar nyelvű szöveg: a *Halotti beszéd és könyörgés* (1195). Az értelmezés kemény mondatai: „Látjátok feleim szemetekkel, mik vagyunk: bizony por és hamu vagyunk…"

A második terem boltívei alatt a magyar nyelvű kódexirodalom (1440–1530) megmaradt darabjai. Középen két ódon szépségű könyv. A Jókai-kódex: legkorábbi könyvünk, rövid történetekkel *Szent Ferenc* és társai életéből. A másik a Jordánszky-kódex: az *Ószövetség* első hét könyvével és a szinte teljes *Újszövetséggel.*

Nagy Szent Gergely pápa szobra fából (1477), a kassai templom főoltáráról, a *Miatyánk* felnagyítva, remek kalligrafikus betűkkel.

Bizony felsorolni is hosszú lenne a ritka kincseket, foszló leveleket, imakönyveket… Eligazodni Magyarország első nyomtatott térképén, megkeresni eleink porlepte lábnyomát.

A következő nagyobb részek *A magyar nyelvű irodalom az önállósulás útján* s *Az írott magyar nyelv mindennapi használatban* gyűjtőcímeket viselik. Gyönyörű fatáblás prédikációgyűjtemények, a konvent pecsétje, síremléktöredékek, olajfestmény a napba öltözött asszonyról (1520); egy díszes ereklyetartó házi oltár, mondhatni „modern" triptichon az 1440-es esztendőkből. Másfél óra után, a Nyulak szigete Domonkos-rendi apácáinak törékeny könyveivel búcsúzom a kiállítástól. Fáradtan, de valami elmondhatatlan lelki gazdagsággal.

* * *

Nyelv.Emlék.Teremtés. A magyar nyelv évéhez kapcsolódóan – a nyelvemlékeket bemutató tárlat kiegészítéseként – *Kazinczy Ferenc* emlékéhez illeszkedő kamarakiállítás is látható február 28-ig a könyvtár kézirattárában. Az értő szeretettel összeállított válogatás a Kazinczy-ereklyéken keresztül mutatja föl a nagy nyelvújító és a nyelvemlékek viszonyát. Okulásra és épülésre az új évszázadban.

■ Fenyvesi Félix Lajos

Összhangzattan

1. Összhang – de mivel és kivel?
Ismertek-e kiegyensúlyozott, hiteles, harmóniában élő embereket? Olyanokat, akiknek szavai, belső világa és tettei összhangban vannak. Én ismerek. Vannak közöttük gyerekek, kamaszok, felnőttek, hívők és nem hívők. A szavaknak, a szívnek és a tetteknek az egybecsengése természetesen csak akkor szép, ha együtt szól az Alkotó muzsikájával. Úgy gondolom, a szíve mélyén érzi ezt minden ember.

Erre utal a maga módján egy vicc is: „Azt szeretem Artúrban, hogy egyenes, őszinte ember. Mindig tudom, hogy mire számíthatok nála: kegyetlen és vad külseje mögött minden galádságra elszánt, gonosz belső rejtőzik."

2. Adni a nagyot?
Nyilas Misi jut az eszembe. Azért tetszett a *Légy jó mindhalálig,* mert feltűnt benne, mennyire „lépést tart magával" Misi. Ha fáj neki valami, és szükségét érzi, elbújik sírni. Nem adja a „nagyot". Ha újra fáj, újra kisírja magát egy rejtekhelyen. Leegyszerűsítve: szívbéli állapotának megfelelően viselkedik.

De miként szakadhat el egymástól a szív, a száj és a cselekedet? Keressünk egy esetet az emlékezetünkben, amikor Isten fegyelmezett bennünket. Ha megvan, gondoljunk bele, hogy gonosz szívvel lehet-e „jót" cselekedni. Isten vajon mit fog nézni? A szívet vagy a cselekedeteket?

Kegyelmes Atyánk azon van, hogy helyre tegyen minket. Figyelmeztet, dorgál egy helyzeten, egy emberen keresztül, az Ige által, vagy úgy, hogy ránk nehezedik keze.

3. A harmónia helyreállítása
Dávid király is megtapasztalta az Úr feddését. A próféta figyelmeztetésének hatására szíve összhangba került a szavaival, melyekkel magát elítélte (2Sám 11. és 12. fejezet). A 2Sám 12,13-ban olvassuk: *„Monda azért Dávid Nátánnak: Vétkeztem az Úr ellen!"* Olvassuk el az 51. zsoltárt is. Dávidot átjárta a bűne miatti fájdalom. Könyörgött bocsánatért, tiszta szívért… és helyreállhatott a harmónia. A 32. zsoltár közel hozza ennek megtapasztalását. Milyen csodás!

Mivel a frigyláda Istennek a jelenlétét, népével való szövetségét testesítette meg, nagy ünnep volt, amikor viszontagságok után visszakerült a zsidók táborába. E napon Dávid szíve szerint viselkedett: A 2Sám 6,14-ben olvashatjuk, hogy örömében teljes erejéből táncolt az Úr előtt. Milyen lehetetlen gondolat, hogy az öröm napján, melyet Isten szerzett, ne érezte volna át, és ne fejezte volna ki ezt az örömet. Én már találkoztam olyannal, hogy valaki nem merte megélni az örömet.

4. Látszat és valóság
Gondoljunk most bele egy torz lehetőségbe: Dávid elkezd táncolni Nátán próféta előtt a vétkét leleplező példázatot követően, úgy, ahogy a frigyláda érkezésekor tette. Kívülről nézve azt mondhatná valaki: Milyen élő hitű, örvendező keresztény! De hát Isten a szíveket vizsgálja, nem a táncteljesítményt vagy a zenei hatást! Tudjuk, hogy az ünneplést bűnnel együtt el nem szenvedheti (Ézs 1,13). És mi a helyzet azzal a családanyával, aki éhes, fáradt férje hazaérkezése előtt – otthagyva piszkos, éhes gyermekeit a rendetlen lakásban – gyülekezetbe megy, és ott mondjuk a világ békéjéért imádkozik? Harmónia?

5. Szólni szívből, igazat
Harmónia. Ízlelgetem a szót, és eszembe jutnak helyzetek, amikor valaki beszél, és akár helyes is lehet, amit mond, valami mégsem stimmel. Valami zavar. Mintha más gondolatait adná csak vissza. Valahogy nem a szívéből jön. Másfelől viszont te is emlékezhetsz olyan esetre, hogy valaki mondott valamit, ami egyáltalán nem volt szép vagy becses – sőt! –, de megmosolyogtatott, feszültséget oldott, mert igaz volt, szívből jött, benne volt a változtatás, előrelépés lehetősége.

Az 51. zsoltár egyik verse így hangzik: *„Te pedig a szívben levő igazságot kedveled, és a bölcsesség titkaira tanítasz engem."* Adja meg az Úr, hogy mindenestül összhangban legyünk vele! Ha fáj valami, tudjunk sírni, mint Nyilas Misi; ha felismerjük vétkünket, tudjuk azokat beismerni; vagy ha öröm ér, tudjunk örülni, mint Dávid!

Ha elveszítjük a harmóniát, tudjuk keresni a Teremtőt, aki biztosan segít rendet teremteni, visszakerülni az ő rendjébe.

■ Kovács Katalin

Kinek ég a gyertyaláng?

Ez a pici, semmi, izgő-mozgó fényecske… Miért van az, hogy ennyi energia kell a világossághoz? Teljesen érthetetlen, hogy a sötétség csak úgy eleve van, semmit sem kell tennie, és ahogy az utolsó szikra is ellobban, átveszi esztelen uralmát. De ez a kis apróság amíg ég, addig övé a világ. Még melegít is.

Kitaláltak már mindenféle hiperszuper fényforrást, vakító fényözönt, csak a kapcsolóhoz kell nyúlni, villog minden. Szinte harsog, ordít.

Aki egyedül van, nem vágyik erre, meggyújtja a gyertyát, valamilyen csodálatos „otthonérzés" szállja meg, legyen házban, sátorban, őserdőben vagy vízparton. Érdekes, hogy ha valakire gondolunk, aki testileg már nincs közöttünk, mert előrement, mindjárt gyertyát gyújtunk. Egy faggyúdarab csupán, és milyen sokféle módon hatja át életünket…

A gondolatok, szerintem, gyertyafényben igen élénken jelennek meg. Jönnek-mennek, özönlenek, torlódnak, egymást lökdösik, mintha nem lenne mindegy, hogy egy perc múlva kerülnek-e sorra. Mint a gyerekek. Hát persze! Hiszen ők is a gyermekeim, csak az enyéim, tudok játszani velük, sorba rakhatom, forgathatom, rendezgethetem őket. A vakító fény azonnal elűzi őket; ha hirtelen a szemembe vág, bambának, tehetetlennek érzem magamat, és mire újra látok, már mind eltűnnek, megszöknek.

A gyertyafény, persze, nem csak az enyém. Mást is ösztönözhet gondolkodásra. Voltam olyan társaságban, ahol valaki este – villany helyett – meggyújtott egy szép gyertyát. Egy percen belül elakadt a szó, a szemek a lángra meredtek, szinte mindenkinek az arcára volt írva, hogy nincs jelen, „máshol jár az esze". Jó lett volna a fejükbe látni… Ez ám az önzés…! Hiszen a gondolat talán az egyedüli dolog a világon, amely az embernek teljesen sajátja.

Legyünk hálásak, hogy Te odafönt erre is gondoltál. Talán Te vagy a pici láng? Egyedül lebírod a hideg sötétséget. És még ilyen porszemeket is, mint amilyenek mi vagyunk, gondolkodásra késztetsz.

Megtudom-e valaha, hogy még milyen kis gyertyalángnyi örömöket tartogatsz nekem? Vagy ne legyek telhetetlen?

Jusson egy kis gyertyaláng mindenkinek, aki sötétben van!

■ Dr. Schrott Géza

Jobban boldogul kettő, mint egy

A vejemmel nemrég olyan házimunkában vettünk részt, mely bár egyszerűnek tűnt, a valóságban mégis sokkal nehezebb lett volna, ha nem együtt csinálják. *David,* akinek kitűnő érzéke van a gépekhez, valószínűleg egyedül is megbirkózott volna a feladattal, az én segítségemmel azonban minden sokkal gyorsabban ment. Én, mint technikai antitalentum, reménytelenül elveszett lettem volna az ő meglátásai és utasításai nélkül.

Szakmai munkám során ez az alapigazság újból és újból bebizonyosodott. Hírlapszerkesztőként én irányítottam a hírek összegyűjtését, összeállítását és szerkesztését, míg mások az illusztrációkért, a reklámokért, a lap külleméért, a nyomdai munkákért, a terjesztésért és a pénzügyekért voltak felelősek.

Magazinszerkesztőként az én vállamon volt minden feladat, én feleltem a kiadvány teljes tartalmáért, emellett néhány cikk megírását is elvállaltam. Rajtam kívül még sokan dolgoztak az írott anyagok, a fényképek összeállításán és az illusztrációk elkészítésén, melyekből egy külön tervező csapat varázsolt vonzó egyveleget. Az adminisztrációt kézben tartó titkárom figyelt a fontos részletekre, majd végül a nyomda lehelt életet nyersanyagainkba, így született meg egy újabb képes magazin. Számtalanszor, ahogy a nyomdából kikerülő első példányt szemügyre vettem, meg kellett állapítanom, mennyire igaz, hogy „az egész mindig több, mint a részletek összessége".

Ha belegondolunk, ez szinte mindannyiunk munkahelyére igaz. Felelősek vagyunk valamely területért, rajtunk kívül azonban – így vagy úgy – sokan mások is hozzájárulnak a kívánt végeredményhez. A Biblia ezt az alábbi egyszerű módon fogalmazza meg: *„Jobban boldogul kettő, mint egy: fáradozásuknak szép eredménye van.*

Mert ha elesnek, az egyik fölemeli a társát. De jaj az egyedülállónak, mert ha elesik, nem emeli föl senki. (…) Ha az egyiket megtámadják, ketten állnak ellent. A hármas fonál nem szakad el egyhamar." (Préd 4,9–12)

A menedzsmentben ezt a jelenséget szinergiának hívják. Ez magában foglalja a az együtt dolgozók egymást kiegészítő erősségeit, az egyedi erősségek, képességek és tapasztalatok kombinálását a közérdek vagy egy adott cél érdekében. Az üzleti, szakmai világ túl gyakran csak a sztárokra figyel – olyan egyénekre, akik teljesítményükkel magasan a többiek fölé emelkednek. Pedig még a legtehetségesebb embereknek is sokféle adminisztratív, irodai és logisztikai segítségre van szükségük.

A továbbiakban vegyük sorra a csapatmunka előnyeit a Biblia tükrében!

Folyamatosan csiszoljuk egymást. Hasonlóan a köszörűkövön élezett késhez, mi is csiszolódunk a közös munkák során, még ha ez súrlódásokkal és konfliktusokkal jár is együtt. *„Vassal formálják a vasat, és egyik ember formálja a másikat."* (Péld 27,17)

Osszuk meg a terheket egymással. Elszigetelten dolgozva feladataink vagy felelősségeink kibírhatatlannak tűnhetnek, míg másokkal együtt terheink könnyebbülnek és kezelhetővé válnak. *„Egymás terhét hordozzátok: így töltsétek be a Krisztus törvényét."* (Gal 6,2).

Buzdítsuk egymást. A csapatmunkának nagyszerű érzelmi és lélektani értékei – úgymint bajtársiasság és kollegialitás –, valamint fizikai előnyei vannak. *„Ügyeljünk arra, hogy egymást kölcsönösen szeretetre és jó cselekedetre buzdítsuk. Saját gyülekezetünket ne hagyjuk el, ahogy egyesek szokták, hanem bátorítsuk egymást…"* (Zsid 10,24–25)

Tekintsünk ugyanabba az irányba. Ideális esetben olyan emberekkel kellene együtt dolgoznunk, akik egyaránt osztják küldetésünket, céljainkat és értékeinket. *„Ne legyetek a hitetlenekkel felemás igában, mert mi köze egymáshoz az igazságnak és a gonoszságnak, vagy mi köze van a világosságnak a sötétséghez?"* (2Kor 6,14)

■ Robert J. Tamasy
(Forrás: Monday Manna)

HETI ÚTRAVALÓ

„Fölötted ott ragyog az Úr, dicsősége meglátszik rajtad." (Ézs 60,2)

A vízkereszt ünnepe utáni utolsó héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi a megdicsőült Krisztust állítják elénk; ő Isten képmása és dicsőségének kisugárzása. „Felmagasztaltatott az Úr minden népek fölé, dicsősége túl van az egeken." (GyLK 746,3) S az „Isten gyújtott világosságot a mi szívünkben, hogy Jézus Krisztus arcán felismerjük az ő dicsőségének ragyogását." (2Kor 4,6; LK) Megdicsőülésekor elváltozott az Úr: az *„arca fénylett, mint a nap, ruhája pedig fehéren ragyogott, mint a fény",* s Atyja hangja hallatszott a fényes felhőből: *„Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm, reá hallgassatok!"* (Mt 17,2.5) „Az Atya Isten Krisztust pecsételte el Megváltóvá. Egyedül őt kell tehát hallgatnunk és befogadnunk! Óvakodj attól, hogy csak úgy, ige nélkül kalandozva Krisztust Istentől elszakítsd. Kívüle nincs Isten, hogy megtalálhatnám, s hozzájuthatnék" – figyelmeztet *Luther.* Isten erejének kincse cserépedényekben van: *„Jézus halálát mindenkor testünkben hordozzuk, hogy Jézus élete is láthatóvá legyen testünkben."* (2Kor 4,10) Ez valósult meg a nemzetek apostolává lett Saul életében, miután a damaszkuszi úton találkozott a feltámadott s megdicsőült Jézussal. Mit jelent e pálfordulás a gyakorlatban? „Ami nekem nyereség volt, kárnak ítéltem a Krisztusért. Kárnak ítélek mindent… az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Őérte szemétnek ítélek mindent, hogy őt megnyerjem." (Fil 3,7–8; LK) Pál apostol megtérése is Isten ingyen kegyelmének csodája. Krisztus a Lélek által válik jelenvalóvá minden christianussá lett ember számára, azok pedig szabaddá lesznek megtérésük s újjászületésük pillanatában, és a Fiú képéhez lesznek hasonlóvá. *„Mi pedig mindnyájan ugyanarra a képre formálódunk át az Úr Lelke által dicsőségről dicsőségre."* (2Kor 3,18) Nátánaél (is!) felismerte Jézusban az Isten Fiát, s hitt benne. Ezt mondja Jézusunk: *„…meglátjátok a megnyílt eget és az Isten angyalait, amint felszállnak, és leszállnak az Emberfiára."* (Jn 1,51) Az Isten számunkra is csak benne lett megismerhetővé, mivel Jézus az út, az igazság és az örök élet. Mindezt itt kell elnyernünk: *„Aki hisz a Fiúban, annak örök élete van, aki pedig nem engedelmeskedik a Fiúnak, nem lát majd életet, hanem az Isten haragja marad rajta."* (Jn 3,36) János láthatta a felmagasztalt Krisztus dicsőségét. Minden szem meg fogja őt látni, mert *„övé a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. (…) Én vagyok az Alfa és az Ómega, így szól az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható"* (Jel 1,6.8). Jézus egylényegű a róla bizonyságot tevő Atyjával, aki elküldte e földre, ezért jelentheti ki: *„Én vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága."* (Jn 8,12) Az Atya dicsőséges tetteit hirdető karácsonyi ünnepkör lezárásaként is hangzik az ároni áldás, s ebből is dicsősége árad: *„Ragyogtassa rád orcáját az Úr…"* (4Móz 6,25) Kérhetjük: „Áldj meg minket, Úristen, / A te jóvoltodból, (…) Orcád világossága / Hasson minket által…" (EÉ 323,1)

■ Garai András

Középiskolás tollforgatók figyelmébe!

Ma, amikor az interneten *bárki* nyilvánosságra hozhatja írásait, aligha becsülhetjük *túl* annak jelentőségét, hogy – kéthetente jelentkező *Ifjúsági oldalán* – az *EvÉlet* is fórumot kíván biztosítani az íráshoz kedvet érző, tehetséges fiataloknak. S hogy miért ne becsüljük *alá* a hetilapunk nyomtatott számaiban való megjelenés lehetőségét? Például mert az interneten *bármi* megjelenhet…

A tavalyi – „kísérleti" – évben még többnyire felnőttek (tanárok, iskolalelkészek és mások) tudósítottak iskolájuk eseményeiről, ám szeretnénk, ha 2010-ben elsősorban az egyházunk középfokú oktatási intézményeiben tanulók töltenék meg tartalommal az *EvÉlet* 12. oldalát (és nem is feltétlenül tudósításokkal).

Okulva az önálló újságként az 2007/2008-as tanév végére megjelent *Evangélikus diákÉlet* tapasztalataiból, nem kívánjuk „előcenzúrának" alávettetni a nyilvánosságnak szánt írásokat – azok közvetlenül szerkesztőségünk e-mail címére (evelet@lutheran.hu) küldhetők a név, az iskola és az osztály feltüntetésével. Érdekünk, hogy mindig a legjobb, legérdekesebb írások jelenjenek meg a lapban, ezért bátran ígérhetjük, hogy nem leszünk részrehajlók. Viszont csak eredeti (másutt még nem közölt) írásokat várunk, és – hogy némi tétje is legyen a dolognak – minden közlésre érdemesített írásért és fotóért adunk egy-egy pontot a szerzőt „foglalkoztató" iskolának. A 2010. március 19–20-án a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégiumban tartandó *evangélikus diákmédiaműhely* után a sokatmondó sorrendet is időről időre közzétesszük.

■ T. Pintér Károly
főszerkesztő

Két megállónyi mosolyáradat

■ Adamicska Edina

A mai modern világ kulcsszava a rohanás. Rohanunk reggel iskolába, munkába menet; rohanunk délben ebédelni; rohanunk délután haza, boltba, a különböző elfoglaltságainkra, és rohanunk este is, alvás közben, hiszen az agyunk már képtelen kikapcsolni. Ez a rohanás okozza azt, hogy elmegyünk egymás mellett az utcán, nincs időnk arra, hogy pár jó szót szóljunk a másikhoz, sőt arra sincs időnk, hogy ha olyan helyzet alakul ki, netán segítsünk a másikon. A legnagyobb probléma az, hogy így arctalanná válunk nemcsak mások, de a magunk szemében is.

Ez az arctalanság „vágott pofon" két héttel ezelőtt a trolin. Éreztem, hogy egy kicsit más lesz ez a nap, talán az eső, a hideg vagy a korán kelés miatt. Tévedtem, egyik sem volt, teljesen másról volt szó. Ahogy felléptem a járműre, eszembe ötlött: tömegközlekedés – a nevében is benne van, tömegről van szó, mégpedig nem is akármilyenről. Néha már olyan nagyról, hogy levegőt is alig kapok, pláne akkor, amikor mintegy százötven ember akar felpasszírozódni egy maximum száz férőhelyes trolira.

A frász viszont akkor kerülget a leginkább, amikor a mögöttem álló korosodó úr tüsszentése tartalmát nem a zsebkendőjébe, hanem az én nyakamba helyezi el. Gusztustalan, ugye? Pedig ez majdnem mindennapos esemény, csak lehet, hogy épp nem úr, hanem hölgy, és nem tüsszentés, hanem lábon rúgás, lábra lépés a bosszankodást kiváltó ok. Viszont a már előbb említett napon még ezek a dolgok sem zavartak volna, teljesen más miatt lettem szomorú és mérges. Szóval gondolatban repüljünk vissza oda, hogy felszállok.

Az nem is kérdés, hogy ülőhely nincs számomra, de hogy a nyolcvanéves néninek se legyen, az már felháborít. Gondolom, hátha egy mosollyal jobb kedvre deríthetem, mivel látom, hogy fortyog magában, teszem hozzá: jogosan. Szóval felé küldöm legmegértőbb, legszívmelengetőbb mosolyom, mire mit kapok? Egy grimaszt, méghozzá olyan grimaszt, hogy „hagyj engem békén". Nem értem, mi lehet a probléma, talán nem szívmelengetőre sikerült a szájhúzás, hanem valami másra? Tépelődésemből a mögöttem álló lökdösése ébreszt föl, miszerint le szeretne szállni. Ismét megpróbálom, felé is küldök egy mosolyt, egy másmilyet, egy elnézést kérőt, de a válasz ugyanaz, holott én nem ugyanazt csináltam. Már megint a grimasz.

Ezek után tényleg kezdek kicsit megijedni: mi van, ha csakugyan velem van a baj!? Töprengésemben odabotorkálok egy üres helyre, kinézek az ablakon, hogy még véletlenül se kelljen az arctalanokra néznem. Vicces, hogy az éppen hallgatott szám is a helyzethez illő. A *Lifehouse Where You Are* című száma az…, na igen, hol vagytok!? Hol vagytok, arcok, mosolyok? És hol vagytok ti, emberek?

A mentő kéz egy kislány képében érkezik, aki a mellettem ülő székre huppan le. Szőke, göndör fürtjeiből, kéken csillogó, pajkos szemeiből csak úgy árad a szeretet és a melegség, és akkor a szájáról még nem is beszéltem. Két kis ajka csak úgy nevet, kacag a világra, vagy inkább a világon? Nem tudom, azt viszont igen, hogy rajtam kívül mindenki kerüli a „földi tündér" tekintetét, nevetését. Nem akarnak látni ilyen felhőtlenül boldog arcot, mert félnek, hogy elfelejtik gondjukat-bajukat? Hát én nem félek, visszamosolygok a kislányra, aki erre egy hangosat kacag, majd a következő megállónál leszáll.

Eddig tartott csak a mosolyáradat, két megállóig. Két megálló, ami körülbelül három és fél perc… mennyi minden történhet három és fél perc alatt: egy új úszásrekord megszületése, egy gyermek első lépéseinek megtétele, egy zeneszám, egy műsorajánló blokk, egy halálos baleset, egy popcorn elkészítése… és egy mosolyutazás, amihez ugyancsak elég három és fél perc, vagy ha úgy tetszik, két megálló.

A szerző a szegedi School of Business Szakképző Iskola újságíró szakos hallgatója.

Hívogató harangszó

■ Mészáros Johanna

Minden nagy ünnep előtt felcsendülnek a harangok az újpesti baptista imaházban, ilyenkor azonban a templomtorony harangja mellett egy kézi hangszerekből álló együttes is hívja az érdeklődőket Isten házába. Mert ahogyan a templom harangjának feladata, hogy az embereket Istenhez hívja, úgy az Újpesti Baptista Harangzenekar tagjai is ezt a célt szeretnék szolgálni ajándékba kapott hangszereikkel.

A hangszerek és a zenekar találkozása

Az amerikai *Errol Simmons* és felesége 1990-ben csatlakozott az Újpesti Baptista Gyülekezethez, és felajánlotta használatra kézi harangkészletét, amíg magyarországi missziómunkájuk ideje tart. Hamarosan el is kezdődött a gyakorlás, a Simmons házaspár pedig hazatérésekor a gyülekezetnek ajándékozta a készletet. A fiatalokból álló zenekar tagjai cserélődtek ugyan azóta, de a szolgálat folyamatos. Az elmúlt húsz évben országhatáron belül és kívül egyaránt végezték missziójukat. Az ország több mint félszáz településén csendültek fel a harangok imaházakban, templomokban, művelődési házakban, idősek otthonaiban, nevelőintézetekben, kórházakban.

A harangok

A hangszereknek az Egyesült Államokban komoly hagyományuk van. Ott az 1950-es évektől sorra alakultak harangzenekarok gyülekezetekben, iskolákban, egyetemeken. Mára kiterjedt szövetséggé szerveződtek, amely fesztiválokat, szakmai találkozókat, továbbképzéseket szervez tagjainak, valamint magazint ad ki tájékoztatásukra.

Az Újpesti Baptista Harangzenekar készlete összesen harminchét harangból áll, melyeket tizenegy fiatal szólaltat meg – ez három oktáv

hangterjedelmet fog át. A hangszert a harangtest, a hozzá kapcsolódó rugalmas nyél és a harangban található nyelv alkotja. A hangszerek többféle módon szólalhatnak meg, leggyakrabban a játékos kezében fogva vagy az asztalon, ütővel megütve csendülnek fel.

A harangok bronzöntvényből készülnek, hangmagasságuk a harangtest nagyságától függ. Miután a hangszerkészítők megmunkálnak egy-egy darabot, meghatározzák azt a pontját, ahol a legjobb hangzást biztosítja. Megjelölik és rögzítik ebben az állásban, majd ezt zenei és mechanikai vizsgálat is követi, mielőtt készletté alakítanák őket. A mesterek kezében a nyers bronz érzékeny, tiszta hangú hangszerré formálódik, a harangjátékosok kezében pedig Isten dicséretének eszközévé válik.

Mérföldkövek

A harangzenekar 2008-ban jelentette meg első CD-felvételét, amelyen tizenöt különböző stílusú és hangulatú ének található. Azóta az album utánnyomása is elkészült. Az együttes karácsony és húsvét idején ad önálló estet gyülekezetében, Újpesten. Előadásukban klasszikus szerzők harangátiratai éppúgy felcsendülnek, mint egyházi énekek feldolgozásai vagy kifejezetten harangokra komponált művek. A koncerteken a fiatalok kórusénekeket is énekelnek, a zene mellett pedig igei gondolatok, versek is elhangzanak, hogy kiemeljék a hangok üzenetét. Ezek az alkalmak minden évben sokaknak nyújtanak felüdülést, és segítenek készülni lélekben az ünnepre.

Az egyik legismertebb darab az *Amazing Grace* dallamának feldolgozása, amelynek története és szövege érdekes üzenetet hordoz. Az ének szerzője, *John Newton* egy rabszolga-kereskedő hajó kapitánya volt. Egy útja során nagy viharba került, élete is veszélyben forgott. Kétségbeesésében Istenhez kiáltott, és megígérte, hogy ha megszabadítja, felhagy az emberkereskedelemmel. Megmenekülése után hálából írta ezt az éneket, élete további részében pedig anglikán lelkészként a lelkek megmentésén fáradozott. Az ő életét is bemutatja *A szabadság himnusza* című film, amely a rabszolga-kereskedelem ellen vívott harcról szól.

A harangosok munkája figyelemmel kísérhető honlapjukon is, melyen képek is láthatók a szolgálatokról, bele lehet hallgatni a CD-felvételbe, és megtekinthetők a következő szolgálati alkalmak is, ahova nemcsak a templomtornyok harangjai hívják az érdeklődőket…

A szerző a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának ötödéves, kommunikáció–magyar szakos hallgatója

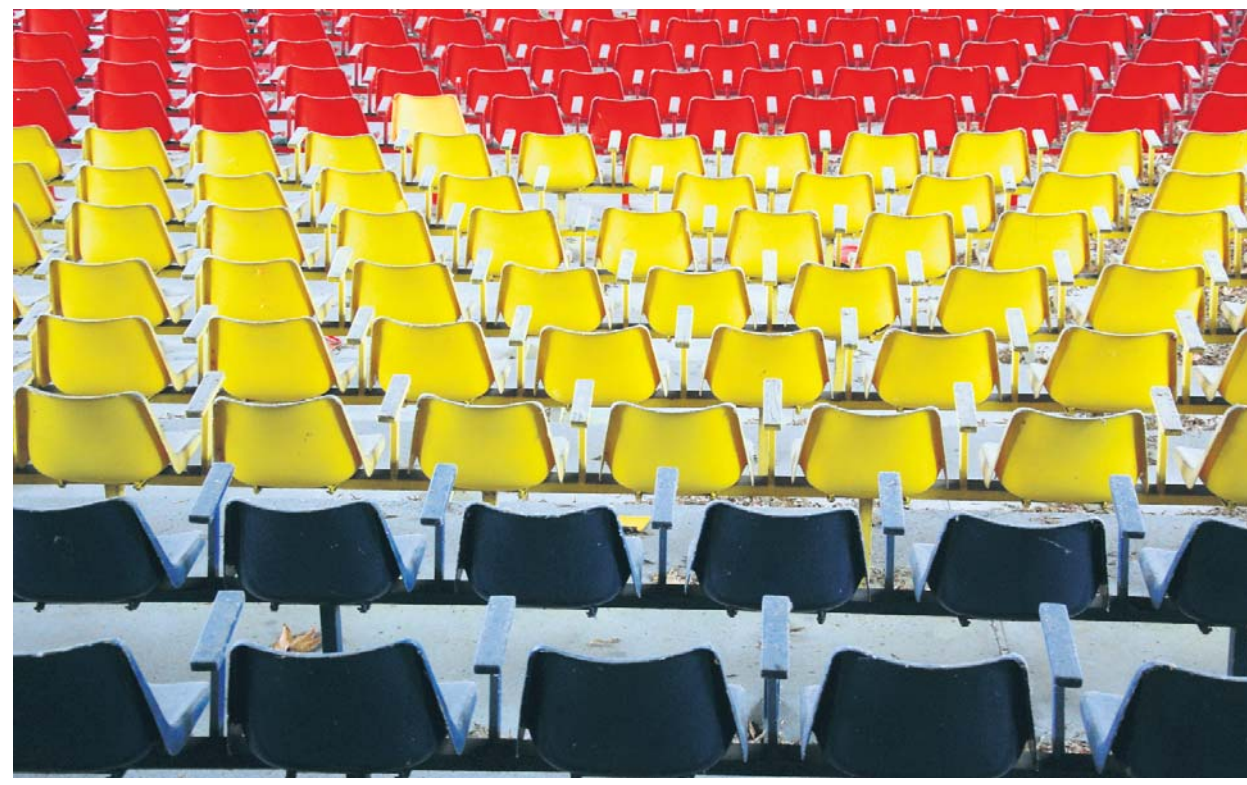

FOTÓ: MARTON ÁDÁM

Az alábbi írás nem névtelen levélként érkezett, szerzőjének „beazonosítását” azonban magunk sem tartjuk szükségesnek. Mert bár az írói álnév nyilvánvalóan református testvéregyházunk egyik nyugalmazott erdélyi lelkipásztorát rejti, a „levelében” megfogalmazott gondolatok némelyike az Evangélikus Élet „presbiteri” oldalának olvasói előtt sem lehet ismeretlen… – A szerk.

Lelkészképzés és „laikusképzés”

Nemrégiben olyan istentiszteleten vettem részt, amelyen vendég lelkész szolgált. Az anyaország egyik egyházmegyéjének esperese, tehát egy többre bízatást nyert pásztor hirdette az igét.

Tizenöt perces prédikációja erősen kommentárszagú volt; úgy éreztem, beszéde úgy szálldosott a hallgatók feje fölött, mint lassú téli havazásban a hópelyhek, amelyek néhány pillanatra megpihennek a ruhánkon, arcunkon, aztán elillannak, nyomuk sem marad. Ennél is nagyobb baj volt, s számunkra, erdélyiek számára, meglehetősen szokatlan, hogy „egyházi beszédét” mondatról mondatra olvasta. Az olvasott prédikáció leckeszerűen hat, nélkülözi mind a mondottak személyes átélését, mind a gyülekezettel való és nélkülözhetetlen szemkontaktust.

Mélységesen elszomorodtam. Ez lesz a jövő egyházának az útja? – kérdeztem magamtól. Nem csodálom, hogy tőlünk nyugatabbra egyre inkább kiüresednek a templomok. Ha odaát Magyarországon és még távolabb ezt nevezik „prédikációnak”, akkor lejárt annak az egyháznak az ideje, amely ezt és így gyakorolja.

A hirdetések aztán érdekesebbek voltak. A vendég lelkész elmondta, hogy gyülekezetének egy autóbusznyi csoportjával jött, s hogy énekel és szaval egy iskolásfiú, mivel ugyebár visszakapták az egyházi iskolát, és az nagyon szépen tevékenykedik. Majd szerepelni fog a gyülekezet dalárdája is, orgonakísérettel és anélkül, szólóénekkel… meg minden, ami elképzelhető. Végül az egyik presbiter köszönti a helybéli gyülekezetet, és átadja a magukkal hozott ajándékot. Ez mind sorra be is következett.

Örültem, hogy a tízévesforma kisfiú fejből énekelt és szavalt, s a köszöntő szavakat mondó presbiternek sem kellett papírról olvasnia mondanivalóját. Sőt. Amit mondott, az teljesen igeszerű volt! Míg a lelkész úr a szószékről beszámolt a nőszövetség tevékenységéről meg arról, hogy ősztől megindul az egyházi óvodájuk is, amelyet nagy befektetéssel, sőt: hitel felvételével építenek – a presbiter atyánkfia mindezeket nem tartotta szükségesnek megemlíteni. De elmondta, hogy miután az igehirdető a mai napra a *Bibliaolvasó kalauzban* előírt ótestamentumi textus alapján prédikált, ő a mai újszövetségi ige üzenetét szeretné átadni. Nem csak „szerette volna” átadni, de sikerült is; úgy éreztem, szíven talált, és nem csak engem, hanem a gyülekezet egészét is.

* * *

Mindezt azért tartom szükségesnek most írásban rögzíteni, mert a történtek fölött volt min gondolkozni.

Elsősorban arra gondoltam, hogy ez a két ember mintha nem a maga helyén állna. Amit az igehirdető esperes-lelkész a szószékről prédikáció és tájékoztatás címen elmondott, az nagyon illett volna a gyülekezet gondnokának a szájába vagy a presbiter atyánkfia szájába, aki a „köszöntést” mondta. Amit pedig a presbiter testvérünk mondott, annak egyenesen a szószéken lett volna a helye, mert igazi igei, gyülekezetszerű üzenet volt.

Szerepcsere történt? Vagy talán nem ez az egyetlen eset, amikor az úgynevezett „laikus” nagyobb biblikussággal, több gyülekezetismerettel tesz bizonyságot a hívők közössége előtt, mint a tanult, akadémiát végzett lelkipásztor? Valami nagy baj lehet a lelkészképzésünkkel, itt és „odaát” az anyaországban egyaránt. Viszont kevesebb gondot fordítunk a presbiter munkatársakra, az úgynevezett „laikusképzésre”.

Első feladatként talán külön tanulmányt kellene írnom lelkészképzésünk fogyatékosságairól. (Nemrég egy tanulmányt már készítettem lelkipásztori szolgálatunk mai krízishelyzetéről.) Ma már egyre több hívő és gondolkodó ember jut el arra a felismerésre, hogy Kárpát-medencei teológiai intézeteink az ötéves tanulmányi idő alatt – sajnos, de így van – *nem a lelkipásztori szolgálatra készítenek föl.*

Lehet többtucatnyi diszciplínát előadni, kollokviumokat és vizsgákat bevenni, a gyülekezeti szolgálatban az ifjú ember alig tud ezekkel valamit kezdeni. Aránylag jobb a helyzet ott, ahol legalább a gyakorlati teológiát komolyan veszik. Ehhez persze az is szükséges, hogy az e szaktárgyat előadó professzorok hosszabb időn át gyülekezeti szolgálatot végezzenek az egyetemi katedra elnyerése előtt. Személyes tapasztalatom, hogy annak idején minket is olyan professzorok tanítottak, akiknek jó része sohasem volt szórványlelkész, de egyáltalán falusi lelkipásztor sem. Elméleti tudást kaptunk, gyakorlati felhasználási mintát annál kevesebbet. Jórészt magunknak kellett az ösvényt kitaposni a reánk bízott lelkek felé.

* * *

Magyarországi tudós lelkipásztor barátommal is beszélgettem a kérdésről, aki egy darabig teológiai előadótanár is volt. Együttesen jutottunk arra a megállapításra, hogy a teológiák manapság inkább hivatalnokokat képeznek, mint pásztorokat. Amit nyugdíjasként helyettesítő szolgálataim rendjén egy-egy gyülekezetben megfigyelek, az is ezt a ténymegállapítást igazolja.

A mai lelkipásztorok többsége, ha nem az autójával, magángazdaságával, a felesége vagy a fia nevén működő használtruha-kereskedéssel tö-

FOTÓ: NAGY BENCE

rődik, akkor mit is tesz? Mivel foglalja el magát egész nap? Többnyire a számítógép előtt ül, internetezik, helyi és távolsági beszélgetéseket folytat a maroktelefonján. Alig lehet olyat találni köztük, aki íróasztalhoz írás végett ülne. (Esetleg a prédikációját leírja, hogy vasárnap a szószéken maga elé tegye. Ezen túlmenően nem sokat koptatja az írótollát, ceruzáját.)

Sajnos nagy részük nem is olvas. A legtöbben alapvető dolgokban tájékozatlanok. Attól lehet tartani, hogy ha ez így halad, lelkészeink a társadalom legkevésbé művelt rétegét fogják képezni. Nemcsak a teológiai tudományokban nem buzgólkodnak („egy életre elég az, amit öt éven át a fejünkbe vertek”), de az általános műveltség, az emberismeret, a lélektan területén is igen elmaradottak. Csoda-e ha „egyházi beszédük” elszáll a hallgatóság feje fölött? Néha idéznek valamely nagy gondolkodótól, sőt igehirdetőtől vett mondást, hogy tájékozottságukat bizonyítsák. Odaillik, vagy nem illik oda – nem számít, fő a tudósság látszata. A szegény igehallgató aztán válogassa ki a búzaszemet a polyvából.

* * *

Dicsekvésre azonban bőven akad lehetőség. Van új épület, ismét van egyházi iskola, nyitunk óvodát, működik a cserkészcsapat stb. Csakhogy mindez mellékhajtás. A gyülekezetek elsősorban nem ezekért tartják fenn a lelkipásztori állást, hanem sajátosan az ige hirdetéséért. Ez a lelkipásztor legfőbb és ebben a minőségben ma még pótolhatatlan szolgálata. Ezen kellene a hangsúlynak lennie – és éppen itt van a legtöbb baj! Sajnos (nyugaton) ezért lépnek ki sokan az egyházból és (keleten) ezért üresednek meg a templompadok.

Valamit változtatni kellene. Mit ér a sok kurzusból tanult okos elmélet – gyakorlat nélkül? Mit érnek a felcsípett és alkalmanként idézett nagy gondolatok, ha gyakorlati alkalmazásuk hiányzik? Mihez kezd a falusi/városi lelkipásztor azzal, amit fél évtizeden át a fejébe sulykoltak?

Kedves mondóka jut eszembe. Amikor a francia nyelvet kezdtük ízlelgetni, akkor mondogattuk tréfálkozva: „Papülapadon, lábánször, lekopott, demánő.” Olyan szép „franciásan” hangzik, bár természetesen nem francia mondat. Ma így mondanánk: „Pap ül a hivatalban, komputerezik, internetezik, a gyülekezet meg elmegy a neoprotestáns csoportokhoz Krisztusról szóló bizonyságtételt hallgatni…”

És még ha eljönnek is (hagyományból, szokásból, a lelkész iránti barátságból és tiszteletből) az istentiszteletre – mit ér akár a jó prédikáció is pásztorolás nélkül? Márpedig alig van ma lelkipásztor Erdélyben (tudomásom szerint még kevesebb Magyarországon), aki rendszeresen végezné a családlátogatást. A teológia pedig bizonyára mindenütt megtanította, hogy a prédikálás kísérőtevékenysége a lelkigondozás, a személyes pasztoráció! Honnan is tudná a mai igehirdető, hogy van-e valamilyen hatása az igehirdetésének, s ha van, akkor milyen? A puszta prédikálás buzgó pásztorolás nélkül még ötven százalékot sem ér!

* * *

Itt jön be a „laikusképzés”, valamint az egyetemes papság mindeddig komolyan nem vett kérdése. Pár évtizeddel ezelőtt egy értekezleten felvetettem a presbiterek istentiszteleti szolgálatának a lehetőségét. Azt, hogy segédkezhetnének az úrvacsorai jegyek kiosztásában (különösen ott, ahol csak egy lelkipásztor van, és többen vesznek úrvacsorát, tehát időben hosszasabb az istentisztelet). De lehetne bizonyos – az úrasztalától s nem a szószékről mondott – bizonyságtételt is hallgatni gondnok vagy presbiter ajkáról. Sok tekintetben több gyülekezetismeretük van, mint nekünk. Mi csak ennyi vagy annyi ideje szolgálunk azon a helyen, az illető „laikus” testvér meg ott is született, mindvégig benne élt faluja életében, jó és rossz hagyományaiban stb.

Indokaimat a legtöbb kolléga elutasította. Volt olyan, aki egyenesen arra figyelmeztetett, hogy vigyázat, nehogy „lefütyüljenek bennünket a pályáról!” Mit mondhattam erre? Amelyik lelkipásztor csak úgy végzi a dolgát, hogy egy „világi” testvér bizonyságtétele többet ad a hallgatóknak, mint az ő szószéki szolgálata, az meg is érdemli, hogy lefütyüljék, és a kispadra ültessék!

Ma már folyik némi presbiterképzés. Hála érte Istennek, Magyarországon többéves kurzust jelent, évente előadandó tantárgyakkal, vizsgákkal és a képzés elvégzését igazoló oklevéllel. Erdélyben a Belmissziói Intézet keretében 2003-ban indult el valami hasonló képzési forma. Lehetne belőle valami – ha a munka részfeladatait vállaló lelkész munkatársak el is végeznék az elvállalt munkát. Félő, hogy az érdektelenségen vagy a fentebb idézett kolléga féltékenységet eláruló nyilatkozatát követve, megfeneklik az ügy.

* * *

Több hónapon át, míg egyházkerületi főjegyző voltam, Marosvásárhelyen volt egy ócska szolgálati autóm. Kiszállásaimra a Gecse úti gyülekezet gondnoka, gyermekkorától hívő, bizonyságtevő ember vitt el a kocsin. Prédikációs szolgálataim után ő állt ki az úrasztalához, és köszöntötte a gyülekezetet. Mi volt az eredménye? Természetesen tudom, hogy Isten az, aki mindeneket az igazság egyetlen hiteles mérlegén mér le. De az emberi visszhang olykor ez volt: „Egy igehirdetőt vártunk, s íme, kettő érkezett!” A laikus szolgatárs bizonyságtétele felért az én lelkipásztori szolgálatom értékével.

Figyeljünk fel a laikusprédikációkra. És különösképpen azokra a testvérekre, akiknek nem volt módjuk teológiai tanulmányokat végezni *rendszeres, akadémiai formában,* de bibliaismeretük, s ismereteik gyakorlati felhasználása, egyéni életükre s a közösségre nézve való alkalmazása a palástos szolgatársak számára is példamutató.

Lelkipásztori szolgálatom rendjén, sőt már teológus-legátusként is, volt alkalmam teológiát nem végzett gyülekezeti elöljáró bizonyságtételét hallgatni. Minden ilyen alkalom nagy örömömre szolgált. És olykor tanúja lehettem olyan imádságnak is, amit az imádkozó nem könyvből tanult, nem imakönyvből olvasott – ereje és őszintesége azonban megrázó volt.

Be kell látnunk végre, hogy mind az igehirdetés, mind az imádkozás készsége a Szentlélek Isten ajándéka. Ezért könyörögtek így (könyv formájában is) az előttünk járók: *„Doce nos orare quin et predicare* – Taníts minket imádkozni és prédikálni! Ez nem azt jelenti, hogy azonnal adjuk fel az akadémiai igehirdető-képzést. De mindenképpen reformálni kell azt. Az örök isteni üzenet változatlan; ezt ismerni, tanulni kell egy életen át; a forma azonban mindig a ma emberét szívén találó kell, hogy legyen. Sajnos, a teológiai intézetek ehhez az utóbbihoz csupán minimális segítséget adnak.

* * *

A Szentírás mellett két alapvető munkát kellene lelkipásztoroknak és palástot nem viselő hívő munkatársaknak szüntelenül tanulmányozniuk. Az egyik *Klaus Douglass Az új reformáció* című, a Kálvin Kiadónál 2002-ben megjelent könyve; a másik *Papp Vilmos Az egyetemes papság* címmel 1997-ben ugyanott megjelent munkája. Itt a sok közül csak egy megszívlelendő gondolatot szeretnék aláhúzni: egy teológiai intézet nekünk nem elég (mint ahogyan a meglévő „hivatásos” lelkipásztorok számával sem lehetünk elégedettek, éppen a szolgálat komolyan vétele érdekében). De ha a mintegy négy-ötszáz erdélyi gyülekezetünkben akad tízszázaléknyi, hivatalát híven betölteni igyekező lelkipásztorunk, akkor azok mindenike egyszemélyes teológiai intézetté lehetne.

Milyen jó is lenne, ha az egyetlen intézetből az öt tanulmányi év után kikerülő ifjú munkatárs a „principálisától” tanulná meg a szolgálat *gyakorlati* végzését! Az egyetemes papság elvének milyen csodásan szép alkalmazása és megélése történnék meg mind a négyszáz vagy ötszáz egyházközségünk életében!

Valamit tennünk kell. Össze kell kapcsolni a lelkészképzést a laikusképzéssel. Nem szabad egyiket a másik fölé helyeznünk. Valahogy úgy vagyunk ezzel, mint az ige szóbeli hirdetésével és a sákramentumokkal. Egyformán meg kell becsülni a palástos és a palástot nem viselő hűséges szolgákat. És aki nem tartozik ezek közé? Azokat jó példánkkal és imádságunkkal kell odasegítünk, hogy szolgálatukat híven betölthessék.

■ Szentgyörgyi Álmos

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Váci Evangélikus Egyházközség

A *Vácz város története* című munka 1546. évről szóló szakaszában olvashatunk az első, protestánsnak mondott, de minden bizonnyal a reformáció evangélikus irányzatát képviselő prédikátorról, aki a wittenbergi egyetemről érkezett haza szülővárosába.

Az első nyilvános evangélikus istentiszteletet 1836 pünkösdhétfőjén *Bodendorfer Gyula* fűszerkereskedő házának udvarán, egy árnyas eperfa alatt tartották meg. 1846-ban elkészült a Pest–Vác vasútvonal. Egyházkerületi döntés értelmében a váci, a tótfalusi, a bogdányi és a pócsmegyeri hívek a Pesti Evangélikus Egyházhoz kerültek. Az elgondolás hosszú távon életképtelen volt. Már a döntést követő évben, a működéshez szükséges anyagi segítség biztosításával, Vácot önálló anyagyülekezetté nyilvánították. 1847 októberében beiktatták a gyülekezet első lelkészét. Idővel a Duna-parton megvásároltak egy imaház, iskola, parókia és tanítói lakás számára is alkalmas házat. 1853-ban a penciek – a rádiakkal keletkezett iskolavita miatt – kiváltak a gyülekezetből.

Templomunk 1865–1868 között épült. Isten jómódú adományozót is rendelt a templomépítésre készülő gyülekezet mellé. *Káldy Miklós* tápiószelei báró az építés költségeinek jelentős részét személyes adományaként biztosította.

A romantikus stílusban épült templom jellegzetessége a szegecselt öntöttvas torony. Tervezője *Krempe Edmund.* A különleges torony sokak szemét bántotta. Gyakran elhangzott a gúnyos mondat: „A lutheránusoknak csak lyukas templomtoronyra tellett!" Még hatvan évvel később – 1928-ban – is előkerült a régi sérelem. Többen is indítványozták a torony bádoglemezzel való betakarását. Az egyik egyházi tanácskozásra a parókia és az elemi iskola terveivel érkező *Sándy Gyula* építész határozott szava azonban végre lezárta az ügyet: „Nem készítek semmiféle tervet, a torony úgy jó, ahogyan van!"

Az 1370 fős Váci Evangélikus Egyházközség befogadó közösség, az anyagyülekezeten és a rádi filián kívül jelentős a szórványterület – Váchartyán, Vácrátót, Vácduka, Csörög, Kosd, Szendehely, Katalinpuszta, Verőce, Kismaros, Börzsönyliget, Nagymaros, Zebegény tartozik hozzánk.

1994-től működik a Váci Evangélikus Egyházi Óvoda. Intézményünkben évek óta jelentős túljelentkezést tapasztalunk. A városban minden általános iskolában van evangélikus hitoktatás. Rendszeres istentiszteleti szolgálatokat végzünk a város szociális otthonaiban, és igény szerint a város kórházaiban és a váci börtönben is lehetőségünk van személyes lelkigondozásra. Gyülekezetünkben eleven ifjúsági csoportok működnek. Rendszeresek a nyári táborozások. Az ifjúsági színjátszó kör évente két-három alkalommal új darabokkal szolgál. A váci és a rádi gyülekezeti kórusok, a bibliaórai csoportok lelkes, összetartó, hűségesen szolgáló közösségek.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Január 31-én, hetvened vasárnapján 10.04-től istentiszteletet hallhatunk Vácról az MR1 – Kossuth rádió hullámhosszán. Igét hirdet *Detre János* lelkész.

A korábbi években a keresztelések száma jóval meghaladta a temetésekét. Gyülekezetünkből hét lelkész indult. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen jelenleg két fiatalunk készül lelkészi, illetve hitoktatói, lelkészi munkatársi szolgálatra.

Egyházközségünk önfenntartó. Tatarozási munkáinkat a hívek áldozatkészségéből és gazdálkodásunkból finanszírozzuk. Eleven testvér-gyülekezeti kapcsolatunk van a finnországi Järvenpää gyülekezetével.

Istentiszteleti rend • 2010. január 24.

Vízkereszt ünnepe után utolsó vasárnap. Liturgikus szín: fehér.
Lekció: 2Pt 1,16–21; 2Móz 3,1–14. Alapige: Jn 12,20–26. Énekek: 280., 338.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Madocsai Miklós; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. Smidéliusz Gábor; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Pelikán András; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Szabó Bertalan; **IX., Haller u. 19–21., I. em.** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. (vespera) Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Győri Gábor; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. dr. Bácskai Károly; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Grendorf Péter; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Grendorf Péter; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Hulej Enikő; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lacknerné Puskás Sára; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.

Összeállította: Boda Zsuzsa

Magyar prédikátor a reformátor asztalánál

Luther Márton és Dévai Bíró Mátyás személyes kapcsolata

Az utókor méltán nevezi *Dévai Bíró Mátyást* „a magyar Luthernek", aki az evangélium fáklyáját egész Magyarországon, sőt Erdélyben is, Brassóig széthordozta. Rettenthetetlen igehirdetésével, nagy buzgalmával, merész úttörésével hazánk vérbeli reformátora lett. *Lutherrel* való személyes kapcsolata és hatása Dévai egész életművén tükröződik. Műveinek nagy része fennmaradt. Széles körű munkássága a reformáció ügyét szolgálta, ellenfeleit elhallgattatta, az egyház ige szerinti megújulását hirdette – Lutherhez hasonlóan. Luther és *Melanchthon* hű követője, de nem szolgai másolója volt.

Luther hatására három sakramentumot ismert el: a keresztséget, az úrvacsorát és az abszolúciót (gyónással). Habár a korábbi – különösen református – álláspont szerint reformátori fellépése kezdetétől voltak nála nyomai a svájci irány és a Martin Bucer-féle közvetítő eszmék iránti érdeklődésnek, az utóbbi évtizedek kutatásai azonban igazolták lutheri irányát *(lásd Botta István idevágó munkáit).* Így Dévai például az 1540-es évektől az úrvacsorában bizonyos hangsúlyeltolódásokat követett, melyekről azonban bebizonyosodott, hogy ebben is Luther álláspontját osztotta. Ezt támasztja alá az 1545-ös erdődi zsinat és az 1544. július 20-ra kitűzött nagyváradi hitvita is, melynek úrvacsorai tételeit Dévai fogalmazta meg teljes értékű lutheri szellemben.

Fontosabb művei: a *Sententiae de sanctorum dormitione* (1531) a reformáció fő kérdéseit: az üdvösség kérdését veti fel. Amint megfogalmazza, az egyház szentjei nem meghaltak, hanem alusznak. A *Propositiones rudimenta salutis continentes* 1531-ben jelent meg; helyesírási tárgyú munkája az *Ortographia Ungarica, azaz Igaz írás módjáról való tudomány* (kátéval és imákkal; Krakkó, 1534 vagy 1535). További munkák: *At tíz parancsolatnak, ah hit ágazatinak, am miatyánknak és ah hit pecsétinek röviden való magyarázatja.* Az *52 reformátori tétel* (1531) Luther 95 tételének summája. Főbb tételek: egyedül a hit idvezít (28. tétel); kegyelemből hit által tartatunk meg (39. tétel); egyedül Krisztus a közbenjáró Isten és ember között (50. tétel). Dévai Luther nyomán készítette el a reformált hitet bemutató kátéit.

Az egyháztörténészek kétségbe vonták, hogy Dévai wittenbergi tartózkodása alatt Luther házának lakója vagy asztalának vendége lett volna *(lásd ifjabb Révész Imre idevágó munkáit).* A vitát Luther *Asztali beszélgetéseinek* 1566-ban megjelent első kiadása döntötte el (a kiadója *Johannes Aurifaber,* Luther ismert asztaltársa volt). A 18. b lapon olvasható a teljes hitelt érdemlő bizonyíték: itt szól Luther Dévai Bíró Mátyásról mint közeli ismerőséről. *Döleschal Mihály* vágújhelyi lelkész Dévait szintén Luther ingyenes lakójának és asztaltársának nevezi.

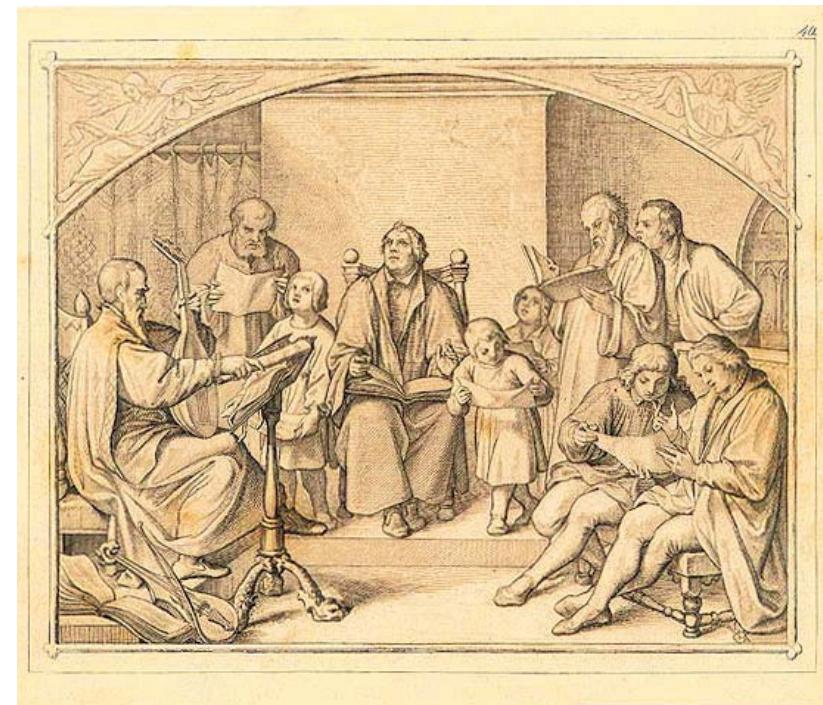

Luther asztali beszédeinek egyikében elmondja, hogy házában lakott a Dévai Bíró Mátyás nevű magyar prédikátor, aki Budán összeveszett egy pápista pappal. A helytartó a vitának úgy vetett véget, hogy két puskaporos hordót hozatott, s azt mondta: csak az marad életben, aki az igazat hirdeti. Dévai nyugodtan a hordón maradt, a pap viszont elmenekült. Ezért a pápista pap négyezer forintra és kétszáz katona zsoldjának a kifizetésére büntettetett. Erre azt mondta dr. Luther: „A pápisták részéről senki sem mer tűzbe menni, de a mi embereink bátran mennek a tűzbe, sőt a halálba is, amint régi időkben a szent vértanúk, Szent Ágnes, Szent Ágotha, Vince és Lőrinc példájából látjuk. Ha most a pápistákat tanításuk és vallásuk miatt tűzbe kergetnék, oh mily sokan elpártolnának közülük! Ők cselekvőleg mártírok, nem szenvedőleg."

Egy másik epizód arról szól, hogy a király lovát rosszul patkoló udvari kovács börtönbe kerül, majd itt Dévai megtéríti, és protestáns lesz, ezután pedig végig kísérője marad a prédikátorának.

Dévai nem volt idegen az asztaltársaságban, ott ült *Cordatus Konrád, Mária* királyné kedves papja, *Dietrich Vida,* Dévai meghitt barátja. A beszélgetések nagyrészt latinul folytak.

Nemcsak Melanchthonnak, hanem Luthernek is sok magyar látogatója volt. Ismerte, nagyra becsülte nemzetünket, *Mátyás* királyról magasztos szavakkal emlékezett meg. Megkapóan szép, ahogyan a reformáció és ortodox testvéreink kapcsolatát jellemezte: „Úgy hisznek, mint mi, úgy keresztelnek, mint mi, úgy prédikálnak, mint mi, úgy élnek, mint mi."

Luther Dévait mindig jó emlékezetében tartotta, s mikor az eperjesiek vádlevelet írtak, akkor is hithűségét, hősies bátorságát emlegeti!

Dévai halála után született róla egy „históriás ének", külön dallamra, melynek első sorát *Bornemisza Péter* énekeskönyve őrzi: *„Magyar nyelven Mátyás vala az prédikátor…"*

■ Pásztori Jenő *nyugalmazott református lelkipásztor (Marossárpatak)*

HIRDETÉS

Egyházfi-konferencia

(Február 5–7., Révfülöp)

Az egyház istentiszteletének hátországát adják az „egyházfik", harangozók és sekrestyések. Munkájuk sokszor „láthatatlan", hiszen a háttérben zajlik. Nélkülük azonban elképzelhetetlen a rendszeres szolgálat. Számukra kíván tartalmas programot, biztatást és megerősítést kínálni a már második alkalommal megrendezett találkozó.

Kezdés pénteken 18 órakor.

Előadók, igehirdetők: *Fehér Károly, Káposzta Lajos, Szabó Vilmos* és *dr. Hafenscher Károly.*

Témák:
- *Tartalomhoz a forma – az istentisztelet látható és láthatatlan háttere*
- *Féltő szeretettel gondozom a templomom*
- *Szépség és harmónia az igényes Isten szolgálatában*
- *Egyházfi – lelkész – munkatársak a szolgálatban*

Jelentkezni lehet az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ, 8253 Révfülöp, Füredi út 1. vagy a revfulop@lutheran.hu címen.

Konferenciadíj: 5000 forint.

Hatvani 3 millió

Hárommillió forinttal támogatja a hatvani Szent Adalbert-templom új orgonájának megvásárlását a település önkormányzata – tájékoztatta a város polgármestere múlt pénteken az MTI-t. A képviselő-testület ezzel nem csupán a katolikus egyházat támogatja, hiszen a belvárosi templom városi rendezvényeknek és hangversenyeknek is helyet ad – mondta *Érsek Zsolt* (MSZP). Az új orgona 15 millió forintba kerül. Megvásárlásához 10 millió forinttal járul hozzá a területen illetékes váci püspökség, míg 2 millió forintot a plébánia biztosít.

Hatvanban egyébként szokás, hogy a helyi önkormányzat egyházi fejlesztéseket támogat, így hozzájárultak már a helyi evangélikus és a református közösség fejlesztéseihez is.

▶| *MTI*

Mégis?!

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla

Ezen a télen igazán megtapasztalhatjuk az időjárás szeszélyeit: hideg- és melegrekordokat, néha pedig napsütést, havazást és ónos esőt egy nap alatt. Reménység szerint 2010-re kitűzött céljaink, feladataink, az új évre tett ígéreteink és elhatározásaink nem foszlanak semmivé úgy, mint a januári délelőttön gondos munkával felépített hóember néhány óra alatt…

Immár jó néhány éves gyakorlatnak tekinthető, hogy különböző egyesületek, intézmények, nemzetközi szervezetek az adott évben egy-egy problémára, annak megvitatására, illetve megoldási lehetőségeire összpontosítanak. Az interneten böngészve is számos példát találunk erre.

A Fogyasztóvédelmi Egyesületek Országos Szövetsége és a Magyar Márkaszövetség kiemelt célja, hogy 2010 a *fiatalok éve* legyen a civil fogyasztóvédelemben, hiszen újabb és újabb nemzedékek lépnek a fogyasztók soraiba. Komoly kihívás a fiatalok megszólítása: meg kell mutatni számukra, hogy minden egyes vásárlási döntésüknek következménye van biztonságukra, egészségükre, jólétükre vagy éppen tágabb környezetükre nézve.

Az Európai Unióban 2010 a *szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem éve* lesz. Habár a szegénység és a társadalmi kirekesztés problémája Európában kevésbé súlyos, mint a fejlődő országokban, ettől függetlenül elfogadhatatlan. Ezért döntött az unió a szolidaritás, a társadalmi igazságosság és a befogadóbb társadalom iránti elkötelezettség megerősítése mellett.

A Magyar Madártani Egyesület az „eltűnő madarak nagyköveteként" *a fecskét* választotta az idei *év madarának* . Ugyanis a hosszú távú vonuló énekesmadarak veszélyeztetettebbek, mint más fajok. Európai állományuk az elmúlt évtizedben csökkenő tendenciát mutat, ez pedig komoly hatással van a biodiverzitás – vagyis a növény- és állatfajok sokfélesége – csökkenésére is. A választással az egyesület kapcsolódik a *biodiverzitás nemzetközi évéhez,* melyet az ENSZ hirdetett meg. A kormányok által nyolc évvel ezelőtt tett ígéretet – hogy tudniillik 2010-re jelentősen mérséklik a biodiverzitás csökkenésének ütemét – nem sikerült teljesíteni. Az ENSZ ezzel is figyelmeztet arra, hogy ez a folyamat az egész emberiség jólétét veszélyezteti szerte a világon.

FOTÓ: JERABEK-CSEREPES CSILLA

A hazai tájakra, értékekre összpontosító Magyar Turizmus Zrt. évek óta kiemel egy-egy témát. A bor és gasztronómia, a zöldturizmus, a vizek, a kulturális turizmus éve után 2010 *a fesztiválok éve* lesz. (Ezek közé illik az idén Szarvason megrendezendő hetedik Szélrózsa találkozó is.)

És gondolhatunk személyes életünkre is. Mi az, amit mindenképpen meg szeretnénk változtatni, mi az, amire mindenképpen oda szeretnénk figyelni az új esztendőben? A saját tapasztalataink, a híradások és a különféle környezetvédelmi kampányok, amelyekbe ma már „útonútfélen" belebotlunk, ösztönözhetnek minket arra, hogy idén megpróbáljunk (még) *környezettudatosabban élni:* tudatos vásárlókká válni; csökkenteni és szelektíven gyűjteni az általunk termelt hulladékot; lekapcsolni a feleslegesen égő villanyt; elzárni a csapot fogmosás közben; netán még a tömegközlekedéssel is megpróbálkozni…

Míg a tavaly év végi koppenhágai klímacsúcson a világ a nagyhatalmak vezetőinek döntéseit figyelte, egy – az ELTE Társadalomtudományi Karának hírlevelében is közzétett – felmérés eredményei szerint az amerikaiak mintegy fele határozott a zöldebb életvitel mellett (ami az előző évekhez képest közel tízszázalékos emelkedést jelent). A kutatás talán legfontosabb része, hogy a megkérdezettek szintén több mint fele szerint „az egyén az, aki leghatékonyabban tud pozitív változást előidézni a környezetvédelem területén". Sőt a legnagyobb részük úgy vélte, hogy „a napi rutinban alkalmazott egészen apró változtatások legalább annyira fontosak, mint a hivatalos, szervezett környezetvédelmi programokban való részvétel".

Persze korántsem dőlhetünk hátra a karosszékünkben. Sok apró és sok nagy lépést kell még megtennünk, hogy megtörténjék a valódi életmód- és szemléletmódváltás. E rovattal is ehhez szeretnénk hozzájárulni a magunk eszközeivel. Míg két évvel ezelőtt általánosságban tekintettük át a gyülekezeti életben megvalósítható, a környezettudatosabb életre ösztönző lehetőségeket, idén különösen azokat a gyülekezeteket, közösségeket szeretnénk bemutatni, amelyek hitükből és elhatározásukból fakadóan lépést tettek az élhetőbb környezet megteremtése felé. Azért, hogy minden nehézség, buktató és negatív tapasztalat ellenére tegyük a dolgunkat. Mégis!

■ JcsCs

ERŐS VÁRAK

Nyitra püspöki vára

Változik a világ. A 11. században a magyar uralkodó, *Szent István* a felvidéki Nyitra várába záratta ellenszegülő unokatestvérét, a később megvakított *Vazult.* A 21. században Szent István kései „utódját" a diplomáciában szokatlan módon késztették meghátrálásra a Felvidék új urai a trianoni rablóbékében meghúzott határon, megmutatva, hogy a valóságban – nem a brüsszeli bürokrata nyelvezetben vagy a bécsi cukrászdás stílusú, hazug reklámkampányokban – mennyit ér a mindenhatónak elkönyvelt európai uniós alapelv a határok átjárhatóságáról…

Mindezt ragozhatnánk tovább, de félő, csak szomorúság, mi több, keresztény értékeinkkel összeegyeztethetetlen, jóra nem vezető indulat törne elő. Reménykedjünk, hogy a Nyitra várába vezető út legalább az egyszerű halandónak továbbra is járható. Az az út, mely a püspöki székváros leghangulatosabb negyedébe vezet.

Az államalapítást megelőzően a város környékén több palánkvár állt. A szlovák eredetmítoszokban felbukkanó nyitrai központú fejedelmiségek léte azonban korántsem tisztázott. Szent István itt alapított várispánságot, mely kiemelt stratégiai jelentőségre tett szert a mindenkori királyi hercegek birtokaként.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Könyves Kálmán idejében az esztergomi érsekséghez tartozó terület önálló püspökséggé vált, nyitrai székhellyel. Kővára is ekkortól épült, és a 13. századtól egyházi kézbe került. Az erődítmény ma is álló falai az 1400-as évekre datálhatóak, jelenlegi formájukat a 17. században nyerték el.

Az Árpád-korban többször ostromolták a várat. A török hódítás is érintette, bár az ország délebbi vidékeihez képest elhanyagolható módon, hiszen az oszmánok 1663-tól mindössze egy esztendeig tudták uralmuk alatt tartani. A Habsburg-ellenes mozgalmakból is kivette részét *Bocskai* és *Bethlen* hadműveletei révén.

Nyitra városa 1920-tól az egykori Csehszlovákia, a második világháború idején a fasiszta szlovák állam, majd a csehektől való búcsú után az önálló Szlovák Köztársaság része. Turisztikai fontosságát tekintélyes várfalai és bástyái, valamint egyházi épületei, római katolikus székesegyháza és püspöki palotája adják.

■ Rezsabek Nándor

A hónap könyve – januárban
a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Hullámhossz

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 1600 forint.
http://bolt.lutheran.hu/
E-mail: kiado@lutheran.hu
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

HIRDETÉS

A Duna Televízió *Isten kezében* című műsora január 23-án 12.05-kor kezdődő adásának címe: *Sem magasság, sem mélység…* Az Alföld végtelen szórványvilágában taposta a sarat *Keken András* evangélikus lelkész. Közben feleségével együtt gyermekotthont, árvaházat szervezett, hogy a nehéz sorsú kicsinyeken segítsen. Miután a Deák térre, „az ország templomába" hívták lelkésznek, tömegek hallgatták igehirdetéseit. Amikor pályája legmagasabbra ívelt, ő akkor is vállalta a mélység szolgálatát: a tomboló terror közepette élete kockáztatásával mentette az üldözött zsidókat. A háború után pedig az egyház autonómiájáért szállt síkra egy ugyancsak lélekölő rendszerben. Hitéért és az igazság érdekében vállalta az ÁVO fogságát, az internálótábort és a legnehezebb fizikai munkát. Szerkesztőriporter: *Erhardt Ágoston.* Rendező-operatőr: *Horváth Tamás.*

HIRDETÉS

Igazgatói pályázat

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Presbitériuma megbízásából az oktatási és iskolai osztály pályázatot hirdet *intézményvezetői* állás betöltésére.

Meghirdetett munkahely: a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium (1071 Budapest, Városligeti fasor 17–21.)

Képesítési és egyéb feltételek: egyetemi szintű pedagógus-oklevél; legalább 5 éves pedagógusi vagy egyetemi oktatói gyakorlat; vagy evangélikus lelkészi végzettséget igazoló oklevél és legalább 5 éves, közoktatási intézményben szerzett oktatói, hitoktatói gyakorlat; evangélikus vallás, 5 éve megfelel az egyházközségi tagság feltételeinek; konfirmáció, lelkészi ajánlás.

Juttatások, illetmény, pótlék, egyéb:
Az állás elfoglalásának ideje: *augusztus 1.*
A megbízás 6 évi időtartamra szól.
A pályázat benyújtásának határideje: *a megjelenéstől számított 30 nap.*
A pályázat elbírálásának határideje: *május 31.*
Juttatások: a közalkalmazotti törvénynek megfelelően.

A pályázatnak tartalmaznia kell: a pályázó jelenlegi munkahelyét, beosztását; önéletrajzát; részletes szakmai életrajzát; az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programját; szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelését.

A pályázathoz mellékelni kell: a legmagasabb iskolai végzettségét igazoló irat(ok) hiteles másolatát; érvényes erkölcsi bizonyítványt; lelkészi ajánlást gyülekezeti lelkészétől, lelkész esetében az illetékes püspöktől; a konfirmációi emléklap hiteles másolatát vagy a konfirmáció igazolását.

Felvilágosítás a részletes pályázati feltételekről: MEE Oktatási és Iskolai Osztály, 1085 Budapest, Üllői út 24., Kalina Katalin osztályvezető, tel.: 1/429-2035.

A pályázat címzése: MEE Országos Iroda Oktatási és Iskolai Osztály, Kalina Katalin, 1085 Budapest, Üllői út 24. A borítékra írják rá: *„Igazgatói pályázat",* és tüntessék fel az intézmény nevét is.

HIRDETÉS

Igazgatói pályázat

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Presbitériuma megbízásából az oktatási és iskolai osztály pályázatot hirdet *intézményvezetői* állás betöltésére.

Meghirdetett munkahely: Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola (9400 Sopron, Deák tér 51.)

Képesítési és egyéb feltételek: egyetemi szintű pedagógus-oklevél; legalább 5 éves pedagógusi vagy egyetemi oktatói gyakorlat; vagy evangélikus lelkészi végzettséget igazoló oklevél és legalább 5 éves, közoktatási intézményben szerzett oktatói, hitoktatói gyakorlat; evangélikus vallás, 5 éve megfelel az egyházközségi tagság feltételeinek; konfirmáció, lelkészi ajánlás.

Juttatások, illetmény, pótlék, egyéb:
Az állás elfoglalásának ideje: *augusztus 1.*
A megbízás 6 évi időtartamra szól.
A pályázat benyújtásának határideje: *a megjelenéstől számított 30 nap.*
A pályázat elbírálásának határideje: *május 31.*
Juttatások: a közalkalmazotti törvénynek megfelelően.

A pályázatnak tartalmaznia kell: a pályázó jelenlegi munkahelyét, beosztását; önéletrajzát; részletes szakmai életrajzát; az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programját; szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelését.

A pályázathoz mellékelni kell: a legmagasabb iskolai végzettségét igazoló irat(ok) hiteles másolatát; érvényes erkölcsi bizonyítványt; lelkészi ajánlást gyülekezeti lelkészétől, lelkész esetében az illetékes püspöktől; a konfirmációi emléklap hiteles másolatát vagy a konfirmáció igazolását.

Felvilágosítás a részletes pályázati feltételekről: MEE Oktatási és Iskolai Osztály, 1085 Budapest, Üllői út 24., Kalina Katalin osztályvezető, tel.: 1/429 2035.

A pályázat címzése: MEE Országos Iroda Oktatási és Iskolai Osztály, Kalina Katalin, 1085 Budapest, Üllői út 24. A borítékra írják rá: *„Igazgatói pályázat",* és tüntessék fel az intézmény nevét is.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A Keresztyén Értelmiségi Fórum legközelebbi alkalmán, január 25-én, hétfőn 18.30-kor a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) *dr. Beer Miklós* váci püspök *Esélyünk és felelősségünk az ország erkölcsi felemelkedésében* címmel tart előadást és fórumbeszélgetést. Az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Händel Messiás című oratóriumát adja elő a pestszentlőrinci evangélikus templomban (Budapest XVIII., Kossuth tér 3.) január 31-én, vasárnap 16 órától az oroszlányi evangélikus gyülekezet ötvenkét fős ének- és zenekara. A templom megközelíthető az Üllői úton vagy az 50-es villamossal. Mindenkit szeretettel várunk!

A leprások világnapjának központi rendezvényét január 31-én, vasárnap délután 4 órakor az újpest-belsővárosi református templomban tartja a Lepramisszió. Ez egyben tisztújító nagygyűlés is lesz. A műsorban képes összeállítással mutatják be a Lepramisszió szolgálatát. Áhítatot tart *Óvári Péter* evangélikus lelkész (Gyömrő, Mende). Zeneszámokkal az Újpesti Baptista Harangzenekar szolgál *Simon Norbert* vezényletével. Minden érdeklődőt szeretettel várnak. (A templom címe: 1041 Budapest, Szent István tér 24.; a hármas metró újpesti végállomásától gyalog pár percre, vagy 14-es villamossal Káposztásmegyer felé egy megállóra, az újpesti városháza mellett.)

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Orgonazene két és négy kézre és lábra címmel orgonazenés áhítat lesz január 31-én este 6 órai kezdettel a Deák téri evangélikus templomban. Műsoron többek között *Bach, Liszt, G. Gabrieli* és *Merkel* művei. Orgonál: *Mekis Péter* és *Finta Gergely.*

APRÓHIRDETÉS

Megvételre keresem *Kapi Béla Békesség* című imakönyvét. E-mail: zimmer50@citromail.hu.

Határon túli magyar gyülekezet számára keresek használt, elfekvő régi énekeskönyvet *(Dunántúli énekeskönyv).* Nagyobb példányszámért helyszínre megyek; egy-két példány is érdekel, melynek postaköltségét kifizetem. Telefonon (20/824-9884) és e-mailben (zizsogyope@t-online.hu) várom a felajánlásokat. – *Garádi Péter*

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból január 24-étől január 31-éig

VASÁRNAP

9.55 / Duna Tv
Ökumenikus istentisztelet Szatmárcsekén (105')

FOTÓ: OZSVÁTH SÁNDOR

Szatmárcsekén, Kölcsey Ferenc szülőfalujában ünnepeljük minden évben a magyar kultúra napját a Himnusz megírásának évfordulóján. Idén január 17-én ökumenikus istentisztelet keretében adták át a Kölcsey-díjat Jankovics Marcell filmrendezőnek *(képünkön).* Az eseményen részt vett Sólyom László államfő is.

HÉTFŐ

8.30 / Duna Tv
Isten kezében
Sem magasság, sem mélység… – Keken András portréja
10.00 / Torony rádió (Békés)
Lelki szósz
Evangélikus félóra
11.34 / M. Katolikus Rádió
Gospelkrónika
14.00 / Európa Rádió
Határtalan
Benne: Evangélikus félóra
19.35 / Bartók rádió
A Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar hangversenye
Gyöngyösi Levente: I. szimfónia – ősbemutató
Beethoven: IX. szimfónia
21.30 / m1
Az utolsó hívás (kanadai–amerikai filmdráma, 2002) (95')

KEDD

11.05 / m2
Unokáink is látni fogják (25')
A szegedi dóm
11.35 / PAX
Én vagyok a föltámadás és az élet
A Zákeus Médiacentrum evangélizációs műsora
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzője: Georg Philipp Telemann
Opera és templom
16.30 / Duna Tv
A Vatikán titkai (lengyel dokumentumfilm-sorozat, 2005) (27')
21.00 / Duna II. Autonómia
Lótuszevők (kanadai filmdráma, 1993) (101')
0.30 / TV2
Borsmenta (magyar–görög játékfilm, 1999) (102')

SZERDA

13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva…”
A református egyház félórája
14.15 / Duna Tv
Város a vár alatt (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2006) (24')
14.30 / RTL Klub
Ajkamon lakat (amerikai családi vígjáték, 2001) (96')
16.34 / M. Katolikus Rádió
Testvéregyházaink életéből
Jelentések a protestáns világból
20.00 / Duna Tv
VII. Olivér (színes, fekete-fehér magyar vígjáték, 2000) (110')
21.05 / Bartók rádió
Hang-fogó
Benne:
Händel: Dixit Dominus

CSÜTÖRTÖK

5.20 / m2
Hajnali gondolatok
11.05 / Kossuth rádió
A Hely (riportműsor)
13.20 / Bartók rádió
A kórusmuzsika gyöngyszemei a 18. századtól napjainkig
A Magyar Rádió Énekkarának hangversenye
15.06 / Hír Tv
Másik bolygó (magyar dokumentumfilm, 2008) (51')
18.45 / PAX
Invocatio musicalis
Korál- és zsoltárfeldolgozások
20.00 / Duna Tv
Igazmondó játék (spanyol–argentin–angol romantikus vígjáték, 2004) (87')
22.30 / Filmmúzeum
A Sinkovits
Színészportré

PÉNTEK

11.05 / PAX
János bácsi (magyar portréfilm) (47')
14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzője: Georg Philipp Telemann
Korszakok határán
19.40 / Kossuth rádió
Bakfark Bálint műveiből
Részletek a Krakkói lantkönyvből
19.50 / Duna Tv
A Sipsirica (magyar tévéfilm, 1980) (50')
1. rész
20.00 / Duna II. Autonómia
Haydn-emlékkoncert 2009 – A teremtés (német koncertfilm, 2009) (109')
22.30 / Duna Tv
A legbátrabb város (magyar dokumentum-játékfilm, 2008) (98')

SZOMBAT

11.30 / m1
Unokáink sem fogják látni (városvédő műsor)
13.05 / Duna Tv
Szerzetesrendek Magyarországon (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2005) (29')
A pálosok
17.05 / m1
Szent Péter esernyője (fekete-fehér magyar film) (66')
17.45 / PAX
Raffay Sándor (magyar dokumentumfilm, 2007) (36')
19.00 / Duna Tv
A tizedes meg a többiek (fekete-fehér magyar vígjáték, 1965) (101')
20.50 / Duna Tv
Etűdök gépzongorára (szovjet filmdráma, 1977) (97')
21.04 / Kossuth rádió
A csinovnyik halála
Csehov jelenetei

VASÁRNAP

6.00 / Tenkes Rádió (Siklós)
Lelki szósz
Evangélikus félóra
10.04 / Kossuth rádió
Evangélikus istentisztelet közvetítése a váci evangélikus templomból. Igét hirdet: ifj. Detre János lelkész
11.30 / m1
Evangélikus templomok
12.05 / Duna Tv
Élő egyház (vallási híradó)
13.20 / Bartók rádió
Forrás estek 2007
Horgas Eszter (fuvola) és Vigh Andrea (hárfa) hangversenye
15.05 / Bartók rádió
Jubilate Deo. Évszázadok egyházi muzsikája
18.34 / M. Katolikus Rádió
Ars sacra. Gárdonyi Géza hite, istenes versei

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Elment a magdalai Mária, és hírül adta a tanítványoknak: „Láttam az Urat!” Jn 20,18 (Zsolt 31,9; Mt 17,1–9; 2Kor 4,6–10; Zsolt 1) Voltál-e már szemtanúja valamilyen történésnek? Meséltél-e már valamiről meggyőződéssel másoknak, amit csak te tapasztaltál? Hittek neked? Vajon a magdalai Mária szavai mennyire hatottak az őt hallgatókra? Biztosan volt, akit megérintett a hír: „Láttam az Urat!” A hír hallatán ezek maguk is keresni kezdték Jézust, és megváltozott az életük. De olyan is akadt szép számmal, akit mindez hidegen hagyott, aki ment a dolgára, mintha mi sem történt volna. Testvérem, láttad az Urat? Hallottad, ahogy megszólít téged? Követed őt naponta? Ha eddig csak ímmel-ámmal és hébe-hóba, akkor itt az ideje, kezdd el ma! Még nem késő!

Hétfő
Mi nem a világ lelkét kaptuk, hanem az Istenből való Lelket, hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk. 1Kor 2,12 (Péld 2,6; 2Kor 3,/9–11/12–18; 5Móz 5,23–33) Isten gyermekeiként az ő ajándékai árasztják el életünket, még akkor is, ha esetenként nem érezzük magunkat túl jól a bőrünkben, és úgy gondoljuk, elpártolt mellőlünk Urunk. Kisebb-nagyobb csodák mindennap érnek bennünket, és mindez akkor válik számunkra valósággá, ha Isten Lelke megvilágosítja szívünket. Ha nem a negatívat, reménytelent hajtogatjuk a világgal karöltve, hanem igent mondunk az életre, a nagybetűs Életre: az Istennel való, őtőle megáldott Életre.

Kedd
Azt pedig tudjátok, hogy ő azért jelent meg, hogy elvegye a bűnöket, és hogy őbenne nincsen bűn. 1Jn 3,5 (Ézs 53,4; Jn 1,43–51; 5Móz 6,1–9) A bűntelen megszánja a bűnöst. Nem a bűneinket akarja takargatni, hanem szereti a bűnökkel teli embert is, és meg akarja őt menteni. Testvérem, kérd az Urat, hogy segítsen megszabadulni a bűnök rabságából (irigység, rosszindulat, pletyka, garasoskodás), és adjon szabadságot a jóra (önzetlenség, figyelmesség, empátia, irgalom)! A bűntelen megszánja a bűnöst. Téged is!

Szerda
Ki milyen lelki ajándékot kapott, úgy szolgáljatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfárai. 1Pt 4,10 (1Krón 29,14; Jn 3,31–36; 5Móz 6,10–25) Egymásnak szolgálni? Ez a fogalom mintha ki/elfelejtődött volna a lelki szótárunkból… Szolgálnak az irgalmas nővérek, szolgálnak a tűzoltók, a lelkészek, de hogy mindenki szolgáljon és ráadásul egymásnak? A világ embere azt akarja, hogy neki szolgáljanak, őt ajnározzák, dicsérgessék. Az Isten embere szolgálja a mellette lévőt, hiszen erre kéri Ura. Úgy szolgálni, mintha azt magával Jézussal tennénk – ez az igazán keresztény hozzáállás. Sokféle adottsággal egyre színesebb lehet a paletta. Tedd hozzá, testvérem, a te saját színedet, nélküle hiányos lenne a színskála.

Csütörtök
Isten ajándékai és elhívása visszavonhatatlanok. Róm 11,29 (Ézs 44,21b; Jel 1,/1–2/3–8; 5Móz 7,1–11) Visszavonhatatlan. Mennyire lesújtó ez a jelző, ha valami megmásíthatatlan történésre: balesetre, betegségre vagy éppenséggel egy nagy összegű gyorshajtási bírságra értjük. Azonban mennyire csodálatos, ha valami szép és kellemes dologra gondolunk: jól sikerült nyelvvizsgára, kitüntetésre, házastársi hűségesküre. Isten szeretete nem változékony, hanem örökké tartó, állandó, megbízható szeretet. Bízzál benne, testvérem, hogy veled is terve van, amelyet csak veled valósíthat meg!

Péntek
Mi láttuk, és mi teszünk bizonyságot arról, hogy az Atya elküldte a Fiát a világ üdvözítőjéül. 1Jn 4,14 (Péld 20,12; Jn 8,12–20; 5Móz 7,12–26) Bizonyságot tenni nem csupán hatalmas, sportcsarnoknyi embertömeg előtt lehet. Istenről beszélni (szavakkal történő bizonyságtétel) és az ő parancsolatait megtartani (tettekkel történő bizonyságtétel) lehet és kell is minden keresztény embernek. Hol, mikor és hogyan? Egy idős ember betegágyánál, a kollégákkal való munka közben, a családban talán sokan várják szavainkat és tetteinket, bizonyságtételünket Isten szeretetéről, az üdvösségről, a kegyelemről.

Szombat
Nem éheznek és nem szomjaznak többé, sem a nap nem tűz rájuk, sem semmi más hőség, mert a Bárány, aki középen a trónusnál van, legelteti őket, elvezeti őket az élet vizének forrásaihoz. Jel 7,16–17 (Hós 13,5; 4Móz 6,22–27; 5Móz 8,1–20) Gyermekeim sokszor kérdezik: „Milyen lesz, ha meghalunk? Tudunk-e majd beszélni a mennyországban?” Csak sejtéseink vannak arról, ami az emberre az Istennel való szembetalálkozáskor vár. Addig is reméljük, hogy egyszer majd igazán nála leszünk, és ott nekünk nagyon-nagyon jó lesz. Élj úgy, testvérem, mindennap, hogy a mennyország egy kis szeletét érezd, és éreztesd is mindazokkal, akikkel ma találkozol! Hiszen Isten kegyelmét már ezen a földön ránk árasztja, és „az élet vizét” ihatjuk mi is, ha benne bízunk.

■ Bogdányi Mária

Magyarországi Evangélikus Egyház
Honlap: www.evangelikus.hu

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja
E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line**: www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com).
Rovatvezetők: Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kőháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.